

รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ
การศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา :
กรณีการจัดการศึกษาในระบบ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร มากแจ้ง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

๒๕๕๘

๒๕๔.๓๖๖ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส ๖๕๑ ร รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการศาสนากับการศึกษา : กรณีการจัดการศึกษาในระบบ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : กรุงเทพฯ , ๒๕๔๘
๑๕๗ หน้า
ISBN : 974-559-786-4
๑. วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในระบบ
๒. ชื่อเรื่อง

**รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการ
การศาสนากับการศึกษา : กรณีการจัดการศึกษาในระบบ**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ ๗๔/๒๕๔๘
ISBN 974-559-786-4
พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘
จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ โครงการพัฒนานโยบายการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
๕๐/๒๐ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร : ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓ ตย ๒๕๑๘, ๒๕๑๙
โทรสาร : ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙
Web Site : <http://www.onec.go.th>
สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น
๓๒/๙๙ ซอยรามอินทรา ๖๕ ถนนรามอินทรา
แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน
กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐
โทรศัพท์ : ๐-๒๕๐๙-๔๔๙๙๙
โทรสาร : ๐-๒๕๐๙-๔๕๔๖

คำนำ

“วัด”เป็นสถาบันหลักในชุมชนที่ให้การอบรมกล่อมเกล่าจิตใจ ให้ความรู้พื้นฐานจนถึงวิชาชีพ รวมทั้งเป็นศูนย์อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทยมาช้านาน ภารกิจสำคัญของวัดก็คือการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมและการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยที่เรียกว่า การศึกษาสังเคราะห์ รวมทั้งการเผยแผ่ศาสนาธรรมเพื่อให้ประชาชนคนไทยเป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พิจารณาถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของวัดดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาวิจัยจัดทำโครงการนำร่องการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา เฉพาะในส่วนภารกิจหลักของวัดที่จัดการศึกษาได้ดีจนเป็นที่ยอมรับของสังคม จำนวน ๖๐ วัดทั่วประเทศ และในจำนวน ๖๐ วัดดังกล่าว มีวัดที่จัดการศึกษาในระบบได้อย่างโดดเด่น จำนวน ๑๙ วัดด้วยกัน ซึ่งสำนักงานฯ ได้ทำการสังเคราะห์ รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการศาสนากับการศึกษาของวัด กรณีการจัดการศึกษาในระบบ และสรุปเป็นรายงานผลการสังเคราะห์ เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนในอันที่จะศึกษาและนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ต่อไป

รายงานผลการสังเคราะห์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความ
อนุเคราะห์จากท่านเจ้าอาวาสทั้ง ๑๙ วัด ที่กรุณาอนุญาตให้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำการวิจัย รวมทั้ง
พระเถรานุเถระที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักวิจัย
และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ จนการศึกษาริวิจัยลุล่วงไปด้วยดี
สำนักงานฯ ขอขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาส พระเถรานุเถระทุกรูป
รวมทั้งขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านมา ณ ที่นี้ และหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัย ชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการ
พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการศึกษาของชาติ และวัดอื่นๆ
นำไปใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อประยุกต์ปฏิบัติตามบริบทของวัด
ต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษา :กรณีการศึกษาในระบบ ลุ่ล่งไปด้วย ความเรียบร้อยโดยความอนุเคราะห์ของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยใคร่บันทึกความชอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

พระเดชพระคุณพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ราชบัณฑิต พระเทพกวี พระเทพปริยัติเมธี และพระเทพ ปริยัติกิจโกศล ผู้เป็นองค์คณะที่ปรึกษาและผู้วิพากษ์ให้ข้อ เสนอแนะ เพื่อปรับปรุงงานวิจัยด้วยเมตตาธรรม นับเป็น มงคลชีวิตแก่ผู้วิจัยที่ได้มีโอกาสทำงานพระศาสนาในความดูแล ของเหล่าพระเถระผู้ทรงวิทยาคุณ

ขอขอบคุณเจ้าของผลงานวิจัยกรณีศึกษาทั้ง ๑๙ เรื่องที่ ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลหลักในการสังเคราะห์เพื่อนำเสนอ รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษา ในระบบ หากปราศเสียซึ่งผลงานของท่าน งานวิจัยชิ้นนี้ย่อม ไม่อาจสำเร็จได้

ขอขอบคุณสภาการศึกษาแห่งชาติที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัย ในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ตลอดจนบุคลากรในกลุ่มงานศาสนา ทุกท่าน ที่อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกทุกประการในการ ดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ทั้งหลายอันเกิดจากการนำผลงานวิจัยชิ้นนี้
ไปดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยขออุทิศแด่พุทธศาสนิกชน
ทุกท่านเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ ที่จะจรโลงพระพุทธศาสนา
ให้บริสุทธิ์และพัฒนาพุทธบริษัทให้มีปัญญาบริบูรณ์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัย เรื่อง รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีการจัดการศึกษาในระบบ เป็นการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อนำองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดทำข้อเสนอและนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัดและพระสงฆ์ รวมถึงแนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการการศาสนากับการศึกษาแก่สถานศึกษาโดยทั่วไป วัดอุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

วิธีการวิจัยใช้วิธีสังเคราะห์เอกสารจากงานวิจัย กรณีศึกษารูปแบบ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนาจำนวน ๑๙ เรื่อง ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาข้อมูลทั่วไปจากรายงานการวิจัย
๒. วิเคราะห์รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา
๓. วิเคราะห์รูปแบบและยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

(ข)

๔. สังเคราะห์รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในระบบ

๕. สังเคราะห์รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาในระบบของวัดที่เหมาะสมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

๖. จัดทำข้อเสนอแนะและนโยบายการจัดการศึกษา และการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในระบบ

ผลการวิเคราะห์กรณีศึกษาพบว่าวัดจัดการศึกษาในระบบ ๒ ประเภท ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับสงฆ์ กับโรงเรียนเอกชนการกุศลซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ สอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษา ขณะที่โรงเรียนเอกชนการกุศลสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาของวัดได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ความร่วมมือของชุมชน และความสามารถของเจ้าอาวาสหรือผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารจัดการและการระดมทรัพยากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนการกุศลไม่สู้ประสบปัญหาด้านการจัดการศึกษาเนื่องจากอยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการประกันคุณภาพทางการศึกษาตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ

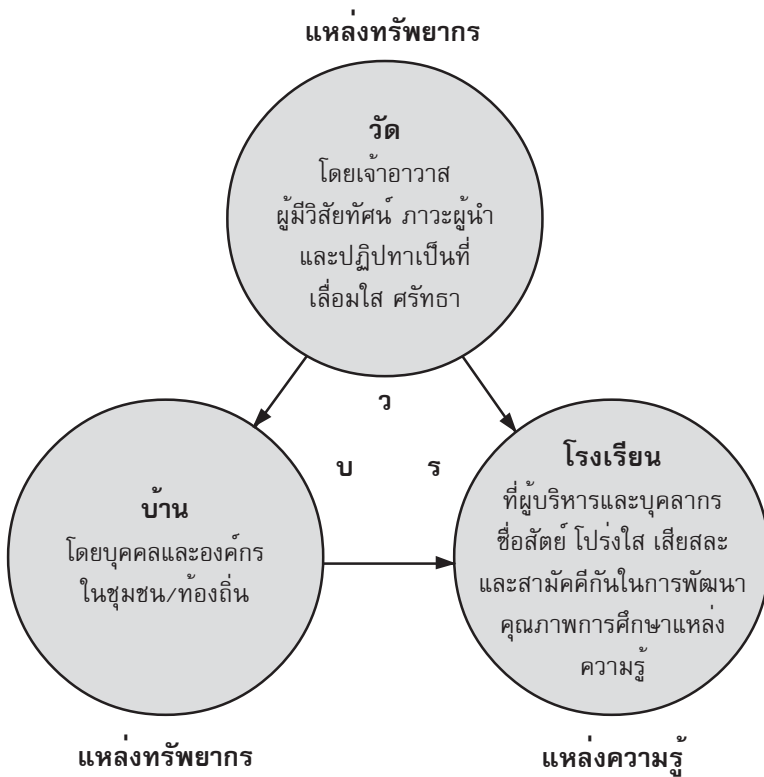
(ค)

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ถูกจัดประเภทเป็นการศึกษาสงฆ์ในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการไม่ทัดเทียมกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาระดับเดียวกัน ด้วยความขาดแคลนทุกด้านทำให้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ หรือเจ้าอาวาสต้องใช้ความสามารถอย่างสูงยิ่งในการบริหารจัดการและการระดมทรัพยากร ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ จากผลการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีระบบจึงโดดเด่นทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์การจัดหาตัวป้อน ยุทธศาสตร์การดูแลตัวป้อน ยุทธศาสตร์การจัดการกระบวนการผลิต จนถึงยุทธศาสตร์การจัดการการผลิต ขณะที่ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนการกุศลที่โดดเด่น ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ส่วนรูปแบบและยุทธศาสตร์การบูรณาการการศึกษากับการศึกษาของโรงเรียนทั้ง ๒ ประเภท ประกอบด้วย การบูรณาการโดยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวิถิพุทธ การบูรณาการโดยการจัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรสามัญศึกษา ธรรมศึกษา และบาลีศึกษา การบูรณาการเนื้อหาวิชาและ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

(ง)

ผลการวิเคราะห์กรณีศึกษาแสดงความสำเร็จของการจัดการศึกษาในระบบของวัดว่าเกิดจากการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน คือชุมชน กับวัด ในฐานะเป็นแหล่งทรัพยากร และโรงเรียนในฐานะเป็นแหล่งความรู้ ตั้งแผนภูมิ

แผนภูมิปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนาดำเนินไปได้ด้วยดี

หลักการสามประสาน บ้าน-วัด-โรงเรียน

(จ)

แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบ
ของวัดและพระสงฆ์ในระดับนโยบายประกอบด้วย

ด้านรูปแบบ สนับสนุนให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ
เป็นโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสงฆ์ในความดูแลของ
คณะสงฆ์ร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
เขตพื้นที่การศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศลเพื่อเข้าสู่
ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการที่เป็น
มาตรฐานเดียวกัน

ด้านการบริหารจัดการ

๑. กำหนดให้ผู้บริหาร และบุคลากรของโรงเรียนทั้ง ๒
ประเภท เป็นบุคลากรวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษาตาม
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา เพื่อพัฒนามาตรฐานทาง
วิชาการและมาตรฐานทางด้านการบริหารจัดการของโรงเรียน
ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๓ วรรคสอง

๒. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้เป็นรูปแบบเดียวกับโรงเรียน
เอกชนการกุศล โดยให้มีฆราวาสและชุมชนเข้าร่วมเป็น
คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้
เท่าเทียมโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอื่นๆ

(จ)

๓. ส่งเสริมให้ใช้หลักการ ๓ ประสาน บ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร) ในการจัดการศึกษา

ในการดำเนินการให้บรรลุยุทธศาสตร์ที่นำเสนอข้างต้น ทำได้โดยการพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา ทั้งในระดับถ่ายทอดความรู้ และระดับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้แก่

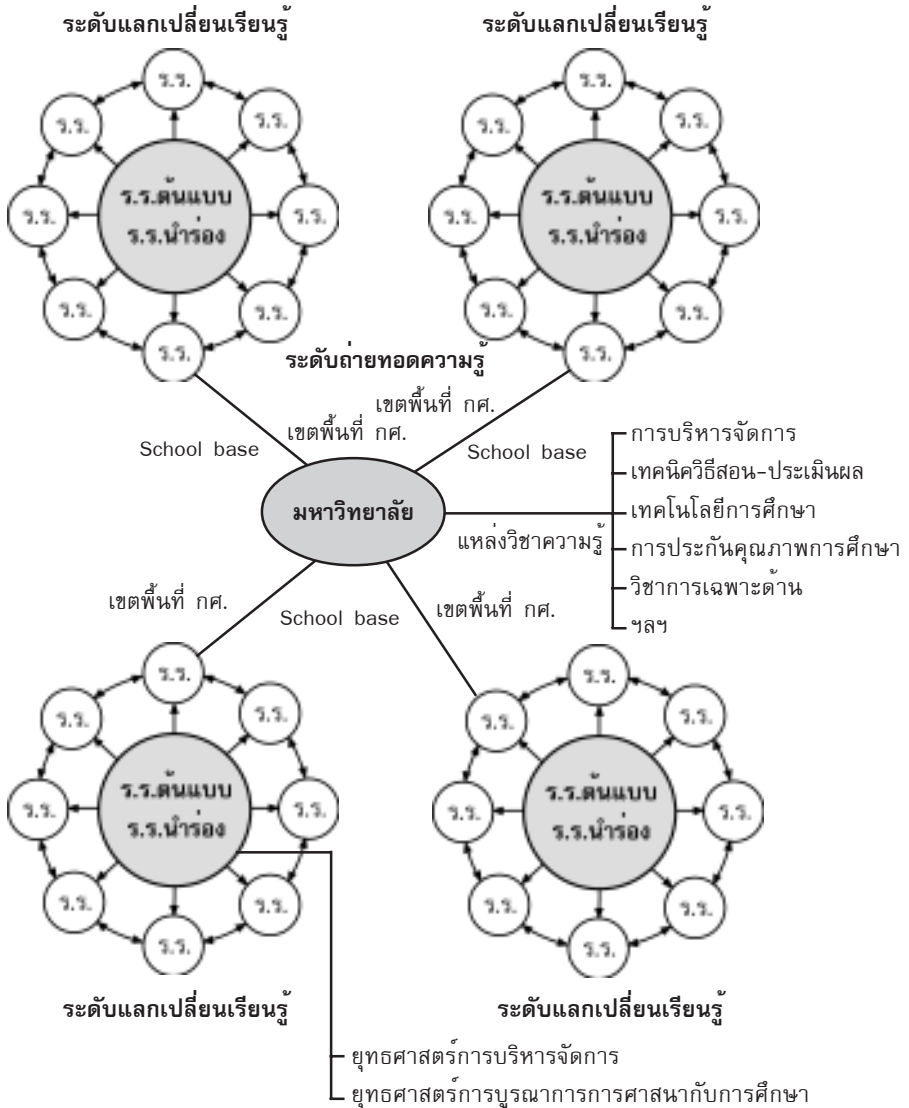
๑. ระดับถ่ายทอดความรู้ โดยให้มหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคที่มีคณะครุศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, คณะวิทยาการจัดการ เป็นแม่ข่ายพัฒนาบุคลากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษา เทคนิควิธีสอน การประเมินผล เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนความรู้ทางวิชาการเฉพาะด้าน แก่บุคลากรในโรงเรียนทั้ง ๒ ประเภท ที่เป็นลูกข่ายโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School base)

๒. ระดับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการจัดทำเครือข่ายโรงเรียนการศึกษาพื้นฐานระดับเดียวกันในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และอื่นๆ โดยอาจมีโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนนำร่องของแต่ละเขตเป็นโรงเรียนพี่เลี้ยงดังแผนภูมิ

(ช)

แผนภูมิแสดงเครือข่ายทางการศึกษา

เครือข่ายทางการศึกษาแต่ละภูมิภาค

(ช)

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ

๑. สร้างเครือข่ายโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่เดียวกันทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนของวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่างๆ อาทิ วิธีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน วิธีการบูรณาการศาสนากับการศึกษา วิธีการบริหารจัดการ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพบุคลากร

๒. สร้างเครือข่ายทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานทางวิชาการอื่นๆ เพื่อระดมทรัพยากรทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการจัดการ

๑. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลยุทธ์การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร และการแก้ปัญหาความขาดแคลนที่โรงเรียนแต่ละแห่งดำเนินการประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่นๆนำไปประยุกต์ใช้

๒. สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อระดมทรัพยากรการบริหารจัดการ

(ญ)

แนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการการศาสนากับ
การศึกษาในสถานศึกษาทั่วไป สามารถทำได้โดย

๑. บูรณาการโดยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดสถาน
ศึกษาในรูปโรงเรียนวิถีพุทธ

๒. บูรณาการโดยหลักสูตร ได้แก่ การจัดการเรียนการ
สอนหลักสูตรสามัญศึกษาร่วมกับหลักสูตรธรรมศึกษาและ
หลักสูตรบาลีศึกษา

๓. บูรณาการโดยเนื้อหาสาระ และกิจกรรม ได้แก่
การสอนโดยบูรณาการสาระทางพระพุทธศาสนากับรายวิชาต่างๆ
และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ ๑ บทนำ	๑
วัตถุประสงค์	๔
ขั้นตอนการดำเนินงาน	๔
ขอบเขตการสังเคราะห์	๕
บทที่ ๒ ข้อมูลกรณีศึกษา	๓๑
วัดเซตุนพนา	๓๓
วัดตากฟ้า	๓๘
วัดคีรีวงศ์	๔๔
วัดสกุณปักชี	๔๖
วัดสระเรียง	๕๔
วัดราษฎร์บูรณาราม	๕๘
วัดศิระเกษ	๖๑
วัดเดิม	๖๘
วัดมงคลสามัคคีธัมมโทย	๘๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
วัดศรีอุโมงค์คำ	๙๕
วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	๙๙
วัดพระธาตุศรีบุญชัยรวมมหาวิหาร	๙๑
วัดเขาแก้ว	๙๕
วัดใหม่กรงทอง	๑๑๐
วัดกุฎีดาว	๑๑๗
วัดกวิศราราม	๑๒๓
วัดมงคลนิมิตร	๑๓๕
วัดควนวิเศษ	๑๔๑
วัดมหาพุทธาราม	๑๔๕
บทที่ ๓ การสังเคราะห์รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษา	๑๕๑
ทำเลที่ตั้ง	๑๕๒
รูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ	๑๕๒
แหล่งรายได้	๑๕๓
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	๑๕๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนา กับการศึกษา	๑๖๙
ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดำเนินไปได้ด้วยดี	๑๗๒
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ	๑๗๔
บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะ	๑๗๕
ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย	๑๗๕
รูปแบบ	๑๗๖
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	๑๗๘
แนวทางดำเนินการ	๑๗๙
ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ	๑๘๑
รูปแบบการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ	๑๘๑
ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการ	๑๘๑
แนวทางการบูรณาการการศาสนา กับการศึกษาสำหรับสถานศึกษาโดยทั่วไป	๑๘๓
บรรณานุกรม	๑๘๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๙๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๑	เปรียบเทียบการจัดการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กับโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด	๘
ตารางที่ ๒	ตารางแสดงการกระจายตามภูมิภาค ของวัดที่เป็นกรณีศึกษา	๑๗
ตารางที่ ๓	ตารางแสดงทำเลที่ตั้งในจังหวัดของวัด ที่เป็นกรณีศึกษา	๑๘
ตารางที่ ๔	ตารางแสดงแหล่งรายได้ในการจัดการศึกษา ของวัดที่เป็นกรณีศึกษา	๑๙
ตารางที่ ๕	ตารางแสดงประเภทโรงเรียนที่วัดจัดการศึกษา ได้ดีเด่น	๒๐
ตารางที่ ๖	ตารางแสดงระดับชั้นที่สอนในโรงเรียนของวัด กรณีศึกษา	๒๒
ตารางที่ ๗	ตารางแสดงปีทีก่อตั้งและจำนวนครู/ นักเรียนปัจจุบัน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๒๓

ตารางที่ ๘	ตารางแสดงปีที่ก่อตั้งและจำนวนครู/นักเรียน ปัจจุบันของโรงเรียนเอกชนการกุศล	๒๔
ตารางที่ ๙	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๒๕
ตารางที่ ๑๐	ลักษณะเด่นและการบูรณาการการศึกษา กับการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๒๗
ตารางที่ ๑๑	ลักษณะเด่นของโรงเรียนเอกชนการกุศล	๒๘
ตารางที่ ๑๒	ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศึกษา กับการศึกษาของโรงเรียนเอกชนการกุศล	๓๐

สารบัญแนกมึ

แผนกมึที่		หน้า
แผนกมึที่ ๑	แสดงยูกทศศาสตรกการบรึการจกการ ของรึเรียนพระปรึยติธรรม แผนกสามัญคึกา	๑๖๕
แผนกมึที่ ๒	แสดงยูกทศศาสตรกการบรึการจกการ ของรึเรียนเอกชนการกคล	๑๗๐
แผนกมึที่ ๓	ยูกทศศาสตรกการบรึการจกการ กกับการคึกา	๑๗๑
แผนกมึที่ ๔	บัจจยที่สงเสริมสนับสนุนให้การจกการคึกา ของวัดในพระพุกทศศาสนาดำเนินไปได้ด้วยดี	๑๗๓
แผนกมึที่ ๕	ครึอขายทางการคึกา	๑๗๐
แผนกมึที่ ๖	การพฒนาคุณภาพทางรึการและ การบรึการจกการ	๑๗๒
แผนกมึที่ ๗	การบรึการจกการกกับการคึกา	๑๗๔

บทที่ ๑

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๖ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้โดยสรุปว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนในชาติให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม มาตรา ๑๒ บัญญัติสิทธิที่สถาบันและชุมชนในสังคม อาทิ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพระราชบัญญัตินี้ยังได้บัญญัติแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา ๒๒ คือ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา ๒๔ บัญญัติให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา มาตรา ๒๕ บัญญัติภาระหน้าที่ให้รัฐ

ต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ และมาตรา ๒๙ บัญญัติให้สถานศึกษา
ร่วมกับบุคคล สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน
สังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการ
เรียนรู้ต่างๆภายในชุมชน เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจในการเสนอ
นโยบายและแผนการศึกษาที่ บูรณาการการศาสนากับการ
ศึกษาทุกระดับและประเภท ตลอดจนให้คำปรึกษาและประสาน
กับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ และ
บริหารนโยบายที่บูรณาการการศาสนากับการศึกษาและนำ
นโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนในชาติได้รับ
ความรู้ควบคู่คุณธรรม สามารถพัฒนาตนตามศักยภาพ มีวิถีชีวิต
ที่เรียบง่ายดีงาม ส่งผลถึงสังคมที่เข้มแข็งและสุขสงบ

เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ)
จึงได้จัดทำโครงการนำร่องการจัดการศึกษาและการเผยแผ่
ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนาในปีงบประมาณ ๒๕๔๕-
๒๕๔๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยรูปแบบและยุทธศาสตร์การ
จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพุทธ
ศาสนาที่จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมเชิงบูรณาการ
ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน
และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์

แก้สังคมจำนวน ๖๐ วัด และในกระบวนการวิจัยดังกล่าว ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรมระหว่างวัดเป้าหมายของโครงการ และวัดเครือข่ายทั้ง ๕ ภูมิภาค จากผลการวิจัยรวมถึงผลการ ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวได้ให้ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบ ยุทธศาสตร์แนวทางและวิธีการในการบูรณาการการศาสนากับ การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยของทั้ง ๖๐ วัดที่คล้ายคลึง และแตกต่างกัน ไปตามปัจจัย เงื่อนไข และบริบทของแต่ละวัด ที่น่าสนใจ ควรได้รับการเผยแพร่และพัฒนาเป็นนโยบายต่อไป

ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำ โครงการพัฒนารูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนาขึ้นโดยจำแนก ตามกระบวนการจัดการศึกษา คือ กรณีการจัดการศึกษาใน ระบบ กรณีการจัดการศึกษานอกระบบ และกรณีการจัดการ ศึกษาตามอัธยาศัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการ บูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณี การจัดการศึกษาในระบบ เป็นการวิจัยกรณีศึกษา ๑๙ วัด จากรายงานการวิจัย รูปแบบ และกระบวนการจัดการศึกษา และเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา ๑๙ เรื่อง ด้วยวิธีการสังเคราะห์ผลการวิจัย และนำองค์ความรู้เรื่องรูปแบบ

ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนากับการศึกษามาจัดทำข้อเสนอ และนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาของวัด ตลอดจนเป็นแนวทางการจัดการศึกษา เชิงบูรณาการการศาสนากับการศึกษาแก่สถานศึกษาโดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา เฉพาะกรณีการศึกษาในระบบ จากผลการวิจัยของสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา

๒. เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น ปัญหา อุปสรรค ในรายละเอียด ของการจัดการศึกษาในระบบที่แต่ละวัดจัด และสรุป/สังเคราะห์ เป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประสบการณ์การจัดการศึกษาของวัดใน พระพุทธศาสนาแก่วัดอื่น

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษา ในระบบของวัดจากผลการวิจัย ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วย

๑. ศึกษาผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา เรื่อง รูปแบบ และกระบวนการจัดการศึกษาและ การเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนาจำนวน ๑๙ วัด

๒. วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอรูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา จุดเด่น และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นรายวัด

๓. สังเคราะห์รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในระบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จากข้อมูลของงานวิจัย ๑๙ วัด โดยนำเสนอทั้งความเรียงและแผนภูมิที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด ขั้นตอน และวิธีการจัดการศึกษาที่เป็นรูปธรรม

ขอบเขตของการสังเคราะห์ประกอบด้วย

๑. การศึกษาในระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาที่วัดจัดให้แก่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชน พระภิกษุ สามเณรได้เรียนเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร และระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ได้แก่ การจัดโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒. รูปแบบและแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในระบบ หมายถึง รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาในระบบ ที่วัด คณะสงฆ์ และกระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้น

เพื่อให้ความรู้แก่สามเณร และเยาวชน โดยพิจารณาถึงรูปแบบ
แนวทางและกระบวนการการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมด้าน
การบริหารจัดการ ด้านบุคลากร การงบประมาณ อาคารสถานที่
ความสัมพันธ์ชุมชน การใช้สื่อ การประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้ง
นำเสนอจุดเด่นที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดำเนินไป
ด้วยดี รวมทั้งปัญหา อุปสรรคที่มีและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๓. ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา หมายถึง วิธีการที่อาศัยความรู้ทางวิชาการและความชำนาญการในการให้ความรู้ที่สอดแทรกศาสนธรรม ศาสนปฏิบัติแก่ผู้เรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ควบคู่คุณธรรมไปพร้อมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในปัจจุบัน) อธิบายการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์ในส่วนโรงเรียนเอกชนการกุศลไว้ดังนี้

... การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ และปรับปรุงใหม่เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้

การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ทั้งวิชาสามัญและการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กันไปเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ในศาสนธรรม และหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้มีความประสงค์จะลาสิกขา ก็สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้ไปใช้เพื่อการศึกษต่อของรัฐหรือใช้สมัครงานเพื่อประกอบอาชีพได้

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันดำเนินการดังนี้

... โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนนเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่วัดจัดขึ้นและให้การสนับสนุน (สุภาพร มากแจ่ม, ๒๕๔๕ : ๑๗-๑๙)

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในระบบที่วัดจัดอยู่มี ๒ ส่วน ได้แก่ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับพระภิกษุสามเณร จัดเป็นการศาสนาศึกษาตามภารกิจ ๖ ด้านที่วัดต้องปฏิบัติ ส่วนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดให้แก่เยาวชนทั่วไปอยู่ในภารกิจการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา ส่วนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนทั้ง ๒ ประเภท ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกัน ดังตารางเปรียบเทียบ

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษากับโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา	โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด
<p>ประเภทภารกิจ ด้านการศาสนศึกษา</p> <p>ประเภทการศึกษา การศึกษาสงฆ์</p> <p>คุณสมบัติผู้เรียน ภิกษุ/สามเณร</p> <p>ระดับชั้นที่สอน มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษา ตอนปลาย</p> <p>หลักสูตร การศึกษาชั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ</p> <p>งบประมาณ เงินอุดหนุนบางส่วนจากสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ</p> <p>การบริหารจัดการ คณะสงฆ์บริหารจัดการตามข้อกำหนด และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ การศึกษาสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p>ประเภทภารกิจ ด้านการศึกษาสงเคราะห์</p> <p>ประเภทการศึกษา การศึกษาสำหรับเยาวชน</p> <p>คุณสมบัติผู้เรียน เยาวชนทั้งหญิง-ชาย</p> <p>ระดับชั้นที่สอน อนุบาล-ประถมศึกษา- มัธยมศึกษาตอนต้น- มัธยมศึกษาตอนปลาย</p> <p>หลักสูตร การศึกษาชั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>สังกัด คณะกรรมการการศึกษาเอกชน</p> <p>งบประมาณ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ๑๐๐% ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒</p> <p>การบริหารจัดการ สงฆ์เป็นผู้รับใบอนุญาต บริหารจัดการ โดยคณะกรรมการทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายฆราวาสตามข้อกำหนด และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒</p>

ความแตกต่างของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กับโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดอยู่ที่การจำแนกประเภทโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นการศึกษาสงฆ์ทำให้ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณ ต้องเจียดจ่ายจากงบประมาณสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่ได้จัดสรรโดยตรงจากรัฐบาลเหมือนโรงเรียนเอกชนการกุศล เนื่องจากการศึกษาสงฆ์ถูกแยกออกมาจากการศึกษาปวงชน การได้รับงบประมาณไม่เต็มที่ ทำให้เป็นภาระแก่คณะสงฆ์โดยเฉพาะเจ้าอาวาสวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ต้องพยายามหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมในการดำเนินการให้พอเพียง

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของการถูกจัดเป็นการศึกษาสงฆ์คือทำให้บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขาดการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยทั้งด้านวิชาการและเทคนิควิธีการสอน การบริหารจัดการและการประเมินผล เนื่องจากไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับการอบรม หรือสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นฆราวาสในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนการสอนระดับเดียวกัน

อย่างไรก็ตามท่ามกลางความขาดแคลนและข้อจำกัดนานัปการ คณะสงฆ์ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทุกภูมิภาคได้พลิกวิกฤติเป็นโอกาส สามารถบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบของสงฆ์ได้ประสบความสำเร็จ

สำเร็จโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย และรูปแบบกระบวนการต่าง ๆ กัน ตามข้อค้นพบของงานวิจัยจำนวน ๙ โรงเรียน ได้แก่

๑. โรงเรียนศรีนภเขตวิทยา วัดตากฟ้า อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์

๒. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

๓. โรงเรียนมงคลวิทยา วัดมงคลสามัคคี อ.เมือง จ.ระยอง

๔. โรงเรียนบาลีสถิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดศิระเกษอ.เมือง จ.หนองคาย

๕. โรงเรียนโพธิสังวรวิทยา วัดสุกนุกัมภ์ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

๖. โรงเรียนเขตุนศึกษา วัดเขตุน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

๗. โรงเรียนศรีวังษ์วิทยา วัดศรีวังศ์ อ.เมือง จ.เชียงราย

๘. โรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคม วัดเดิม อ.พิมาย จ.นครราชสีมา

๙. โรงเรียนพุทธรังษีพิทยาลัย วัดราษฎร์บูรณาราม อ.หลังสวน จ.ชุมพร

ส่วนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดที่มีรูปแบบการจัดการศึกษา และการบูรณาการศาสนธรรมโดดเด่นจากข้อค้นพบของงานวิจัยมีจำนวน ๑๐ โรงเรียน ได้แก่

๑. โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ วัดกุฎีดาว อ.เมือง จ.เพชรบุรี
๒. โรงเรียนมหาพุทธาราม วัดมหาพุทธาราม อ.เมือง
จ.ศรีสะเกษ
๓. โรงเรียนพยุหะวิทยา วัดเขาแก้ว อ.พยุหะคีรี
จ.นครสวรรค์
๔. โรงเรียนวัดใหม่กรงทอง วัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ์
จ.ปราจีนบุรี
๕. โรงเรียนเมธีวุฒิกร วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร
อ.เมือง จ.ลำพูน
๖. โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร วัดมงคลนิมิตร อ.เมือง
จ.ภูเก็ต
๗. โรงเรียนพินิตประสาธน์ วัดศรีอุโมงค์คำ อ.เมือง
จ.พะเยา
๘. โรงเรียนนันทบุรี วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อ.เมือง
จ.น่าน
๙. โรงเรียนวินิตศึกษา วัดกวิศราราม อ.เมือง จ.ลพบุรี
๑๐. โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษ วัดควนวิเศษ อ.เมือง
จ.ตรัง

ดังนั้นข้อมูลหลักในการวิจัยรูปแบบยุทธศาสตร์และ
แนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในระบบ จึงได้
จากรายงานการวิจัยจำนวน ๑๙ เรื่อง ในปีพ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๖

ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้แก่

๑. กุลชลี จงเจริญ และอัญชลี กรีโสภา (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ : ศึกษากรณีการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

๒. กุลชลี จงเจริญ (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ : ศึกษากรณีการบูรณาการการศาสนาสู่สถานศึกษา

๓. คุณโทษันธ์ และเทพพร มังธานี (๒๕๔๖) การศึกษารูปแบบบูรณาการการศาสนากับการศึกษา : กรณีศึกษาวัดมหาพุทธาราม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

๔. จารุวรรณ ธรรมวัตร และคณะ (๒๕๔๖) รูปแบบการเผยแพร่ศาสนาและการจัดการศึกษาของวัดเดิม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

๕. ฉันทนา กล่อมจิตและกฤตกร กล่อมจิต (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา ศึกษาเฉพาะกรณี : วัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๖. ฉันทนา จันทร์บรรจง, พระครูพิทักษ์เจติยานันท์, กฤษณ์ ปาคำ (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่

ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดพระธาตุ
ช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

๗. ประหยัด เกษม (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษา
และการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา :
ศึกษากรณีการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา วัดสระเรียง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๘. ปราณีย์ สกุลพิพัฒน์และคณะ (๒๕๔๖) ความสำเร็จใน
การปฏิบัติภารกิจจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรม
ของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาวัดมงคลนิมิตร อำเภอเมือง
จังหวัดภูเก็ต

๙. ปริญญา สร้อยทอง และคณะ (๒๕๔๖) รูปแบบการ
จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดคีรีวงศ์ อำเภอ
เมือง จังหวัดนครสวรรค์

๑๐. พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ (๒๕๔๕) รูปแบบการ
จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา
: กรณีศึกษาประเภทการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่กรทอง
จังหวัดปราจีนบุรี

๑๑. พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ (๒๕๔๕) รูปแบบการ
จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา
: กรณีศึกษาประเภทการศึกษาสงเคราะห์ของวัดกุฎีดาว จังหวัด
เพชรบุรี

๑๒. พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์ (๒๕๔๕) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมวัดเชตุพน : โรงเรียนเชตุพนศึกษา ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๑๓. พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์ (๒๕๔๕) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร : โรงเรียนเมธีวุฒิมิตร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๑๔. วรพล ธรรมิกบุตร (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมวัดสกุณปัถวี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑๕. วรพล ธรรมิกบุตร (๒๕๔๕) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดกวีศรารามราชวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

๑๖. สมบูรณ์ พุฒิเมวรงค์ และสุมาลย์ สอนกระจ่าง (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดศรีอุโมงค์คำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา)

๑๗. สมหมาย แจ่มกระจ่าง และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ (๒๕๔๖) รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดมงคลสามัคคีธัมมโฆทัย (วัดเขาสาป) อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

๑๘. สุภัทร ปัญญาทีป และคณะ (๒๕๔๕) รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดราชฎกบวราราม

๑๙. สุภัทร ปัญญาทีป และคณะ (๒๕๔๕) รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษ

จากรายงานการวิจัยทั้ง ๑๙ เรื่อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ และนำเสนอโดยสรุปเป็นตารางตั้งแต่ตารางที่ ๒ - ตารางที่ ๑๒ เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้ คือ

ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

๑. การกระจายตามภูมิภาคของวัดที่เป็นกรณีศึกษา
๒. ทำเลที่ตั้งในจังหวัดของวัดที่เป็นกรณีศึกษา
๓. แหล่งรายได้ในการจัดการศึกษาของวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ข้อมูลเฉพาะ ประกอบด้วย

๑. ประเภทของโรงเรียนที่วัดจัดการศึกษา
๒. ระดับชั้นที่สอนในโรงเรียนแต่ละประเภท
๓. ปีที่ก่อตั้งและจำนวนครู/นักเรียน ในโรงเรียนแต่ละประเภท

๔. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนแต่ละ
ประเภท

๕. ลักษณะเด่นและการบูรณาการศาสนากับ
การศึกษาของโรงเรียนแต่ละประเภท

สำหรับรายละเอียดของการสังเคราะห์จะปรากฏใน
บทที่ ๓ ของรายงานการวิจัยฉบับนี้

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงการกระจายตามภูมิภาคของวัดที่เป็น กรณีศึกษา

ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก
๑. วัดพระธาตุ ช้างค้ำ วรวิหาร จ.น่าน	๑. วัดตากฟ้า จ.นครสวรรค์	๑. วัดสระเรียง จ.นครศรี- ธรรมราช	๑. วัดมหาพุทธา ราม จ.ศรีสะเกษ	๑. วัดมงคลสามัคคี ธัมมโทย จ.ระยอง
๒. วัดเซตุพน จ.เชียงใหม่	๒. วัดเขาแก้ว จ.นครสวรรค์	๒. วัดมงคลนิมิตร จ. ภูเก็ต	๒. วัดเดิม จ.นครราชสีมา	
๓. วัดพระธาตุ หริภุญชัย วรมหาวิหาร จ.ลำพูน	๓. วัดคีรีวงศ์ จ.นครสวรรค์	๓. วัดราษฎร์ บูรณาราม จ.ชุมพร	๓. วัดศีร์ษะเกษ จ.หนองคาย	
๔. วัดศรีอุโมงค์คำ จ.พะเยา	๔. วัดสกุณปัถวี จ.สุพรรณบุรี ๕. วัดกวีศราราม จ.ลพบุรี ๖. วัดกุฎีดาว จ.เพชรบุรี ๗. วัดใหม่ กรงทอง จ.ปราจีนบุรี	๔. วัดควนวิเศษ จ.ตรัง		
๔	๗	๔	๓	๑

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงทำเลที่ตั้งในจังหวัดของวัดที่เป็น กรณีศึกษา

ภาค	อำเภอเมือง	อำเภออื่นๆ
เหนือ	๑. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ๒. วัดพระเชตุพน ๓. วัดพระธาตุสุทริภุญชัยวรมหาวิหาร ๔. วัดศรีอุโมงค์คำ	
รวม	๔	-
ตะวันออก	๑. วัดมงคลสามัคคีอัมมมัย	
รวม	๑	-
กลาง	๑. วัดศรีवंศ ๒. วัดสุกนปักษ์ ๓. วัดกวิศราราม ๔. วัดกุฎีดาว	๑. วัดตากฟ้า อ.ตากฟ้า ๒. วัดเขาแก้ว อ.พยุหะคีรี ๓. วัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ์
รวม	๔	๓
ใต้	๑. วัดสระเรียง ๒. วัดมงคลนิมิตร ๓. วัดควนวิเศษ	๑. วัดราษฎร์บูรณาราม อ.หลังสวน
รวม	๓	๑
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑. วัดมหาพุทธาราม ๒. วัดศรีระเกษ	1. วัดเดิม อ.พิมาย
รวม	๒	๑
รวมทั้งหมด	๑๔	๕

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงแหล่งรายได้ในการจัดการศึกษาของวัดที่เป็นกรณีศึกษา

ภาค	วัด	ประเภทโรงเรียน	แหล่งรายได้			
			มูลนิธิ	กองทุน	การบริจาค	การจัดกิจกรรมกองทุน
เหนือ	๑. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	ก+ป	✓ (๒)	✓	✓	
	๒. วัดพระเชตุพน	ก		✓	✓	
	๓. วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร	ก+ป*		✓	✓	
	๔. วัดศรีอุโมงค์คำ	ก+ป	✓	✓	✓	✓
กลาง	๑. วัดศรีวงศั	ป		✓	✓	
	๒. วัดตากฟ้า	ป		✓	✓	
	๓. วัดเขาแก้ว	ก	✓ (๒)	✓	✓	
	๔. วัดสกุณบั๊กชี	ป+ก		✓	✓	✓
	๕. วัดกวิศราราม	ก	✓	✓	✓	
	๖. วัดกุฎีดาว	ก	✓		✓	✓
	๗. วัดใหม่กรงทอง	ก	✓		✓	✓
ใต้	๑. วัดสระเรียง	ป	✓	✓	✓	✓
	๒. วัดมงคลนิมิตร	ก	✓	✓	✓	✓
	๓. วัดควนวิเศษ	ก	✓	✓	✓	
	๔. วัดราษฎร์บูรณาราม	ป		✓	✓	
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑. วัดมหาพุทธาราม	ก	✓	✓ (๖)	✓	✓
	๒. วัดศรีชะเกษ	ป*	✓	✓	✓	
	๓. วัดเดิม	ป	✓		✓	✓
ตะวันออก	๑. วัดมงคลสามัคคีธัมมโศภน	ป		✓	✓	

* หมายถึง จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาด้วย

ก หมายถึง โรงเรียนเอกชนการกุศล

ป หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ตารางที่ ๕ ตารางแสดงประเภทโรงเรียนที่วัดจัดการศึกษา ได้ดีเด่น

ภาค	โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	โรงเรียนเอกชนการกุศล	ระดับชั้น ที่สอน
เหนือ	๑. วัดเชตุพน ร.ร.เชตุพนศึกษา	๑. วัดศรีอุโมงค์คำ ร.ร.พินิตประสาธน์ ๒. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ร.ร.นันทบุรีวิทยา ๓. วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร ร.ร.เมธีวุฒิกกร	ม.๑-ม.๖ ม.๑-ม.๖ ม.๑-ม.๖ อนุบาล-ม.๓
รวม ๔	๑	๓	
กลาง	๑. วัดตากฟ้า ร.ร.ศรีนภเชตวิทยา ๒. วัดศรีวังค์ ร.ร.ศรีวังค์วิทยา ๓. วัดสกุณปั๊กซี่ ร.ร.โพธิสังวรวิทยา	๑. วัดเขาแก้ว ร.ร.พยุหะวิทยา ๒. วัดใหม่กรงทอง ร.ร.มัธยมวัดใหม่กรงทอง ๓. วัดกุฎีดาว ร.ร.ปริยัตติรังสรรค์ ๔. วัดกวีศราราม ร.ร.วินิตศึกษา	ม.๑-ม.๓ ม.๑-ม.๖ ม.๑-ม.๖ อนุบาล-ม.๖ อนุบาล-ม.๖ อนุบาล-ม.๖ ม.๑-ม.๖
รวม ๗	๓	๔	

ภาค	โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	โรงเรียนเอกชนการกุศล	ระดับชั้น ที่สอน
ใต้	๑. วัดสระเรียง ร.ร.พระปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียง ๒. วัดราษฎร์บูรณาราม ร.ร.พุทธรังษีพิทยาลัย	๑. วัดมงคลนิมิตร ร.ร.พุทธมงคลนิมิตร ๒. วัดควนวิเศษ ร.ร.มัธยมวัดควนวิเศษ	ม.๑-ม.๖ ม.๑-ม.๖ อนุบาล-ม.๓ ม.๑-ม.๖
รวม ๔	๒	๒	
ตะวันออก	๑. วัดมงคลสามัคคีอัมโมทัย ร.ร.มงคลวิทยา		ม.๑-ม.๖
รวม ๑	๑		
ตะวันออก เฉียงเหนือ	๑. วัดศิระเกษ ร.ร.บาลีสถาปัตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒. วัดเดิม ร.ร.วิสุทธิพรตพิทยาคม ๑. วัดมหาพุทธาราม ร.ร.มหาพุทธาราม		ม.๑-ม.๖ ม.๑-ม.๖ อนุบาล-ม.๖
รวม ๓	๒	๑	

ตารางที่ ๖ ตารางแสดงระดับชั้นที่สอนในโรงเรียนของวัด กรณีศึกษา

ภาค ระดับชั้น	เหนือ	กลาง	ใต้	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ตะวันออก	รวม	ประเภท โรงเรียน
ม.๑-ม.๓		๑. ร.ร.ศรีนภเขต วิทยา จ.นครสวรรค์	๑. ร.ร.พระปรีชดิตรม สามัญ วัดสระเรียง จ.นครสวรรค์	๑. ร.ร.บาลีสถิต ศึกษา จ.หนองคาย	๑. ร.ร.มงคลวิทยา จ.ระยอง	๑	โรงเรียนพระ ปรีชดิตรม
ม.๑-ม.๖	๑. ร.ร.เขตพูนศึกษา จ.เชียงใหม่	๑. ร.ร.ศรีรังคีวิทยา จ.นครสวรรค์ ๒. ร.ร.โพธิ์สวรรค์ วิทยา จ.สุพรรณบุรี	๑. น.น.ศ.ศรีธรรมราช ๒. ร.ร.พุทธรังษี พิทยาลัย จ.ชุมพร	๒. วัดวิสุทธิพรต พิทยาคม จ.นครราชสีมา		๕	
อนุบาล-ม.๓	๑. ร.ร.แม่แก้วดีการ จ.ลำพูน		๑. ร.ร.พุทธมงคลนิมิตร จ.ภูเก็ต			๒	
อนุบาล-ม.๖		๑. ร.ร.พุทธะวิทยา จ.นครสวรรค์ ๒. ร.ร.วัดใหม่ทรงทอง จ.ปราจีนบุรี ๓. ร.ร.ปรีชดิตรม จ.เพชรบุรี		๑. ร.ร.มหาพุทธาราม จ.ศรีสะเกษ		๔	โรงเรียนเอกชน การกุศล
ม.๑-ม.๖	๑. ร.ร.พินิตประสาธน์ จ.พะเยา ๒. ร.ร.นนทบุรีวิทยา จ.นนทบุรี	๑. ร.ร.วิมุตศึกษา จ.ลพบุรี	๑. ร.ร.มัธยมวัดคันทน์พิเศษ จ.ตรัง			๔	
รวม	๔	๗	๔	๓	๑	๑๙	

ตารางที่ ๗ ตารางแสดงปีที่ก่อตั้งและจำนวนครู/นักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ปีที่ก่อตั้ง	๒๕๑๔	๒๕๒๖	๒๕๒๗	๒๕๒๘	๒๕๓๔	๒๕๓๕	๒๕๓๖	๒๕๓๙	รวม
ภาค กลาง		ร.ร.โพธิ์สังวร วิทยา จ.สุพรรณบุรี -	ร.ร.เขตพูนศึกษา จ.เชียงใหม่ ๓๕:๖๐๑ ๑:๑๗				ร.ร.ศรีรังสิตวิทยา จ.นครสวรรค์ ๑๔:๒๑๐ ๑:๑๕	ร.ร.ศรีนา เขตวิทยา จ.นครสวรรค์ ๓๕:๓๑๘ ๑:๑๕	
เหนือ									
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ร.ร.บาลีสถิตศึกษา มหาวิทยาลัยนคร ราชวิทยาลัย จ.หนองคาย ๓๕:๗๐๘ ๑:๒๐.๕		ร.ร.วิสุทธิพรต พิทยาคม จ.นครราชสีมา ๒๕:๔๘๗ ๑:๑๙.๕						
ใต้						ร.ร.พระปริยัติธรรม วัดสระเรียง จ.นครศรีธรรมราช -	ร.ร.พุทธรังษี พิทยาลัย จ.ชุมพร ๒๓:๒๐๓ ๑:๑๙.๕		
ตะวันออก									
รวม	๑	๑	๒	๑	๑	๑	๑	๑	๙

ตารางที่ ๙ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาค	เหนือ	กลาง	ใต้	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ตะวันออก	ปัญหา
ข้อมูลทั่วไป	วัดเขตพนา	วัดตากฟ้า	วัดสระเรียง	วัดศรีระเกษ	วัดมงคลสามัคคี ธัมมเทชา	จำนวนนักเรียน แรกเข้า กับ
	ร.ร. เขตพนาศึกษา วิทยา	ศรีรังควิทยา	พระปริยัติ ธรรมสามัญ วัดสระเรียง	วัดศรีระเกษ บาลีสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์ฯ	มณฑลวิทยา	
เจ้าอาวาส	พระศรีสุทธี เวที	พระวิกรมณี	พระอธิการ ประหัต อุบายัญญู	พระโพธิธรรมา ธรรมธาดา	พระอธิการ วิทยา จิตตธัมโม	จำนวน ผู้รับการ ศึกษา ต่างกัน มาก มี นักเรียน ออก กลางคืน ถึง ๘๐% หรือ มากกว่า
ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	คะแนนสอบ แต่ละชั้นอยู่ ในระดับสูง	ม.ต้น ๓๐% ม.ปลาย ๗๐%	ไม่มีข้อมูล	๑๐%	นร.ศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษา สูงสุดของ ร.ร.แผนก สามัญศึกษา	

ตารางที่ ๙ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ต่อ)

ภาค	เหนือ	กลาง		ใต้	ตะวันออกเฉียงเหนือ		ตะวันออก	ปัญหา	
		วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร	วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร		วัดเดิม	วัดศรีระเกษ			
ข้อมูลทั่วไป	วัดเขตพูน	วัดตากฟ้า	วัดศรีรังค์	วัดราชภูมิบูรณาราม	วัดศรีระเกษ	วัดสมถะสามัคคี อัมไมเทีย	วัดสมถะสามัคคี อัมไมเทีย	จำนวนนักเรียนแรกเข้ากับจำนวนผู้ปกครองศึกษาด้วยกัน	
	ร.ร. เขตพูนศึกษา	ศรีนภเขตวิทยา	ศรีรังศรีวิทยา	พุทธรังษีพิทยาลัย	วิสุทธิพรตพิทยาคม	มงคลวิทยา	มงคลวิทยา		
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ	-ใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตาม พรบ.กศ. แห่งชาติ -มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ -แผนปฏิบัติการ และปฏิบัตินโยบาย ยุทธศาสตร์ ตามภารกิจหลัก	:ใช้ศาสนธรรมนำการศึกษา :ผู้สนใจสมัครเข้าเรียนมากจนต้องใช้ระบบคัดเลือก :บูรณาการ การศึกษาในระบบกับนอกศึกษาโดยใช้ สวมพุทธศาสน์ และอุทธาน	-เป็นผู้ศูนย์เผยแผ่พุทธศาสนา -เป็นสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัด นครสวรรค์	-สร้างเครือข่ายงาน เผยแผ่ศาสนาธรรม -มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา -เป็นส่วนกลางกิจกรรมของชุมชน -เป็นโรงเรียนตัวอย่างพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	-มีการจัดสวัสดิการ นร. ด่านที่พักและพาหะวิ่งและ -ระบบการ เรียนการสอน ทางไกลผ่านดาวเทียม ขอมูลนิธิราชประชา นุเคราะห์	จัดการศึกษา หลากระดับ ตั้งแต่ กพฐ. ยุติศึกษา และบัณฑิตศึกษา ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน :สามารถพัฒนา การจัดการเรียน การสอนและการ บริหารจัดการ ได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ :ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	กำหนดคุณสมบัติ ผู้เข้าเรียนตั้งแต่ 10 ขวบ :ให้สวัสดิการ ด้านเงินเดือนสูง ออก กลางคืน สูงถึง 80% หรือ มากกว่า	กำหนดคุณสมบัติ ผู้เข้าเรียนตั้งแต่ 10 ขวบ :ให้สวัสดิการ ด้านเงินเดือนสูง ออก กลางคืน สูงถึง 80% หรือ มากกว่า	จำนวนนักเรียนแรกเข้ากับจำนวนผู้ปกครองศึกษาด้วยกัน

ตารางที่ ๑๐ ลักษณะเด่นและการบูรณาการศาสนากับการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศึกษา แผนกสามเณร

ภาค	เหนือ	กลาง		ใต้	ตะวันออกเฉียงเหนือ		ตะวันออก	
		วัดตากฟ้า	วัดศรีรังสรรค์		วัดสกุณบุปผี	วัดสระเรียง		วัดราษฎร์บูรณาราม
ข้อมูล	วัดเขตุพน							
การบูรณาการศาสนากับการศึกษา	← สอนทั้งหลักสูตรธรรม-บาลี และสามัญศึกษา แล้วบูรณาการความรู้โดยการ แยกแยะศาสนธรรมแก่ชุมชน →							
ลักษณะเด่น						มีระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม	มีระบบสารสนเทศที่ดี สามารถสืบค้นได้ง่ายและสะดวก	-เป็นร.ร. ร้องรับรูปแบบการศึกษา ปี ๒๕๓๙ -สถศ. ในฐานะเป็นโรงเรียนที่จัดการบริหารอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ ๑๑ ลักษณะเด่นของโรงเรียนเอกชนกวดูกุล (ต่อ)

ภาค	เหนือ		กลาง		ใต้	ตะวันออก เฉียงเหนือ	
วัด ข้อมูล	พระธาตุ หรือภูเขี้ยว วรมหาวิหาร	พระธาตุ ช้างค้ำ วรวิหาร	กวดูกุล	กวดูกุล	ใหม่กรงทอง	ควนวิเศษ	
	เมืงผู้ฝึก หมั่นทูลวิทิต	หมั่นทูลวิทิต	ปริยัติรังสรรค์	ปริยัติรังสรรค์	วัดใหม่ กรงทอง	มัยอมควน วิเศษ	
ลักษณะเด่น	-โรงเรียนแนว ดีเด่น -ชนะเลิศการ ประกวดสื่อ วิทยาศาสตร์	-โรงเรียนใน โครงการ สงเคราะห์ เด็กกายน ของพระบาท สมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว -เป็นโรงเรียน ดีเด่น ปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา -เป็นโรงเรียน ดีเด่น ปริยัติธรรม ศึกษา ที่ีระบบ บริหารจัด การดีเด่น	ยุทธศาสตร์ การจัดการ ศึกษา -การสื่อสาร -การส่งเสริม -การเอื้อ อำนวยความสะดวก จัดซื้อ จัดทำ บำรุงรักษา สวัสดิการ -รักษา รายได้จาก ร้านค้า/ โรงอาหาร -ครู, นร., โรงเรียน, ผู้บริหารได้ รับรางวัลทุกปี	ได้รับรางวัล รองชนะเลิศ คุณภาพ การศึกษาจาก สช. -Bilingual Program -รวมโครงการ โรงเรียนศิษย์ กับโรงเรียน มัธยม Anderson ของประเทศไทย สิงคโปร์ -โรงเรียนที่ โรงเรียนหนอง กั้ง Pitt Water House School ประเทศ ออสเตรเลีย	เป็นโรงเรียน ต้นแบบ -ผู้บริหาร ทุกระดับ ได้รางวัล -ให้ความ มั่นคงกับ บุคลากรได้ เทียบเท่ากับ ราชการ	มัยอมควน วิเศษ -เป็นโรงเรียน หลักสูตรใหม่ สพฐ. พ.ศ. 2544 -ได้รางวัล ดีเด่น จริยศึกษา, ดีเด่น ศึกษาระดับ มัธยมศึกษา -ใช้ระบบ บริหารคุณภาพ -จัดการเรียนรู้ แบบองค์รวม โดยบูรณาการ พระพุทธ ศาสนากับ วิชาต่าง ๆ เช่นศิลปะ ภาษาไทย เป็นต้น	มหาพุทธาราม มหาพุทธาราม

ตารางที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศึกษากับการศึกษารองเรียนเอกชนทางการศัล

ภาค	โรงเรียน	รูปแบบการบูรณาการการศึกษากับการศึกษา			
		การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	การบูรณาการเนื้อหาการเรียน	การจัดสอนธรรมศึกษา	การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ
เหนือ	๑. ร.ร.พินิตประสาธน์	✓	✓	✓	✓
	๒. ร.ร.เมธีวุฒิกร	✓	✓		✓
	๓. ร.ร.นันทบุรีวิทยา	✓			✓
กลาง	๑. ร.ร.ปริยัติรังสรรค์	✓	✓	✓	
	๒. ร.ร.วินิตศึกษา	✓	✓	✓	
	๓. ร.ร.พยุหวิทยา	✓	✓	✓	✓
	๔. ร.ร.จิตใหม่เกรงทอง	✓			✓
ใต้	๑. ร.ร.พุทธมงคลนิมิตร์	✓	✓	✓	
	๒. ร.ร.มัธยมวัดควนวิเศษ	✓		✓	
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑. ร.ร.มหาพุทธาราม	✓	✓	✓	

บทที่ ๒

ข้อมูลกรณีศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของวัดที่จัดการศึกษาในระบบได้จากการสรุปรายงานการวิจัยรายเล่มทั้ง ๑๙ เล่ม และนำเสนอเป็นรายวัด โดยจำแนกตามภูมิภาค แยกตามประเภทของโรงเรียน เป็น ๒ ส่วนดังนี้

๑. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
 - ๑.๑ ภาคเหนือ
 - ๑.๑.๑ วัดเชตุพน อ.เมือง จ.เชียงใหม่
 - ๑.๒ ภาคกลาง
 - ๑.๒.๑ วัดตากฟ้า อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์
 - ๑.๒.๒ วัดคีรีวงศ์ อ.เมือง จ.นครสวรรค์
 - ๑.๒.๓ วัดสกุณปั๊กซี่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี
 - ๑.๓ ภาคใต้
 - ๑.๓.๑ วัดสระเรียง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
 - ๑.๓.๒ วัดราษฎร์บูรณาราม อ.หลังสวน จ.ชุมพร
 - ๑.๔ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ๑.๔.๑ วัดศิระเกษ อ.เมือง จ.หนองคาย

๑.๔.๒ วัดเดิม อ.พิมาย จ.นครราชสีมา

๑.๕ ภาคตะวันออก

๑.๕.๑ วัดมงคลสามัคคีธัมมโฆสีย์ อ.เมือง

จ.ระยอง

๒. โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด

๒.๑ ภาคเหนือ

๒.๑.๑ วัดศรีอุโมงค์คำ อ.เมือง จ.พะเยา

๒.๑.๒ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อ.เมือง จ.น่าน

๒.๑.๓ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร อ.เมือง

จ.ลำพูน

๒.๒ ภาคกลาง

๒.๒.๑ วัดเขาแก้ว อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

๒.๒.๒ วัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ์

จ.ปราจีนบุรี

๒.๒.๓ วัดกุฎีดาว อ.เมือง จ.เพชรบุรี

๒.๒.๔ วัดกวีศราราม อ.เมือง จ.ลพบุรี

๒.๓ ภาคใต้

๒.๓.๑ วัดมงคลนิมิตร อ.เมือง จ.ภูเก็ต

๒.๓.๒ วัดควนวิเศษ อ.เมือง จ.ตรัง

๒.๔ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๔.๑ วัดมหาพุทธาราม อ.เมือง จ.ศีร์ษะเกษ

๑. วัดเขตุน

โรงเรียนเขตุนศึกษา วัดเขตุน ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีความเจริญพร้อมด้วยปัจจัย สาธารณูปโภคสะดวกสบาย เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้นำมาใช้อย่างคุ้นเคย การคมนาคมสะดวกสบาย สภาพทางเศรษฐกิจของวัดนั้นมีคณะศรัทธาให้การอุปถัมภ์ไม่ลำบากด้วยปัจจัย ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ไม่เป็นปัญหาเพราะชุมชนถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องอุปถัมภ์และแสดงถึงความเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง สภาพการเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณร และนักเรียน ส่วนมากจำพรรษาที่วัดเขตุน เสนาสนะที่พำนัก เป็นที่สัปปายะเหมาะแก่สมณวิสัย จะมีแออัดบ้างแต่ก็อยู่เพื่อการศึกษา ส่วนการครองชีพ นักเรียนไม่ลำบากด้วยอาหารบิณฑบาต โรงเรียนมีอาคารเรียนที่เอื้อต่อการขยายการศึกษา สามารถรองรับจำนวนผู้เรียนที่จะเข้าศึกษาในอนาคตได้ เพราะเคยมีนักเรียนมากถึง ๑,๓๐๐ กว่ารูปมาแล้ว แต่ปัจจุบันมีจำนวนลดลงมาก สภาพแวดล้อมสะอาด ขาดแต่อุปกรณ์การศึกษาบางอย่าง เช่น คอมพิวเตอร์มีอายุการใช้งานมานานคงจะต้องวางแผนเพื่อการเปลี่ยนให้ทันต่อเทคโนโลยี

ในด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนเขตุนศึกษา วัดเขตุน มีหลักสูตรคือ พระปริยัติธรรมสายสามัญศึกษา แต่ก็มีได้ละเลยหลักสูตรพระปริยัติธรรมสายบาลี นักธรรม

คงให้ผู้เรียนได้เรียนควบคู่กันไป ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญศึกษานั้น ทางโรงเรียนอาศัยหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก มีปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบตามกรอบการประเมินคุณภาพ หลัก PDCA คือ วางแผน ปฏิบัติการ ตรวจสอบ ปรับปรุง และทำภารกิจ มีครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถด้านการถ่ายทอดและจัดกิจกรรมเสริมการศึกษา ได้รับรางวัลยกย่องมากมาย นักเรียนมีกิจกรรมที่ฝึกทักษะทั้งวิชาการ และวิชาชีพเพื่อการเข้าใจและให้บริการสังคมอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เกิดจากการมีระบบจัดการที่ชัดเจน

โรงเรียนเซตุพนศึกษา วัดเซตุพน มีระบบการบริหารการศึกษาที่ชัดเจน มีกฎระเบียบของวัด กฎระเบียบของโรงเรียน ระเบียบควบคุมความประพฤติของนักเรียน มีคู่มือการปฏิบัติงานธรรมนูญของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งคณะผู้บริหารถือเป็นกรอบและทิศทางในการบริหารงาน ในส่วนผู้นำสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีการแบ่งภาระงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน รับผิดชอบตามความถนัด ความสามารถ เหมาะกับทักษะ ความชำนาญของแต่ละบุคคล มีการบริหารแบบกระจายอำนาจรับผิดชอบเป็นฝ่ายๆ มีระบบการประเมินบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนงานร่วมกันกำหนดนโยบาย

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบในการบริหารการศึกษา

๑. มีจำนวนบุคลากรครูไม่เพียงพอ
๒. ขาดการสนับสนุน
๓. ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน
๔. ระดับการศึกษาของนักเรียนมีความแตกต่างกัน
๕. ขาดงบประมาณการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ
๖. ขาดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการเรียนการสอน
๗. ความรับผิดชอบของบุคลากรไม่ค่อยมี

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบในด้านหลักสูตร

๑. ครูผู้สอนขาดความเข้าใจในหลักสูตรใหม่
๒. หลักสูตรไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ
๓. หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่สามารถเทียบโอนไปยังโรงเรียนนอกสังกัดกรมการศาสนาได้
๔. ขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรใหม่
๕. บุคลากรรับผิดชอบไม่ตรงกับสายงาน
๖. กระบวนการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบในด้านอาคารสถานที่

๑. อุปกรณ์ประจำห้องเรียนเสียหายเป็นส่วนใหญ่ (พัดลม)
๒. ห้องเรียนขาดแสงสว่าง ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่น่าเรียน
๓. ขาดการดูแลซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์
๔. สภาพอาคารค่อนข้างเก่าและใช้การไม่ได้
๕. บริเวณโรงเรียนค่อนข้างคับแคบ และสภาพแวดล้อมไม่ดี

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบในด้านการประชาสัมพันธ์ และการระดมทรัพยากร

๑. ขาดการประชาสัมพันธ์
๒. ขาดอุปกรณ์ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสถานที่ในการประชาสัมพันธ์
๓. ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านการประชาสัมพันธ์
๔. ครูอาจารย์มีภาระงานสอนมาก ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า
๕. ขาดกฎระเบียบในการคัดเลือกและระดมทรัพยากร

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ประสบในด้านการประเมินผล การจัดการศึกษา

๑. การวางแผนการจัดการศึกษายังไม่มีความต่อเนื่อง
๒. นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการศึกษา ขาดความกระตือรือร้น
๓. ครูผู้สอนไม่เข้าใจในหลักการประเมิน
๔. การจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้
๕. ขาดการประเมินผลเนื่องจากไม่มีงบประมาณ

สาเหตุที่ทำให้โรงเรียนเขตพุทธศึกษา วัดเขตพุทธ ประสบ ความสำเร็จ

๑. ความสามัคคีในหมู่คณะ และบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ
๒. การให้กำลังใจจากครูอาจารย์ และนักเรียน ให้ความช่วยเหลือกัน
๓. ความตั้งใจจริงในการพัฒนางานพระศาสนา
๔. ผู้บริหารที่มีความตั้งใจและร่วมกันพัฒนาโรงเรียนไปพร้อมๆกับบุคลากรในโรงเรียน

(สรุปจาก พิสิฐฐิติ โคตรสุโพธิ์ , ๒๕๔๕)

๒. วัดตากฟ้า

วัดตากฟ้าเป็นวัดราษฎร์ ตั้งอยู่เลขที่ ๓๕๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลตากฟ้า อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๓๔ ไร่ ๓ งาน ๓๕ ตารางวา ด้านหน้าของวัดตากฟ้าติดกับถนนพหลโยธิน สายตากฟ้า-ลพบุรี ยาว ๑๗๖ เมตร ด้านทิศใต้ ด้านหลังของวัดตากฟ้าติดกับศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ ยาว ๑๗๖ เมตร ด้านทิศตะวันออก ด้านขวาของวัดตากฟ้าติดกับศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ ยาว ๒๖๓ เมตร ด้านทิศตะวันตก ด้านซ้ายของวัดตากฟ้าติดกับตลาดตากฟ้า ยาว ๒๖๓ เมตร พระศรีสุทธิเวที เป็นเจ้าอาวาสจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแบบธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา

ด้านการบริหารจัดการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาวัดตากฟ้า ได้จัดโครงสร้างการบริหารงาน คือ พระศรีสุทธิเวที เป็นผู้จัดการ โดยมีพระมหาสุนทรเป็นอาจารย์ใหญ่ และแบ่งสายการบริหารงานเป็น ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายปกครอง โดยในฝ่ายวิชาการแบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ คือ หมวดสังคมศึกษา หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดคณิตศาสตร์ หมวดภาษาอังกฤษ และหมวดภาษาไทย

ด้านการพัฒนาบุคลากร สำนักศาสนศึกษาวัดตากฟ้า เล็งเห็นว่าทรัพยากรทางการศึกษามีค่ายิ่งต่อการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา “ผู้สอน” หรือ “ผู้เรียน” จึงได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน โดยการนิเทศงาน การอบรม ส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ด้านภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส บทบาทของพระศรีสุทิวาณี ที่ได้ปฏิบัติสืบมา ถือได้ว่าเป็น “บทบาทแห่งผู้นำ” โดยแท้ โดยเป็นทั้งนักวิจัย เป็นนักการศึกษา เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้รวมกลุ่ม และเป็นผู้บริหาร

ด้านการบริหารและการปกครอง วัดตากฟ้าได้มีกฎระเบียบในการปกครองให้เจ้าคณะกุฎิแต่ละคณะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลให้มีการลงฟังพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน และมีการทำวัตรเช้าเย็นเป็นประจำทุกวัน สำหรับการนัดหมายทำกิจกรรมหรือเข้าเรียนจะใช้สัญญาณระฆัง นอกจากนี้ยังได้จัดแบ่งหน้าที่การงานทั้งด้านการบริหารปกครองและด้านการศึกษาแก่พระภิกษุภายในวัดที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่แต่ละแผนก และยังจัดให้พระภิกษุสามเณรช่วยกันรักษาและดูแลถาวรวัตถุต่างๆ ตลอดจนให้มีการทำความสะอาดเสนาสนะและบริเวณวัดให้เรียบร้อยเป็นประจำ โดยทำร่วมกันในวันพัฒนาวัดก่อนวันธัมมัสสวน ๑ วัน (วันโกน) โดยพระศรีสุทิวาณีได้ใช้กลยุทธ์ในการบริหารการปกครอง

แก้อยู่ในปกครอง คือ ใช้หลักจิตวิทยาในการปกครองและหลัก
ความมีวินัยเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

ด้านการประสานชุมชน วัดตากฟ้าไม่ได้มีการประชา
สัมพันธ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่วัดตากฟ้า
ก็เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป การเป็นที่รู้จักอาจเกิดมาจากศรัทธา
ที่ทีมงานบริหารของวัดได้ร่วมมือร่วมใจในการจัดการ และ
สิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์วัดโดยตรง คือ
คุณสมบัติและคุณลักษณะที่เกิดจากการบูรณาการจากการศึกษา
ทั้งสายสามัญและสายธรรมบาลี คือ ผู้เรียนมีคุณสมบัติและ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งผลให้ชื่อเสียงและความศรัทธา
ของวัดมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสนับสนุนการศึกษาของหน่วยงาน/องค์กรที่
เข้าร่วมกิจกรรมของวัด สำนักศาสนศึกษาวัดตากฟ้าได้รับการ
ยอมรับจากชุมชนและสังคมทั้งบริเวณภายนอกวัด ภายนอก
อำเภอ และภายนอกจังหวัด ทำให้ชื่อเสียงในการส่งเสริมและ
สนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างแพร่หลาย ประชาชนที่
ศรัทธาในการบริหารจัดการวัดและการบริหารจัดการศึกษา
จึงให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานของวัดมาโดยตลอด
โดยเฉพาะทรัพยากรทางการบริหาร ทั้งในด้านคน งบประมาณ
วัสดุอุปกรณ์ การสร้างอาคารสถานที่ นอกจากนี้ วัดตากฟ้า
ยังได้จัดตั้งมูลนิธิวัดตากฟ้าขึ้นโดยได้จัดศรัทธาจากประชาชน
ในการสนับสนุนการดำเนินงานของวัดและการจัดการศึกษา

สำนักศาสนศึกษาวัดตากฟ้าเป็นสำนักที่จัดการเรียนการสอนทั้ง ๓ หลักสูตร คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา โดยที่ผู้เรียนที่เป็นสามเณร จะศึกษาทั้งธรรม บาลีและสามัญศึกษาและในกิจประจำวันของผู้เรียนจะมีการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษาเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่ง ลักษณะการสอนของแผนกธรรมจะเป็นการสอนแบบบูรณาการการศาสนาโดยปฏิบัติจริง เน้นวิชาพระปริยัติธรรมให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ส่วนการสอนบาลีจะมีลักษณะการฝึกปฏิบัติการแปลมคธเป็นไทย การแปลไทยเป็นมคธ การสอบความจำและความเข้าใจบาลีไวยากรณ์ ฯลฯ

สำหรับการสอนสายสามัญศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นทั้งพระสงฆ์และฆราวาสจะใช้วิธีการสอนสอดแทรกหลักธรรมทางศาสนา การเสริมสร้างค่านิยม ศิลธรรมเพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดีโดยการบูรณาการการสอนด้วยวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและใช้กระบวนการกลุ่ม รวมทั้งใช้วิธีการสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น การสอนโดยวิธีการสืบค้น การสอนแบบร่วมมือ การสอนโดยการแก้ปัญหา การสอนโดยวิธีใช้โยนิโสมนสิการ การสอนแบบอริยสัจสี่ การสอนด้วยการปฏิบัติการจริง การเรียนนอกห้องเรียนเพื่อสังเกตธรรมะจากธรรมชาติ เช่น เรียนใต้ต้นไม้ในวัด ในสวนพุทธศาสตร์ เป็นต้น

ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดนั้น ทางวัดได้จัดให้มีกิจกรรมในการส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีพระธรรมเทศนาเป็นประจำทุกวันธัมมัสสวนะ มีการรักษาอุโบสถศีล นอกจากนี้ ทางวัดยังได้จัดให้มีการบวชศีลพรตและศีลจารีณีเป็นประจำทุกปี และจัดให้มีการอบรมทางด้านจิตใจ คือการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกวัน ในส่วนของพระศรีสุทิวเทวี ท่านได้รับนิมนต์จากองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ การแสดงปาฐกถาธรรมเพื่อเป็นการปลุกฝังค่านิยมและคุณธรรมแก่ข้าราชการ ประชาชนและเยาวชนอยู่เสมอและต่อเนื่อง

ด้านนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน พระศรีสุทิวเทวี ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสื่อที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โดยสื่อที่ใช้ในสำนักศาสนศึกษา วัดตากฟ้า จะมีทั้งลักษณะเป็นสื่อที่เป็นธรรมชาติ สื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ สื่อที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อที่เป็นครู และสื่อการเรียนทั่วไป

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลสำเร็จของการปฏิบัติภารกิจจัดการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาวัดตากฟ้า ปรากฏผลสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา โดยผลการสอบนักธรรมของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอด ผลการสอบบาลี พบว่า

จำนวนผู้เรียนที่สอบได้รวมทุกประโยคมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี สำหรับผลการสอบสามัญศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดของผู้เรียนในแต่ละระดับมีแนวโน้มของค่าเฉลี่ยสูงขึ้นในแต่ละปีการศึกษาเช่นกัน

ด้านปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและวิธีการแก้ปัญหาของเจ้าอาวาสวัด

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในแต่ละเดือนมีจำนวนสูงมาก แต่เจ้าอาวาสได้แก้ไขโดยใช้จุดแข็ง คือ “คุณลักษณะของผู้เรียนที่กำลังศึกษาและที่จบการศึกษาออกไป” ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวได้เป็นพลังที่จะสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่เหล่าพุทธศาสนิกชนในการมีจิตศรัทธาในการทะนุบำรุงวัด เช่น ในการบริจาคปัจจัยต่างๆ ได้แก่ งบประมาณ อาหาร อุปกรณ์การเรียน และอื่นๆ ซึ่งสามารถขจัดปัญหาเหล่านี้ให้เบาบางลง

๒. คุณลักษณะแรกเข้าของผู้เรียน เนื่องจากปัจจุบันมีสามเณรเข้าเรียนประมาณ ๒๙๘ คน และมีสามเณรถึง ๑๗๐ กว่ารูปที่มาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก หรือคิดเป็นร้อยละถึง ๕๗.๐๕ ซึ่งสำนักเรียนจำเป็นต้องใช้กลวิธีในการปรับพฤติกรรมพื้นฐานทางด้านจิตใจในระยะเริ่มแรก โดยใช้วิธีการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว หรือ “แบบพ่อรักลูก” และ “พี่รักน้อง” และเป็นวิธีที่วัดตากฟ้าใช้เป็นเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

๓. สื่อการสอนที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ และยังคงต้องการพัฒนาด้านคุณภาพ ดังนั้น จึงใช้นโยบายการประสานการใช้สื่อการสอนจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งขอความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากบุคลากรผู้สอนที่เป็นฆราวาสที่มาร่วมสอนในสำนัก ทำให้ปัญหาดังกล่าวเบาบางลง

สำหรับโครงการที่วัดประสงค์จะพัฒนาการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีจำนวน ๒ โครงการ คือ

๑. โครงการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีห้องเรียน

๒. โครงการพัฒนาการบริหารจัดการสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดตากฟ้า : ศึกษากรณีการบูรณาการการศาสนาสู่สถานศึกษาในครั้งนี้ คือ ลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าอาวาสและความเป็นผู้นำของเจ้าอาวาส

(สรุปจาก กุลชลี จงเจริญ, ๒๕๔๕)

๓. วัดคีรีวงศ์

วัดคีรีวงศ์เป็นวัดในภาคเหนือตอนล่าง ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยญาติโยมบริเวณวัด และเจ้าอาวาสวัดได้ช่วยกันพัฒนาจนวัดมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับ และได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาของพระเถระในวัด โดย

ได้มีการบริจาคทุนการศึกษาให้กับพระเณรในวัดปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ทุน วัดคีรีวงศ์จัดการเรียนการสอนแผนกธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ และโรงเรียนคีรีวงศ์วิทยาเปิดการเรียนการสอนแผนกสามัญขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖

วัดคีรีวงศ์ ได้ดำเนินการขออนุญาตกรมการศาสนา เปิดเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา เปิดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ได้จัดตั้งขึ้นตามใบอนุญาต กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เลขที่ ๘๘/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ได้รับอนุญาตให้เปิดเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในคราวเดียวกัน โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนคีรีวงศ์วิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ให้พระภิกษุ สามเณรในสำนักเรียนได้เรียนทั้งแผนกธรรมบาลี คู่กับพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หากบวชอยู่ก็จะเป็นกำลังพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เมื่อสละสมณเพศออกไปแล้ว ก็จะเป็นพลเมืองที่ดีมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ ศาสนา สังคมส่วนรวมสืบต่อไป

พระเดชพระคุณพระวิกรมมุนี เจ้าอาวาสวัดคีรีวงศ์ มีความประสงค์จะให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนให้มีความรู้ดี ความสามารถดี มีปัญญาดี และมีจิตใจดี คือมีคุณธรรมเพื่อจะได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา และให้การศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ขณะนี้โรงเรียนคีรีวงคีวิทยา มีพระวิกรมมุนี เจ้าอาวาส วัดคีรีวงคี และรองเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้จัดการ พระสมุห์ธีระพงษ์ สุวานธมฺโม เป็นอาจารย์ใหญ่ มีครูประจำ ๑๐ ท่าน อาจารย์พิเศษ ๔ ท่าน และเจ้าหน้าที่ประจำ ๔ ท่าน

ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ๕ ห้องเรียน นักเรียน ๑๒๖ รูป ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ๔ ห้องเรียน นักเรียน ๘๔ รูป รวมทั้งสิ้น ๙ ห้องเรียน นักเรียน ๒๑๐ รูป แบ่งเป็น

นักเรียนที่อยู่ประจำ ณ สถานศึกษา จำนวน ๑๙๓ รูป
นักเรียนที่เดินเรียน (จากวัดอื่น) จำนวน ๑๗ รูป

(สรุปจาก ปริญญา สร้อยทองและคณะ, ๒๕๔๕)

๔. วัดสกุณปักชี

วัดสกุณปักชี มีชื่อเดิมที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดนกระจอก” เนื่องจากบริเวณโดยรอบวัดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมทำนา มีแหล่งน้ำและอาหารสมบูรณ์ทำให้เป็นที่รวมกลุ่มของนกต่างๆ จำนวนมากตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณวัดเคยเป็นที่รวมตัวของฝูงนกระจอกจำนวนมาก วัดนกระจอกหรือวัดสกุณปักชีสร้างประมาณ พ.ศ. ๒๓๕๘ ในปัจจุบันมีที่ตั้งอยู่ท่ามกลางพื้นที่ชนบทซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรและการค้าขายทั่วไป ทำเลที่ตั้งอยู่ฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำท่าว่า ต.ตลิ่งชัน อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี และมีคลองชลประทานขนานอยู่อีกด้าน

หนึ่งของวัด บริเวณวัดมีเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่เศษ พระครูสุวรรณ
วชิรธรรม ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส

การเดินทางจากตัวจังหวัดสุพรรณบุรีไปยังวัดสกุณปักชี
ในปัจจุบันทำได้โดยสะดวกโดยใช้ทางหลวงสายสุพรรณบุรี-
ดอนเจดีย์ มุ่งสู่ที่ตั้งอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จนถึง
ทางแยกท่าเสด็จจะพบทางแยกขวามือเป็นถนนเลียบบคลอง
ชลประทานตรงเข้าสู่วัดสกุณปักชี คีตระยะทางรวมทั้งสิ้นจาก
ตัวเมืองสุพรรณบุรีถึงวัดสกุณปักชีประมาณ ๓๐ กิโลเมตร

ปัจจุบันวัดสกุณปักชีจัดการศึกษา ๔ ประเภทดังนี้

๑. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดสกุณปักชี

๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าข้าม

๓. โรงเรียนเอกชนการกุศลวัดสกุณปักชี

๔. โรงเรียนโพธิ์สังวรวิทยา (พระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา)

ทั้งนี้ ลำดับการจัดตั้งสถานศึกษาอบรมต่างๆข้างต้น ได้แก่
(๑) การเปิดโรงเรียนโพธิ์สังวรวิทยาเพื่อสอนหลักสูตร
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแก่ภิกษุสามเณร ตั้งแต่ พ.ศ.
๒๕๒๖ จนถึงปัจจุบัน (๒) การเปิดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
เพื่อดูแลอบรมเด็กก่อนวัยเรียนที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตร
การศึกษาภาคบังคับต่อไป ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๖ จนถึงปัจจุบัน (๓)
การเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้านท่าข้ามตามโครงการร่วมกับกรม
การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และ

(๔) การเปิดโรงเรียนเอกชนการกุศลวัดสถุกุณบั๊กซี่เพื่อสอนหลักสูตรสามัญศึกษาแก่เด็กในวัยเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐

ในการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนในละแวกชุมชนใกล้เคียงให้สามารถมีสถานที่ศึกษาเล่าเรียนอย่างเป็นทางการภายในวัดด้วยความต่อเนื่องจากช่วงวัยก่อนประถมศึกษา, ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา นั้น วัดสถุกุณบั๊กซี่ดำเนินการโดยอาศัยหลักสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. การใช้ทรัพยากรทางวัตถุและทรัพยากรทางการเงิน นอกงบประมาณภาครัฐไปผสมผสานเพิ่มเติมเป็นค่าใช้จ่ายส่วนต่างๆ ตามสถานการณ์ความจำเป็นประกอบกับฐานงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนภาครัฐตามที่กฎหมายกำหนด

๒. การจัดตั้งโครงสร้างองค์กรแบบรูปนัยตามหลักการบริหารที่กำหนดโดยเงื่อนไขเชิงระเบียบและกฎหมายของภาครัฐ เพื่อขอรับการอนุญาตให้สามารถดำเนินการจัดการศึกษาโดยวัดได้อย่างเป็นทางการ

๓. การผสมผสานบูรณาการวิธีบริหารจัดการงบประมาณ, การบริหารบุคคล และการบริหารการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตามสถานการณ์โดยประยุกต์ใช้ทั้งรูปแบบการบริหารองค์กรรูปนัย ประกอบกับการบริหารความสัมพันธ์เชิงองค์กรแบบอรูปนัย ให้สามารถดำรงรักษากิจกรรมการจัดการศึกษาต่างๆของวัดต่อเนื่องได้ในระยะยาว เช่น การใช้เงินที่มีผู้บริจาค

ให้เจ้าอาวาสมาสมทบจ่ายเป็นค่าตอบแทนให้ครูอาจารย์ที่เป็นฆราวาสในบางเดือน, การขอความอนุเคราะห์จากผู้มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและชุมชนกับท้องถิ่นละแวกใกล้เคียงกับวัดให้ช่วยกันสนับสนุนอาหารสำหรับเลี้ยงดูนักเรียนภายในวัด, การจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อระดมวัสดุอุปกรณ์การเรียนมาแจกจ่ายให้นักเรียนของวัด เป็นต้น

สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา “โรงเรียนโพธิสังวรวิทยา” ได้รับอนุมัติจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เปิดสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามใบอนุญาตเลขที่ ๑๐๕/๒๕๒๖ อาศัยอำนาจในข้อ ๔ แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาคณะสงฆ์ กระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้วัดสกุณปักชี โดยมีพระมหาบุญเชียร ฉายาเตชธมฺโม ตำแหน่งเจ้าอาวาส อายุ ๓๕ ปี พรรษา ๑๕ จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสำหรับพระภิกษุ-สามเณร ขึ้นที่วัดสกุณปักชี เลขที่ ๒๘๗/๑ ม. ๑ ถนนโพธิ์วรคฺคุณ ต.สนามคลี อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

โรงเรียนโพธิสังวรวิทยา เปิดให้การศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร เพื่อศึกษาเล่าเรียนทั้งคดีโลก-คดีธรรม ควบคู่กันไป โดยเปิดเรียนทั้งแผนกธรรม-แผนกบาลี แผนกธรรมตั้งแต่นักธรรมชั้นตรี-เอก แผนกบาลีตั้งแต่ชั้นบาลีไวยากรณ์-

เปรียญธรรม ๕ ประโยค แผนกสามัญศึกษาเปิดทำการสอนตั้งแต
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลาย

โรงเรียนโพธิสังวรวิทยาเปิดทำการเรียนการสอนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ มีนักเรียน
รุ่นแรกเป็นจำนวน ๑๗๐ รูป การจัดการเรียนการสอนเมื่อเริ่ม
แรกเปิดโรงเรียนยังไม่มีอาคารเรียนโดยเฉพาะแต่ใช้ศาลาการ
เปรียญและศาลาฌาปนกิจซึ่งหลวงพ่อโพธิสร้างให้เป็นสถานที่
เรียนชั่วคราวมี ๔ ห้องเรียน

บันทึกความจำของพระครูสุวรรณวชิรธรรมอธิบายถึง
ข้อจำกัด ด้านงบประมาณสำหรับการดำเนินการโรงเรียน
โพธิสังวรวิทยาในช่วง ๒-๓ ปีแรกดังนี้

“โรงเรียนโพธิสังวรวิทยาได้รับการอนุญาตให้เปิดทำ
การเรียนการสอนได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในวันที่ ๖
 มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นรุ่นแรกโดยมีนักเรียนเข้าเรียนถึง ๑๗๐
 รูป ซึ่งเป็นจำนวนที่มากสำหรับวัดในชนบท ทำให้เกิดปัญหา
 เรื่องอาหารขบฉัน หลวงพ่อจึงได้ซื้อรถบัส ๒ คัน จำนวน
 เงิน ๔๔๐,๐๐๐ เพื่อที่จะใช้เป็นยานพาหนะทั้งในการบิณฑบาต
 ในตัวจังหวัดสุพรรณบุรีและต่างจังหวัด ที่ต้องบิณฑบาต
 ในต่างจังหวัดนั้นส่วนหนึ่งก็เพื่อจะได้ประกาศบอกบุญแก่
 ญาติโยมเพื่อจะมาเป็นเจ้าของภพถวายภัตตาหารเช้า-เพล
 และเพื่อจะได้ปัจจัยมาใช้จ่ายให้การจัดการเรียนการสอน
 เพราะในปีแรกนั้นทางโรงเรียนไม่ได้รับงบประมาณอุดหนุน

มาได้ในปีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ประมาณ ๗,๐๐๐ บาท และในปีที่ ๓ จำนวน ๑๒,๐๐๐ บาท”

การแสวงหางบประมาณนอกเหนือจากการอุดหนุนโดยรัฐเป็นภาระงานสำคัญที่ผู้บริหารวัดและโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาต้องดำเนินการท่ามกลางเงื่อนไขข้อจำกัดงบประมาณอุดหนุนจากรัฐ การสนับสนุนอุปการะจากพระโพธิสังวรเถระ (หลวงพ่อโพธิ) ตามที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งทุนสนับสนุนการก่อตั้งดำเนินการโรงเรียนในระยะแรก นอกเหนือไปจากนั้นโรงเรียนโพธิสังวรวิทยายังต้องการงบประมาณสำหรับใช้จ่ายหมุนเวียนอีกเป็นจำนวนมากกว่าที่ได้รับจากเงินอุดหนุนโดยรัฐ

การแสวงหาปัจจัยอาหารและงบประมาณหมุนเวียนสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาในลักษณะดังกล่าวดำเนินควบคู่กับความพยายามในการระดมทุนสำหรับก่อสร้างอาคารเรียนถาวรซึ่งผู้บริหารวัดใช้เวลาประมาณ ๓ ปีในการก่อสร้างตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นอาคารเรียน ๓ ชั้น ใช้งบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้นราว ๔,๒๐๐,๐๐๐ บาทเศษ

การบริหารจัดการโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาโดยอาศัยการระดมทรัพยากรและทุนสนับสนุนแบบพึ่งพาตนเองเป็นส่วนสำคัญเช่นนี้ดำเนินต่อเนื่องจนเกิดเสถียรภาพในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้ในทางปฏิบัติจนกระทั่งในเวลาต่อมาสามารถระดมทุนจัดสร้างอาคารที่พักสำหรับนักเรียนในโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาเป็นอาคารตึก

๓ ชั้น จำนวนห้องพัก ๙๒ ห้องตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ตามที่ระบุในบันทึกความจำที่พระครูสุวรรณวชิรธรรมบอกเล่าต่อลูกศิษย์ในวัดสกุณปั๊กซี่ ดังต่อไปนี้

“หลังจากการทำการเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมมาพอสมควร หลวงพ่อก็ได้สังเกตเห็นถึงการจัดการเรียนการสอนในด้านที่พักซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งและเนื่องจากในช่วงแรกๆ ไม่มีที่พักอาศัยที่มั่นคง ดังนั้นหลวงพ่อก็ได้สร้างที่พักเป็นอาคารตึก ๓ ชั้นจำนวน ๙๒ ห้องให้เป็นที่พักสำหรับนักเรียนทุกรูปเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๓๔”

ข้อมูลเอกสารของผู้บริหารโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาระบุถึงแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของโรงเรียนดังกล่าวในปัจจุบันว่ามาจาก ๓ ส่วนสำคัญได้แก่ (๑) งบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (๒) งบประมาณสนับสนุนจากรายได้ของวัดสกุณปั๊กซี่ และ (๓) งบประมาณจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัด

ในปัจจุบันการดำเนินงานของโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาประยุกต์ใช้แนวทางการบริหารองค์กรแบบรูปนัยทำนองเดียวกับที่ใช้ในการจัดการศึกษาแบบทางการของโรงเรียนต่างๆโดยทั่วไป

ในการจัดการศึกษาแบบทางการดังกล่าวมีการกำหนดหรือจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียน, การกำหนดผังตารางสอนและเวลาเรียนตามโครงการสร้างหลักสูตรที่กำหนดอย่าง

เป็นทางการโดยกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารโรงเรียนในรูปแบบ “คณะกรรมการบริหารโรงเรียน” มีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับใบอนุญาตดำเนินการโรงเรียน และมีอาจารย์ใหญ่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารภายในโรงเรียนซึ่งจำแนกตำแหน่งหน้าที่ออกเป็น “หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา” ต่างๆ โดยมีบุคลากรฝ่ายธุรการทำหน้าที่ประสานงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในโรงเรียนโพธิสังวรวิทยาได้รับการจำแนกออกเป็น “ช่วงชั้นที่ ๓” (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓) และ “ช่วงชั้นที่ ๔” (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖) เอกสารของโรงเรียนระบุว่าจัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ ๓ กำหนดให้เป็นการศึกษารายปีขณะที่จัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นปีที่ ๔ กำหนดเป็นการศึกษารายภาคโดยให้มีเวลาเรียนภาคเรียนละ ๒๐ สัปดาห์หรือปีละ ๔๐ สัปดาห์ ทั้งนี้ในแต่ละสัปดาห์ให้ใช้เวลาเรียน ๕ วันๆละ ๖-๗ ชั่วโมง

เนื้อหาวิชาที่มีการเรียนการสอนจำแนกตามโครงสร้างหลักสูตรของทางราชการเป็น ๘ กลุ่มสาระวิชา ได้แก่ (๑) ภาษาไทย (๒) คณิตศาสตร์ (๓) วิทยาศาสตร์ (๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (๕) สุขศึกษาและพลศึกษา (๖) ศิลปะ (๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ (๘) ภาษาต่างประเทศ

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจึงยังมีการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรคณะสงฆ์เป็นองค์ประกอบสำคัญควบคู่กับการศึกษาเล่าเรียนด้านวิชาสามัญศึกษาด้วย

โรงเรียนโพธิสังวรวิทยาได้จัดเวลาเปิดทำการสอนเป็นภาคเช้า (ตั้งแต่ ๐๙.๐๐ น.) และภาคบ่าย (๑๓.๐๐-๑๙.๒๐ น.) โดยจัดให้การศึกษาภาคเช้าเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ (บาลีไวยากรณ์-ป.ธ.๕) และการศึกษาภาคบ่ายเป็นการเรียนการสอนแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลายตามที่แจกแจงในตารางการศึกษาข้างต้น

(สรุปจาก วรพล ธรรมมิกบุตร , ๒๕๔๖)

๕. วัดสระเรียง

วัดสระเรียงตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามประวัติเป็นวัดที่มีมาแต่ครั้งก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ประมาณ พ.ศ. ๑๗๖๕ และเคยเป็นที่ตั้งพลับพลาที่ประทับของพระเจ้ากรุงธนบุรี ระหว่างที่ประทับทรงงานที่นครศรีธรรมราช วัดสระเรียงเคยเป็นสำนักเรียนบาลีมาก่อน ภายหลังเมื่อพระสิริคณาภรณ์ได้มาเป็นเจ้าอาวาสเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ วัดสระเรียงได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว

มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดสระเรียง ที่มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปี มีการก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับภารกิจที่กำลังพัฒนาขึ้น

พระสิริคณาภรณ์ (สังคม โฆสโก) อดีตเจ้าอาวาสวัดสระเรียงผู้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดสระเรียง เป็นนักบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทั้งหลายให้เป็นผู้มีโอกาสได้เรียนหนังสือ แม้เด็กเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มีปัญหาด้วยอุปนิสัยแห่งตน ไม่ดีมาก่อน ทางโรงเรียนก็พร้อมที่จะรับมาเพื่อขัดเกลาให้เป็นคนดีให้ได้ โดยที่ทางพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทางโรงเรียนจะจัดการให้ทั้งหมดตั้งแต่เริ่มบรรพชาเป็นสามเณร จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาตามความตั้งใจและความสามารถของแต่ละคน การบริหารจัดการจะเป็นโครงการที่สามารถสื่อสารให้คณะทำงานเข้าใจแผนการปฏิบัติงาน และมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานที่ชัดเจนทำให้งานดำเนินไปตามเป้าหมาย

องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของวัดโดดเด่น ๔ ประการคือ การให้โอกาสแก่เด็กด้อยโอกาส การให้บริการแบบให้เปล่า การปกครองแบบพ่อปกครองลูก และส่งเสริมคนเก่งเป็นพิเศษ เป็นการบริหารจัดการแบบครบวงจร ทุกวงจรมีการจัดโครงการรองรับเพื่อแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การให้โอกาสแก่เด็กด้อยโอกาสใช้โครงการเก็บทรัพย์สินตกหล่น การเดินสายแนะแนวของคณะครูและการบรรพชาสามเณร

ภาคฤดูร้อนรองรับ ทั้งนี้เพราะหากรอให้ผู้มีปัญหาหรือผู้ด้อยโอกาสเข้ามาหาเข้ามาขอความช่วยเหลือคงเป็นไปได้ เพราะธรรมชาติของผู้มีปัญหาและผู้ด้อยโอกาสย่อมหนีปัญหาหรือจนปัญญาคิดอะไรไม่ออก การยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ แสวงหา สอบถาม ตามไปแนะแนวถึงโรงเรียน จึงเป็นการเดินเข้าไปหา ทำให้ได้ผู้เรียนตามเจตนารมณ์

การให้บริการแบบให้เปล่า จำเป็นจะต้องหาทุนมารองรับและระดมทุนทั่วไป เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปตามเจตนารมณ์ การเงินก็ระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา จัดตั้งเป็นมูลนิธิรองรับ สำหรับเรื่องภัตตาหารทางวัดได้จัดโครงการถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสามเณรรองรับ

การปกครองแบบพอปกครองลูกในระหว่างเรียนเพื่อป้องกันการหนีเรียน หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาเรียนไม่จบ หรือต้องออกกลางคัน ก็ได้ขอความร่วมมือเจ้าอาวาสทั้งหลายที่มีนักเรียนพักอาศัยได้ช่วยดูแลโดย มีพระภิกษุและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดสระเรียงเป็นที่ปรึกษาและประสานงาน

การสร้างขวัญกำลังใจผู้เรียนที่ตั้งใจเรียน เรียนดี และมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จตามใจปรารถนานั้น ได้มีการจัดตั้งทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนดี และทุนการศึกษาสำหรับการศึกษาต่อไว้รองรับ และเงินรางวัลแก่ผู้เรียนเก่งในแต่ละวิชา

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดสระเรียง จัดหลักสูตรทั้งสายสามัญและนักธรรมบาลีควบคู่กันไป และเป็นภาคบังคับทั้งสองสาย เน้นการสร้างธรรมทายาทเป็นการผสมผสานที่กลมกลืน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมทั้งของสภานักเรียน และของโรงเรียนให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ทางสายสามัญ และสายนักธรรมบาลีไปเผยแพร่ให้ท้องถิ่นตามควรแก่โอกาส เป็นทั้งการฝึกหัดให้เกิดทักษะและเกิดประโยชน์แก่สังคมได้เป็นอย่างดี เช่น การเดินธุดงค์ การทำศนศึกษาดูงาน การฝึกนักเทศน์ การเยี่ยมเยียนบ้านนักเรียน

วิธีการคัดเลือกครูเข้ามาทำการสอน วัดสระเรียงใช้วิธีการที่แปลกไม่เหมือนใคร คือ ไม่มีการประกาศรับครูผู้มีวุฒิตามที่ต้องการและสอบคัดเลือก แต่ใช้วิธีสร้างครู สร้างคนหาคนที่ต้องการเป็นครูให้ไปเรียนในสาขาวิชาที่ต้องการ จบแล้วกลับมาเป็นครู และเลือกนักเรียนที่เรียนดีและเก่งให้ไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จบแล้วกลับมาสอนตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ ผลของการพัฒนาวิธีนี้ ทำให้มีผู้สอนตรงตามวิชาที่ต้องการสอนได้เต็มเวลา ครูไม่ขาดแคลน และประการสำคัญมีความรักดีต่อดังค์กร ด้วยเป็นผู้รู้คุณและตอบแทนคุณที่ได้รับอุปการะเกื้อหนุน นอกจากนี้โรงเรียนให้

ความเอาใจใส่ดูแล จัดฝึกอบรมเป็นระยะๆ และให้สวัสดิการแก่
ครูเป็นการสร้างขวัญกำลังใจมีความมั่นคงในชีวิต

(สรุปจาก ประหยัด เกษม, ๒๕๔๖)

๖. วัดราษฎร์บูรณาราม

วัดราษฎร์บูรณาราม เดิมชื่อว่า “วัดเข้าห่อ” ตามสภาพ
ของวัดที่มีภูเขา ๓ ลูกล้อมรอบปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ เลขที่ ๒
บ้านช่องสะท้อน ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๙๖ โดยมีพระครูพิมลธรรมภาณี
เป็นเจ้าของวาสองค้ปัจจุบัน

ต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ พระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๕
พร้อมทั้งพระราชทานนามวัดเสียใหม่ว่า “วัดราษฎร์บูรณาราม”
โดยมีหลวงพ่อดองคำ (ไม่ปรากฏนามฉายา) ดำรงตำแหน่ง
เจ้าอาวาส ท่านได้ดำเนินการบูรณะพัฒนาวัดให้เจริญมั่นคง
มาตามลำดับ ในสมัยที่อำเภอหลังสวนเป็นจังหวัดหลังสวน
ทางด้านทิศตะวันตกของศาลากลางจังหวัด มีวัดอยู่เพียง ๒ วัด
คือ วัดหัววัง (สมุหเขต-ตาราม) กับวัดราษฎร์บูรณาราม
(ปัจจุบัน) เท่านั้น ซึ่งได้สร้างโรงเรียนประชาบาลขึ้นเป็นแห่งที่
๓ ของจังหวัดหลังสวน ชื่อว่า “โรงเรียนท่ามะปลา ๑” โดย
เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บูรณารามเป็นผู้ดำเนินการก่อตั้งขึ้น ต่อมา

ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ จังหวัดและวัดประสพวาทภัยจากพายุไต้ฝุ่นเกย์ ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งทางราชการและของประชาชน หลังจากเหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ จังหวัดชุมพร ร่วมกับกรมการศาสนาเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจัดตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญเพิ่มขึ้นเรียกว่า โรงเรียนพุทธรังษีพิทยาลัย ได้เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปัจจุบันวัดราษฎร์บูรณารามจัดการศึกษา ๔ รูปแบบ คือ

๑. การศึกษาปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมศึกษา และแผนกบาลี

๒. การศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานจัดการศึกษาของวัดราษฎร์บูรณาราม คือ

๑. ขาดแคลนงบประมาณ รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนด้านการศึกษาให้น้อยเกินไป คือ ประมาณ ๔๐ % ของโรงเรียนที่สอนในระดับเดียวกันในสังกัดอื่น

๒. ขาดแคลนบุคลากรด้านการสอน ค่าตอบแทนบุคลากรที่ทำงานสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนสังกัดอื่นๆ ทำให้เกิดการลาออกของ

บุคลากรอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกระทบต่อการเรียนการสอน

๓. ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ด้วยงบประมาณที่น้อย โรงเรียนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครูและนักเรียนได้ต้องรอการบริจาคอย่างเดียว ซึ่งบางปีหรือหลายปีก็ไม่มี

โรงเรียนพุทธรังษีพิทยาลัย วัดราษฎร์บูรณาราม เป็นโรงเรียนในสังกัดของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนการศึกษาที่รัฐจัดให้ประมาณ ๔๐ % เมื่อเทียบกับโรงเรียนในระดับเดียวกันของสังกัดอื่นๆ งบประมาณนี้สามารถใช้จ่ายครบปีเฉพาะเป็นค่าตอบแทนครูสอนเท่านั้น ส่วนค่าบริหารจัดการอื่นๆ ผู้บริหารต้องแสวงหาด้วยตัวเอง ทำให้ประสบความลำบากในการจัดการเรียนการสอน แต่ผู้บริหารก็ผ่อนเบาภาระตรงนี้ได้ โดยการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถานศึกษาต่างๆ ทุกสังกัด และทุกระดับที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านบุคลากรและอุปกรณ์การเรียนการสอน

(สรุปจาก สุภัทร ปัญญาทีป และคณะ, ๒๕๔๕)

๗. วัดศิระเกษ

วัดศิระเกษ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย เดิมชื่อ วัดนาค มี “ชอยวัดนาค” ตัดวัดทางด้านทิศตะวันตก สร้างโดย เจ้าเมืองหนองคาย ชื่อ พระยาอุฎาธิ์คุณ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๕ โดยประมาณ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐

ได้รับคัดเลือกจากกรมการศาสนาให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ และได้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙

ท่านเจ้าคุณพระสุนทรธรรมธาดา เป็นผู้มีส่วนบาทในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในวัดศิระเกษ

ผลงานต่างๆที่เกิดขึ้นในวัดศิระเกษสืบเนื่องมาจาก วิสัยทัศน์ของเจ้าอาวาสในอดีต คือ พระราชปรีชาญาณรูปที่ ๑๐ และท่านเจ้าคุณพระสุนทรธรรมธาดา รูปที่ ๑๑ เป็นส่วนมาก

การจัดการศึกษาภายในวัดมี ๔ รูปแบบ คือ

๑. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม
๒. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
๓. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
๔. หลักสูตรอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และศูนย์บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

“โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตั้งอยู่ที่วัด

ศิระเกษ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ได้รับใบอนุญาตจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ อนุญาตให้ พระราชปรีชาญาณมณี (นวน เขมจารี ป.ธ.๖) เป็นผู้จัดการ พระมหาประชัน ชุตินธโร เป็นครูใหญ่โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดหนองคาย เปิดทำการเรียนการสอนภายใต้การดำเนินงานของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ผู้ที่เรียนจบ หลักสูตรการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้ ได้รับวุฒิการศึกษา ป.๗, ม.ศ. ๓, ม.ศ. ๕ ทำการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา มาจนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงยกเลิก พุทธศักราช ๒๕๒๖ รัฐบาล ได้เปลี่ยนระดับการศึกษาจาก ม.ศ. มาเป็นมัธยมศึกษา (ม.ต้น และ ม.ปลาย) ทางโรงเรียนจึงได้ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับ หน่วยงานราชการอื่นๆตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ปัจจุบันโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วัดศิระเกษ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ได้บริหารงานภายใต้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ฉบับลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๕ มีท่านเจ้าคุณพระสุนทรธรรมธาดา (ประทัย วชิรญาณ ป.ธ. ๕, ศน.บ., M.A., Ph.D.) เป็นผู้จัดการและ ผู้อำนวยการโรงเรียน พระมหาบุญถม สุนทรเมธี พ.ม. พธ.บ. (ครุศาสตร์) ปธ.๙ เจ้าอาวาสวัดชัยพร อ.เมือง จ.หนองคาย เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ พระครูวรดิษฐ์ พธ.บ. (ครุศาสตร์) เจ้าอาวาสวัดมีชัยท่า อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย

เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ พระครูศุภกิจโกศล ศศ.บ.
เจ้าอาวาสวัดลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นผู้ช่วย
ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษาฯ

วัดศิระเกษ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. เปิดโอกาสให้เยาวชนที่เข้ามาบรรพชา อุปสมบท ได้มี
โอกาสเสมอภาคทางการศึกษา

๒. ขยายการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ลดการ
หลั่งไหลเข้าศึกษาต่อในกรุงเทพ

๓. เสริมสร้างศาสนทายาทเพื่อให้สืบทอดพระพุทธ
ศาสนา เมื่อลาสิกขาก็สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ
และเป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม

๔. ส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ และยกระดับการศึกษา
ของพระสงฆ์ สามเณร ในอันจะเป็นพื้นฐานในการปรับปรุง
คุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

๕. เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ ผู้ด้อยโอกาสทาง
การศึกษา ที่รัฐบาลไม่สามารถจัดให้ได้อย่างทั่วถึง

บุคลากร ครู-อาจารย์ มีทั้งหมด ๓๙ คน/รูป

แยกตามสายงาน ฝ่ายบริหาร ๔ รูป ฝ่ายปฏิบัติการ
๓๕ รูป/คน

แยกตามตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ๑ รูป ผู้ช่วย
ผู้อำนวยการโรงเรียน ๓ รูป อาจารย์ ๒ จำนวน ๒ คน อาจารย์

๑ จำนวน ๓๓ รูป/คน

แยกตามวุฒิ ปริญญาเอก ๑ รูป ปริญญาโท ๑ คน
ปริญญาตรี ๓๓ รูป/คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ๓ รูป/คน
ลูกจ้างประจำ นักการภารโรง ๑ คน

สภาพของนักเรียน ส่วนมากเป็นนักเรียนที่มีสภาพ
ครอบครัวฐานะยากจน ด้อยโอกาสทางการศึกษา มีปัญหาทาง
ด้านสังคม ไม่มีระเบียบวินัยและคุณธรรม จริยธรรม เกิดจาก
สภาพครอบครัวแตกแยก ติดยาเสพติด บิดามารดาไปทำงาน
ต่างถิ่นขาดผู้ดูแล เป็นนักเรียนที่ไม่ผ่านการสอบคัดเลือกจาก
โรงเรียนทางโลก

ที่มาของงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ

๑. สนับสนุนจากรัฐผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ
๒. การบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา
๓. การเก็บค่าเช่าศาสนสมบัติของวัด

การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

เมื่อทางโรงเรียนบาลีศึกษาได้รับคำสั่งจากกระทรวง
ศึกษาธิการให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๔๔ ในโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่ายใช้หลักสูตร
ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ในชั้น ม.๑ และ ม.๔ ซึ่งจะได้ครบทุกชั้นในปี

การศึกษา ๒๕๔๗ และจะใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศที่จัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา ๒๕๔๖ ในลักษณะเดียวกันกับโรงเรียน
นำร่อง คือในชั้น ม.๑ และ ม.๔ จนครบทุกชั้นในปีการศึกษา
๒๕๔๘

โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศิระเกษ ได้จัดทำสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานชั้น
คือ หลักสูตรของวิชา ภาษาต่างประเทศ (ภาษาบาลี) ใช้ใน
โรงเรียน ทั้งนี้เพราะภาษาบาลีจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา
ต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กำหนดให้เป็น
องค์ความรู้ และกระบวนการการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างพื้นฐาน
และเครื่องมือการใช้ภาษาในการแสวงหาความรู้ในความเป็น
มนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและมาตรฐานการเรียนรู้
ตามโครงสร้างหลักสูตรภาษาต่างประเทศ โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา และกำหนดให้เรียนภาษาบาลีใน
ทุกช่วงชั้น ซึ่งได้มีการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดย
ในกลุ่มภาษาไทย นำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พระพุทธ
สุภาษิต และอื่นๆเข้ามาบูรณาการ คณิตศาสตร์ นำเอาการ
คำนวณพุทธศักราช การนับเวลาทางพระพุทธศาสนา และอื่นๆ
เข้ามาบูรณาการ วิทยาศาสตร์ นำหลักโยนิโสมนสิการ หลัก
อริยสัจ ๔ กับการแก้ปัญหาอื่นๆเข้ามาบูรณาการ สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม นำเอาประชาธิปไตย (อภิปรายนิยธรรม ๗)
น.ธ. ตี-โท-เอก ยี่สิบ ๑๒ ครอง ๑๔ อื่นๆ เข้ามาบูรณาการ

สุขศึกษาพลศึกษา นำเอาวิชาโยคะ ฤๅษีตัดตน (โยคะ หมายถึง การบำเพ็ญตบะให้พ้นจากเครื่องผูกมัดทั้ง ๔ อย่าง คือ กาม ภพ ทิฐิ อวิชชา ฤๅษีตัดตน หมายถึง ความเพียรเพื่อออกจาก เครื่องผูกมัดทั้ง ๔ คือ กาม ภพ ทิฐิ อวิชชา) ปฏิบัติกัมมัฏฐาน นิสสัยสี่ อื่นๆ เข้ามาบูรณาการ ศิลปะนำเอาประติมากรรม พระพุทธรูปปางต่างๆ ศิลปกรรม : สถูป อุโบสถ เจดีย์ และอื่นๆ เข้ามาบูรณาการ การงานอาชีพและเทคโนโลยี นำเอาสหกรณ์ (หลักการของสามัคคีธรรม) ส่งเสริมช่างฝีมืออาชีพก่อสร้าง ศาสนสถาน อื่นๆ เข้ามาบูรณาการ ภาษาต่างประเทศ นำเอา ธรรมภาค ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี การเผยแผ่ มัคคุเทศก์ เข้ามาบูรณาการ กิจกรรมพัฒนา นำเอาการอ่านวาทศิลป์ เทศน์ล้ำมหาชาติ ค่ายพุทธธรรม พิธีกร พิธีกรรมเข้ามา บูรณาการครบทุกกลุ่มสาระไว้ในหลักสูตร

สภาพปัญหาในด้านการบริหารจัดการและนักเรียน

วัดต้องจ่ายค่านิตยภัตให้กับครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก ครูสอนหนักธรรมจ่ายเดือนละ ๗๐๐ บาท/รูป ครูสอนบาลี จ่ายเดือนละ ๓,๐๐๐ บาท/คน/รูป แต่งบประมาณสนับสนุนยังไม่เพียงพอ นักเรียนขาดแรงจูงใจที่จะเรียนภาษาบาลี คือเรียนพอเข้าใจเท่านั้น แต่ผลการสอบไม่ได้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งมีครูแผนกธรรม ๖ รูป แผนกบาลี ๕ รูป มีนักเรียนแผนกธรรม ๔๘ รูป แผนกบาลี ๙๙ รูป

ส่วนมากเป็นนักเรียนที่มีสภาพครอบครัวฐานะยากจน ด้อยโอกาสทางการศึกษา นักเรียนขาดความรับผิดชอบ สร้างปัญหาทางสังคม ไม่มีระเบียบวินัย อันเกิดจากสภาพครอบครัวแตกแยก ติดยาเสพติด บิดามารดาไปทำงานต่างถิ่นขาดผู้ดูแล เป็นนักเรียนที่ไม่ผ่านการสอบคัดเลือกจากโรงเรียนทางโลก

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

๑. อาคารเรียนเพียงพอที่จะรับพระเณรที่จะมาจากวัดเข้ามาอาศัยเรียน ซึ่งมีพระภิกษุสามเณรมากที่สุดในจังหวัดหนองคาย

๒. เจ้าอาวาสมีศักยภาพในการแสวงหาทุนทรัพย์มาใช้เพื่อการศึกษาเล่าเรียนและค่าภัตตาหารของพระเณร และมีมูลนิธิบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแด่พระภิกษุสามเณรทุกปี

๓. มีบุคลากรที่มีคุณภาพซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในวัดอื่นเข้ามาช่วยเป็นที่มผู้บริหารงานและเสียสละเพื่อเป็นครูสอนในโรงเรียนเนื่องจากได้ค่าตอบแทนค่อนข้างต่ำ แต่จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีชื่อเสียงดีในระดับจังหวัดหนองคาย

๔. มีโครงสร้างการบริหารชัดเจนในด้านกระจายความรับผิดชอบของบุคลากร มีรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ที่มีคุณวุฒิทั้งทางโลกในระดับปริญญาตรี และทางคุณวุฒิทางธรรม

ที่ทำงานเก่ง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิสัยทัศน์ในด้านการศึกษากว้างไกล และมีความเข้มแข็งเป็นที่ไว้วางใจของเจ้าอาวาส

๕. มีระบบสารสนเทศในด้านข้อมูลที่ดีทั้งระบบเอกสารและคอมพิวเตอร์สามารถสืบค้นได้ง่ายและสะดวก

๖. การบวชเรียนสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี สามารถสรรหาเด็กที่มีใจใฝ่รักในด้านการศึกษาล่าเรียนมาเป็นผู้ที่จะสืบศาสนทายาทได้

(สรุปจาก ฉันทนา กล่อมจิตและกฤตกร กล่อมจิต, ๒๕๔๖)

๘. วัดเดิม

วัดเดิมตั้งอยู่ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือพระโพธิ์วิธาน ผู้ได้รับการประกาศเกียรติคุณเป็นผู้นุรักษ์ภาษาไทย และได้รับรางวัลเสมาธรรมจักรทองคำใน พ.ศ. ๒๕๓๖

พระโพธิ์วิธาน ตั้งโรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคม เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยประสงค์จะขยายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาส ให้ผู้มีรายได้น้อยไม่มีค่าใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสเรียนภาคบังคับครบ ๑๒ ปี ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ โดยต้องบวชเป็นสามเณรหรืออุปสมบทเป็นภิกษุเข้าศึกษาในโรงเรียน เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพุทธศาสนาคู่กับการศึกษาใน

ระบบตามปรัชญา “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ พุทธศาสน์สร้างคนดี” พัฒนาคนให้มีศักยภาพทางวิชาการเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกได้อย่างมีความสุขตามควรแก่ภาวะของบุคคล

โรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคมเผยแผ่ศาสนาแก่ภิกษุ-สามเณร และนักเรียนฆราวาสโดยจัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลักสูตรของโรงเรียน คือ หลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้การศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรนี้สอนหมวดวิชาสามัญ หมวดบาลี หมวดวิชาพระธรรมวินัย หมวดวิชาศาสนปฏิบัติ

ส่วนการศึกษาที่เป็นการสอนพระพุทธศาสนาโดยตรง คือ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยผู้ศึกษาแผนกบาลีนี้เป็นนักเรียนสามเณรและภิกษุกลุ่มเดียวกันกับหลักสูตรปริยัติสามัญ โดยเรียนแผนกบาลีในตอนเช้า การศึกษาแผนกบาลีเป็นการศึกษาบาลีเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เพราะหากไม่มีภาษาบาลีแล้วจะไม่มีผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎก บทบาทของพระโพธิญาณในการส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนาแผนกบาลีและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ขยายไปยังเครือข่ายวัดอื่นในเขตอำเภอเดียวกัน คือ อำเภอพิมายและอำเภอใกล้เคียง ด้วย

ในด้าน การสร้างศาสนทายาทนั้น พระโพธิญาณ ได้จัดตั้งโครงการธรรมสัญจรในโรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกภิกษุ-สามเณร ในด้านการพูดและการเทศน์ในช่วงเข้าพรรษาทุกปี กิจกรรมหลักคือการเรียนรู้หลักวาทศิลป์ ศิลปะการพูดจากการสื่อสาร การวิเคราะห์วิจารณ์ หลักธรรม การฝึกถาม-ตอบ และการแสดงความรู้ความเห็นผ่านกิจกรรมสัมภาษณ์ การโต้วาที การอภิปราย เมื่อนักเรียนมีทักษะเบื้องต้นจึงสัญจรแสดงธรรมในชุมชนรอบๆ นักเรียนและชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกประสบการณ์แสดงธรรม การฟังธรรมได้ในระดับดีเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมโครงการ

กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการโรงเรียน พระโพธิญาณ ผู้จัดการโรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคมได้ให้หลักไว้ดังนี้

๑. หลัก ก ข ค ง ประกอบด้วย โครงการ วัสดุสิ่งของ บุคลากร และงบประมาณ ทั้งสี่อย่างนี้ต้องสอดคล้องเหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

๒. หลักคุณธรรม ที่เห็นเด่นชัดคือความเสียสละ ที่ท่านได้เสียสละให้แก่โรงเรียน ท่านมีเมตตา ปรารถนาจะส่งเสริมลูกหลานชาวบ้านทั่วไป ให้มีการศึกษาที่ดี ท่านมีความอดทนเป็นอย่างสูง เมื่อพบกับอุปสรรคนานัปการ ท่านก็ไม่ย่อท้อ

แต่กลับสู้จนประสบความสำเร็จ หนึ่งท่านมีสิ่งที่จะทิ้งสิ่งที่ให้ไว้กับตนเอง และกับผู้อื่น ท่านรักษาสัจจะด้วยชีวิต

๓. หลักการปกครอง ท่านได้อบรมบุคลากรทั้งครูและนักเรียนให้มีจิตสำนึกที่ดี โดยมีวิธีคิดที่เป็นระบบ เหมาะแก่การนำไปปฏิบัติ คำสอนคำแนะนำของท่านมีมากมายขอแสดงไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

๓.๑ รักโรงเรียนเท่าบ้าน รักงานเท่าชีวิต รักลูกศิษย์เหมือนลูกในไส้ รักผู้ใหญ่เหมือนพ่อแม่

๓.๒ นักเรียนต้องการอยากรู้ ครูต้องอยากสอน ท่านเน้นให้ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

๓.๓ ความรู้คุณคุณธรรม ทางโลกไม่ให้ชั่ว ทางธรรมไม่ให้เสีย เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมเรียนทางโลกคู่กับทางธรรม จึงควรให้ได้ผลดีทั้งสองด้าน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ

หลักการปกครองและการจัดการของท่านยังมีข้อปลีกย่อยอีกมาก แต่หลักสำคัญท่านบอกว่าต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งท่านได้พูดให้เข้าใจง่ายๆไว้ว่าจะทำสิ่งใดก็ตามถ้าเราพอใจ แข็งใจ ตั้งใจ และเต็มใจแล้ว เราจะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน

๑. การจัดหานักเรียน

๑.๑ ประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้าน โดยคณะครูอาจารย์ และนักเรียนเข้าไปในหมู่บ้านต่างๆ แบบถึงตัวประชาชน และผู้ปกครองนักเรียน

๑.๒ ประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ ปากต่อปาก จากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ไปสู่ประชาชน พี่น้องญาติมิตร และผู้ที่สนใจ

๑.๓ ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน ด้วยความช่วยเหลือของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๔ ประชาสัมพันธ์โดยการติดป้ายประกาศ และแจกใบปลิว

๑.๕ ประชาสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติศาสนกิจ

๒. สวัสดิการนักเรียน

๒.๑ มีหอพักนักเรียนในโรงเรียนจำนวน ๘๐ รูป

๒.๒ มีวัดในเขตความรับผิดชอบให้นักเรียนพักได้จำนวน ๓๐ วัด

๒.๓ มีสหกรณ์ร้านค้า จำหน่ายอุปกรณ์การเรียน

๒.๔ มีรถรับส่งนักเรียน จำนวน ๓ คัน

๒.๕ บริการถ่ายเอกสาร

๒.๖ บริการห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

๒.๗ บริการห้องสมุด

๒.๘ บริการห้องโสตทัศนศึกษา

๒.๙ มีทุนการศึกษาแจกในทุกๆปีการศึกษา

๒.๑๐ การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

๒.๑๑ โครงการถวายน้ำปานะ

๒.๑๒ ถวายจิวรแก่สามเณรทุกรูป

โรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคม วัดเดิม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๓๔ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดยการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้คุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นผู้เห็นความสำคัญของศีลธรรม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบตามหลักแห่งอริยสัจ ๔ อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ปฏิบัติตนได้เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่ก่อนจะจบการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีศีล สมาธิ ปัญญา และจัดกิจกรรมธรรมสัจจจร ในฤดูกาลเข้าพรรษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม มุ่งเน้นให้เป็นคนกล้าคิด

กล้าพูด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ เป็นการสร้างสรรค์สังคมให้หน้าอยู่
โดยสงบสุข

สิ่งบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของวัดเดิม

วัดเดิมมีบทบาทหน้าที่ในด้านการเผยแผ่ศาสนาและ
การจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส โดยมีปณิธานอันแน่วแน่ใน
การขยายโอกาสการศึกษาภาคบังคับแก่ผู้มีรายได้น้อยให้มี
คุณธรรม ให้มีความรู้พื้นฐานพอเพียงแก่การดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคมตามอัตภาวะ ผลการดำเนินงานที่บ่งชี้ความสำเร็จต่างจาก
สถาบันการศึกษาของฆราวาสทั่วไป คือ

๑. ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาระดับมาตรฐาน คือ
ปริญญาตรี มีสำนักรับผิดชอบต่อโรงเรียน ต่อชุมชน คือนักกลับมา
สืบสานปณิธานและพันธกิจของโรงเรียนในหน้าที่ครูและ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น การเงิน
สารบรรณ อธิการ คนขับรถ นักการ โภชนากร(ผู้ทำอาหาร)
โดยทำหน้าที่ในทุกส่วนงานโดยไม่คำนึงถึงค่าตอบแทนเป็นหลัก

๒. ศิษย์ปัจจุบันสำเร็จการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาปลาย สามารถเข้าสู่อาชีพอิสระ
เลี้ยงตนเอง และทำหน้าที่พลเมืองดีในมาตุภูมิและแหล่งงานอื่น
ส่วนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้เช่นเดียวกับ
นักเรียนในสถาบันการศึกษาของรัฐโดยสามารถเข้าศึกษาต่อใน

ระดับปริญญาตรี ทั้งในสายวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ พุทธศาสตร์ ผลของการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาเป็นที่พึงใจของผู้ปกครองและผู้อุปถัมภ์โรงเรียน

๓. สัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อความรับผิดชอบของครูต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือประมาณ ๑:๑๕ คน ทำให้สามารถดูแลนักเรียนได้ในระดับที่เหมาะสมทั้งในด้านวิชาการและความประพฤติ

๔. มีแผนงานที่ชัดเจนทั้งในส่วนที่เป็นปรัชญาการทำงาน ระเบียบปฏิบัติและวิธีการทำงานในส่วนงานหลัก เช่น การบริหาร การจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณ การปกครองนักเรียน

๕. สามารถระดมทุนจากชุมชน จากผู้นำทางศาสนา จากส่วนราชการอื่น จากผู้บริหารราชการ จากศิษย์เก่าได้อย่างต่อเนื่อง และมีสัดส่วนมากกว่างบประมาณส่วนราชการโดยตรง

๖. สามารถจัดสวัสดิการด้านอาหารและรถรับส่งนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดแคลน

๗. นักเรียนมีความรัก ความศรัทธาต่อผู้บริหาร และรักโรงเรียนเหมือนบ้าน เหมือนครอบครัว ส่งผลต่อการสืบสานปณิธาน และพันธกิจของโรงเรียน

๘. นักเรียนมีจริยธรรมไม่ประพฤติผิดระเบียบโรงเรียน และไม่ประพฤติผิดวินัยสงฆ์เมื่อเป็นนักเรียน เป็นพลเมืองดีเมื่อ

สำเร็จการศึกษา

๙. ครูและพนักงานมีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่
แม่ได้รับค่าตอบแทนน้อย

วิสัยทัศน์ทางการศึกษาของพระโพธิวรญาณ คือ
การพัฒนามนุษย์ขั้นพื้นฐานให้เป็นพลเมืองดี โดยใช้คุณธรรม
นำความรู้ จึงกำหนดให้นักเรียนเข้าสู่ระบบโดยต้องบวชเรียน

ถึงแม้จะกำหนดให้นักเรียนเป็นสามเณรหรือภิกษุ
โรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคมไม่ได้เน้นการศึกษาภาษาบาลี
เพื่อสอบมหาเปรียญและสอบธรรมศึกษาเช่นสำนักเรียนอื่น
แต่เน้นการเรียนการสอนวิชาความรู้พื้นฐานทั่วไปเพื่อให้มี
ความรู้อ่านออกเขียนได้ รู้เหตุผล รู้ดีชั่ว นับเป็นหลักการศึกษา
ที่เป็นทางสายกลางโดยแท้ คือ ไม่มุ่งเฉพาะโลกีย์ธรรม และ
โลกุตระธรรม แต่คำนึงถึงปัญหามนุษย์ ปัญหาสังคมพื้นฐาน ทำให้
ผลสัมฤทธิ์การศึกษาคือมีผู้ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นจาก พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๔๔ ประมาณ ๑,๐๕๔ คน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณ ๕๐๙ คน ผู้สำเร็จการศึกษามี
คุณสมบัติที่เป็นคนดี มีพื้นฐานการศึกษาพอเป็นพลเมืองดี
มีผู้สำเร็จการศึกษาประมาณ ๗๐ % ของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลายสามารถเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมี
คุณภาพ นับได้ว่าการพัฒนาคนโดยมีรากฐานจากศีลสิกขา
และจิตตสิกขาไปสู่ปัญญาสิกขาของโรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคม
ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ภาวะทางผู้นำของพระโพธิญาณ นอกจากจะส่งผลต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการระดมทุนจากภายนอกมาสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน โดยพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาในศีลจารวัตรของท่านได้บริจาคทรัพย์บริจาคสิ่งของ บริจาคพาหนะ เป็นทุนสำหรับนักเรียนและบุคลากรผู้ทำงาน ทำให้มีสวัสดิการและรายได้หลักดีกว่าโรงเรียนอื่น มีความพอเพียงในปัจจุบันหลักของชีวิตทั้งฝ่ายนักเรียนและครู คือ มีอาคารเรียน มีหอพัก มีอาหาร มีน้ำดื่ม มีอุปกรณ์สื่อการสอน มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนการสอน

จุดอ่อนและจุดแข็งในโรงเรียนพระพุทธศาสนาหลายจุดเป็นสิ่งเดียวกัน เช่น มิติทางสังคมของนักเรียน การบริหารหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

มิติทางสังคมของนักเรียน

โรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคมกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เรียนบวชเรียน เพื่อลดข้อจำกัดด้านปัญหาทุนชีวิต คือนักเรียนมาจากครอบครัวที่ยากจนผู้ปกครองมีปัญหาทางเศรษฐกิจ การบวชเรียนส่งผลให้นักเรียนมีที่อยู่อาศัยและมีอาหารบริโภคโดยการอนุเคราะห์ของพุทธศาสนิกชน แต่ยังมีปัญหาสำคัญคือ

นักเรียนไม่มีเงินพอจ่ายค่าบำรุงการศึกษาและค่าหน่วยกิต โรงเรียนต้องใช้นโยบายยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษา นักเรียนทุกคนเรียนฟรี ค่าใช้จ่ายหลักในการบริหาร คือ ค่าตอบแทนบุคลากร ค่าวัสดุครุภัณฑ์ต้องรับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา ส่วนค่าบำรุงห้องสมุด ค่าน้ำ-ค่าไฟ ค่าซ่อมบำรุงคือเงินบริจาค ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการเรียนการสอน การผลิตสื่อ การพัฒนาบุคลากรทำได้ยากยิ่ง ต้องระดมทุนผ่านกิจกรรมผ้าป่าการศึกษาเป็นประจำทุกปี

การที่นักเรียนต้องบวชเรียน ทำให้ขาดประสบการณ์ชีวิตที่คนทั่วไปพึงมีพึงเรียนรู้ตามวัยตามธรรมชาติ ทำให้ขาดทักษะในการคิดเชื่อมโยงบทเรียนกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันในหมวดวิชาสามัญ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหมวดวิทยาศาสตร์ นักเรียนมากกว่า ๕๐ % ของชั้นเรียนผ่านการประเมินระดับ ๑ และระดับ ๐ ผลการวิเคราะห์จากการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนพบว่า นักเรียนมีสติปัญญาปานกลางทำให้ไม่สามารถทำงานที่ครูมอบหมายได้สำเร็จและไม่เข้าใจในบทเรียนอย่างใดก็ตามคะแนนการประเมินจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และดีเพราะนักเรียนปฏิบัติตามระเบียบโรงเรียนว่าด้วยความประพฤติที่มีบทลงโทษโดยการตักเตือน เขียนและตัดคะแนน ซึ่งเป็นการปกครองแบบจารีตเดิมขัดแย้งกับหลัก

จิตวิทยาการเรียนการสอน มีข้อน่าสังเกตว่าโรงเรียนได้ประมวล ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้ดังนี้

๑. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนมีมากเกินไป
๒. นักเรียนในชั้นเดียวกันมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน

มาก

๓. นักเรียนขาดความรับผิดชอบเพราะคิดว่าอยู่ใน สมณเพศ

๔. นักเรียนบางรูปมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับ สมณสารูป

๕. ทางโรงเรียนดูแลสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ได้น้อยสามารถทำได้เต็มที่เฉพาะนักเรียนที่พักประจำที่โรงเรียน จำนวน ๘๐ รูปเท่านั้น

ปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร

โรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคม จัดสอนหลักสูตรหลัก คือ พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย วิสัยทัศน์ทางการศึกษาโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้คู่ คุณธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ผลสัมฤทธิ์ในด้าน ปริมาณนักเรียนสำเร็จการศึกษาตามเป้าหมายของโรงเรียน แต่ควรสังเกตผลสัมฤทธิ์ในเชิงคุณภาพ นักเรียนมีคะแนนด้าน จริยธรรมระดับดีมากและดี ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ในหมวด

วิชาสามัญค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานโดยเฉพาะหมวดวิชา
ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ปัญหาด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

โรงเรียนวิสุทธិพรตพิทยาคมได้นำระบบการเรียน
การสอนผ่านดาวเทียมมาใช้ในการสอนบางหมวดวิชา เช่น
ภาษาไทย สังคมศึกษา โดยได้รับพระบรมราชานุญาตจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยผ่านทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์
และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การเรียนการสอน
โดยระบบนี้มีส่วนทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีทางเลือก
มีหลายบรรยากาศขึ้น อย่างไรก็ตามสื่อและวิธีการสอนควรมี
รูปแบบที่หลากหลายเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน
การเรียนการสอนนอกสถานที่โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งความรู้
และสื่อการเรียนรู้อันผลิตขึ้นเองและผลิตโดยชุมชน เป็นสิ่งที่
โรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคมควรพัฒนา นอกจากนี้ห้องเรียน
เฉพาะด้าน เช่น ห้องเรียนภาษา ห้องเรียนศิลป์ ห้องวิทยาศาสตร์
ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา จำเป็นที่ต้องพัฒนาและใช้
เป็นแหล่งความรู้ที่ให้ประโยชน์สูงขึ้น โดยอาจจะขอความร่วมมือ
จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนอกเหนือจากการพึ่งพาเงิน
บริจาค

(สรุปจาก จารูวรรณ ธรรมวัตร และคณะ, ๒๕๔๖)

๙. วัดมงคลสามัคคีธรรมโมทย์ (วัดเขาสาป)

วัดเขาสาป ตั้งอยู่ที่ ตำบลเพ อำเภอมะนัง จังหวัดระยอง ลักษณะพื้นที่อยู่ติดทะเล ตัววัดตั้งอยู่บริเวณเขาซึ่งมีเนื้อที่เป็นที่สร้างวัดประมาณ ๕๐ ไร่ ห่างจากอำเภอมะนังประมาณ ๒๐ กิโลเมตร สภาพอุดมสมบูรณ์ การคมนาคมสะดวก การปฏิบัติภารกิจเน้นและโดดเด่นด้านการศาสนศึกษา โดยดำเนินการโรงเรียนปริยัติแผนกสามัญศึกษา คือ “โรงเรียนมงคลวิทยา” จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ระยะเวลาการดำเนินการโรงเรียนรวมเวลาถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๑๘ ปี

รูปแบบการบริหารจัดการวัดและโรงเรียน องค์ประกอบหลัก

๑. ผู้บริหาร ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง เสียสละ มุ่งมั่น และอดทน มีความรู้ความสามารถ พร้อมที่จะทำงานและสามารถแก้ปัญหาได้ ที่สำคัญคือเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ ไม่คิดว่าทุกอย่างเพียงพอและดีพอแล้ว

๒. กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การบริหารจัดการอย่างเหมาะสม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่มีและหามาได้ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ มีหลักการในการบริหาร เช่น มีนโยบายที่ชัดเจน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งมีการประเมินผลงาน

และปรับปรุงอยู่เสมอ

๓. ความเข้มแข็งของบุคลากร ครูในโรงเรียนมีความเข้มแข็งและทำงานจริงจัง วินัยในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ และในการปฏิบัติงานนั้นไม่เพียงแต่เป็นการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่านั้น การจัดหาทุนเพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงานโรงเรียนได้ก็เป็นอีกงานหนึ่งที่ครูในโรงเรียนได้ช่วยเหลือดำเนินการด้วยความมานะอดทน

ส่วนนักเรียนสามเณรก็มีความสำคัญในการที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ มีความมานะอดทน มุ่งมั่นในการเรียน อยู่ในระเบียบวินัย ให้ความร่วมมือในการปกครอง การอยู่ร่วมกัน และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้

องค์ประกอบเสริม

๑. ทำเลที่ตั้งของวัด วัดเขาสาป มีข้อได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งวัด เพราะอยู่ไม่ห่างไกลตัวเมืองระยองและสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอแก่ความต้องการจำเป็น ส่วนการคมนาคม เดินทางติดต่อสะดวก ไม่ไกลตัวเมืองระยอง ระยะทางห่างจากอำเภอเมืองเพียง ๒๐ กิโลเมตรเท่านั้น อากาศและบรรยากาศเป็นธรรมชาติที่อยู่ใกล้เมือง

๒. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการศึกษาข้อมูลให้ทันสมัยเพื่อประโยชน์แก่การบริหารจัดการ และเพื่อประโยชน์

ทางวิชาการ โดยการประสานเครือข่ายกับโรงเรียนภายนอก ซึ่งมีข่าวสารในวงการสามัญศึกษามากกว่า ทำให้โรงเรียนได้รู้ข่าวสารภายนอกเป็นประโยชน์แก่สามเณรและนักเรียนอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายด้านประชาชนที่มีความศรัทธา ช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนมีทุนสนับสนุนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

๓. การประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์โดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ด้าน คือ เพื่อให้นักเรียนรู้จักโรงเรียนและสนใจที่จะมาเข้าเรียน เพื่อให้บุคคลทั่วไปในสังคมได้รู้จัก และมีความศรัทธา โดยการสร้างเครือข่ายไปยังโรงเรียนในจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีเด็กยากจนด้อยโอกาสและการประชาสัมพันธ์โดยผลิตผลของโรงเรียนคือความสำเร็จของนักเรียน สู่อสังคมน โดยวิธีใช้สื่อเป็นตัวนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ และทางเว็บไซต์

ด้านการจัดการศึกษา จัดการโรงเรียนปริยัติแผนกสามัญ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของวัดเขาสาป ใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการอย่างมีหลักการ เป็นโรงเรียนในวัดที่มีความมั่นคงพอสมควร รูปแบบของโรงเรียนจึงมีความเป็นเอกลักษณ์ คือ

๑. มีนโยบายแน่นอน มีการตั้งเป้าหมายการผลิต

๒. มีวัตถุประสงค์ที่สามารถปฏิบัติได้ มี "โรงเรียนในฝัน"

มุ่งเน้นคุณภาพ

๓. มีปรัชญาหลักคือ “วัดช่วยเหลือเด็ก และเอาเด็กมาช่วยวัด”

๔. มีการปกครองนักเรียนโดยสภาสามเณร

๕. มีจุดเน้นคือ การอบรมเลี้ยงดูกับการศึกษาในโรงเรียน อยู่ในที่เดียวกันคือเป็นทั้งที่บ้านและโรงเรียนในที่เดียวกัน

จัดให้มีการเรียนรู้ภารกิจต่างๆ ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ฝึกทักษะในการเทศน์ สวดมนต์ สวดพระอภิธรรม ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และวันสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณี การเรียนรู้จากเว็บไซต์ การเรียนธรรมออนไลน์ เป็นต้น

นอกจากนั้นวัดยังได้จัดห้องสมุด คอมพิวเตอร์ สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้สามเณรที่มีความต้องการศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งผู้เรียนรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม การทำหน้าที่รับผิดชอบ การจัดเวรการทำงานในวัด การมีส่วนร่วมในการคิด การทำงานร่วมกัน เช่น การเลือกผู้แทนสามเณรเพื่อส่งให้เป็นกรรมการสภาสามเณร ปฏิบัติตตสันความ ทำโทษ ผู้ละเมิดกฎข้อบังคับที่ใช้ในการอยู่ร่วมกัน (สรุปจาก สมหมาย แจ่มกระจ่าง และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ,

๒๕๕๖)

๑๐. วัดศรีอุโมงค์คำ

วัดศรีอุโมงค์คำ (วัดสูง) ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ถนนท่ากว๊าน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นวัดที่มีพระเจดีย์สมัยเชียงแสนที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์มาก และเป็นวัดที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่มือเมืองพะเยาอีกองค์หนึ่งนามว่า “หลวงพ่องามเมืองเรืองฤทธิ์” แต่ชาวบ้านเรียกว่า “พระเจ้าล้านตื้อ” ซึ่ง “พระเจ้าล้านตื้อ” ถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามที่สุดในล้านนา และนับเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะของภูมิภาคยามโดยเฉพะ ประกอบกับทำเลที่ตั้งของวัดอยู่ติดถนนท่ากว๊าน ซึ่งอยู่ใกล้กว๊านพะเยา อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพะเยา การคมนาคมไปมาสะดวก นอกจากนี้ยังได้รับคัดเลือกจากกรมการศาสนาเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ และได้รับการคัดเลือกเป็นอุทยานการศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงทำให้มีผู้มีจิตศรัทธาและผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก

การจัดองค์กร การจัดและการพัฒนาบุคลากร การควบคุม กำกับดูแลงานของวัดศรีอุโมงค์คำปัจจุบัน เนื่องจากทางวัดมีพระภิกษุสามเณรจำนวนน้อยลง วัดศรีอุโมงค์คำได้จัดการบริหารงานโดยมีรองเจ้าอาวาส ๑ รูป และมีผู้ช่วยเจ้าอาวาส ๓ รูป ทั้งนี้โดยการปกครองในวัดนั้น เจ้าอาวาสได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมอบหมายงานไว้ชัดเจน ซึ่งในแต่ละส่วนนั้น จะมีผู้รับผิดชอบโดยตรง มีระเบียบการปกครองพระภิกษุ

สามเณร ศิษย์วัด เพื่อให้การปกครองเป็นไปด้วยดี เมื่อมีปัญหา เจ้าอาวาสจะเรียกประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และช่วยกันหาข้อยุติ และแนวทางในการแก้ปัญหา

วัดศรีอุโมงค์คำจัดการศึกษาในระบบ ในส่วนของ โรงเรียนพินิตประสาธน์ โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.๑ ถึง ม.๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับการจัดการศึกษา นอกระบบ ดำเนินการโดยการจัดการศึกษาของโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์วัดศรีอุโมงค์คำ ซึ่งแต่เดิมวัดได้ร่วมกับ โรงเรียนเทศบาล ๑ จัดการเรียนการสอนในรูปแบบของโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์ แต่ปัจจุบันเนื่องจากพระในวัดมีจำนวน น้อยลง ประกอบกับเวลาปิดเรียนของทางวัดกับโรงเรียนเทศบาล ๑ ไม่ตรงกัน กล่าวคือ ทางวัดหยุดเรียน วันโกน วันพระ แต่ทาง โรงเรียนเทศบาล ๑ หยุดเรียน วันเสาร์-อาทิตย์ ดังนั้น จึงได้ เปลี่ยนรูปแบบเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนชั้น ม.๑ เข้าสอบ ธรรมศึกษา ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๔ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทางวัดศรีอุโมงค์คำได้ดำเนินการ จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม-บาลี ซึ่งมีนักเรียน เข้าสอบธรรมสนามหลวงเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ ทางวัดยัง ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพวัดศรีอุโมงค์คำ ซึ่งได้ดำเนินการฝึกอาชีพ ให้กับประชาชนในชุมชน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา และหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งได้ดำเนินการจัดการฝึกอบรม

ไปแล้ว จำนวนทั้งสิ้น ๕ รุ่น ได้แก่ การฝึกเย็บผ้าผู้หญิง การฝึกช่างปักฉลุ การฝึกช่างเย็บผ้าผู้ชาย การฝึกช่างจัดดอกไม้ และการฝึกช่างเย็บผ้านักเรียน ส่วนการจัดการศึกษาตามอริยาศัย ได้แก่ การจัดวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา ซึ่งทางวัดได้รับการคัดเลือกเป็นอุทยานการศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ การจัดกิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา กิจกรรมบริการห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า การตอบปัญหาธรรมะของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพะเยา การจัดงานประเพณีตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีสำคัญของชาวพุทธ เป็นต้น

พระสุธรรมมุนี เจ้าอาวาสวัดศรีอุโมงค์คำ ได้กำหนดนโยบายการบริหารจัดการศึกษาในลักษณะการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาว่า “การจัดการเรียนการสอนทุกวิชาทุกระดับ ต้องสอดแทรกหลักธรรมทางศาสนาเข้าไปด้วย” โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม นำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ให้อยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข บนพื้นฐานของปรัชญาที่ว่า “มีคุณธรรมนำพาชีวิตเป็นสุข” และให้นักเรียนได้รู้จักการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย

องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้การบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดโดดเด่นได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสวัดและผู้บริหารโรงเรียน ๒) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ และ ๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนและบุคลากรทุกฝ่าย

ด้านปัญหา/อุปสรรค มีปัญหาด้านบุคลากร อาทิ บุคลากรในวัดมีจำนวนน้อยลง และยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง สำหรับบุคลากรในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้สอนสอนวิชาที่ไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา จึงมีความต้องการครูช่วยสอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี เป็นต้น หนึ่ง ทางวัดได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยสอนในบางครั้ง

สำหรับด้านนักเรียน พบว่าปัจจุบันนักเรียนมีจำนวนลดลง ทางวัดได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยการให้ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนไปแนะนำผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของการศึกษา นอกจากนี้ นักเรียนส่วนหนึ่งมีฐานะยากจนและอยู่ห่างไกล ทางวัดได้ช่วยเหลือโดยการให้ทุนการศึกษาและจัดที่พักให้ รวมทั้งการจัดรถรับ-ส่งนักเรียน หนึ่ง นักเรียนส่วนหนึ่งมีปัญหาการออกกลางคันเนื่องจากมีปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ ทางวัดได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยให้ครูในโรงเรียนติดตามไปที่บ้านของนักเรียน เพื่อชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าศึกษาต่อ

(สรุปจาก สมบูรณ์ พุเต็มวงศ์ และสุมาลย์ สอนกระจำง, ๒๕๕๖)

๑๑. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร

วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นพระอารามหลวงซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และทางสังคมมาช้านาน เพราะเป็นวัดเก่าแก่ที่พญามังรายหรือภูเม็ง เจ้าผู้ครองนครน่านโปรดให้สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๔๙ เรียกชื่อในครั้งนั้นว่า “วัดหลวง” หรือวัดหลวงกลางเวียง มีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ เช่น พระธาตุช้างค้ำ พระอุโบสถ พระวิหาร ซึ่งมีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ภายในบริเวณวัดมีโรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้น ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนนันทบุรีวิทยา พระปริยัติธรรม และโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งโรงเรียนแห่งแรกเปิดสอนหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำหรับพระภิกษุสามเณร ส่วนแห่งที่สองเป็นโรงเรียนการกุศลของวัด เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับเด็กที่มีฐานะยากจน มีอาคารเรียน ๕ อาคาร วัดมีรายได้ส่วนหนึ่งจากตู้รับบริจาค และจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาอื่นๆ บางปีจะได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับเงินจากกองทุนพระราชทานอีกจำนวนหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็มีรายจ่ายค่อนข้างมาก เช่น ค่าภัตตาหาร ค่าไฟฟ้า และน้ำประปา ค่าเสนาสนะ และอุปกรณ์ของวัด และค่าบูรณะปฏิสังขรณ์วัดซึ่งไม่หักรวมกับรายรับและรายจ่ายในส่วนของโรงเรียนที่วัดจัดตั้ง ซึ่งมีมูลนิธิที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ๒

มูลนิธิ คือ มูลนิธิ ชยานันทมุนี และมูลนิธิโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ส่วนสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนบ้านข้างค้ำ ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัด แตกต่างกันไปมากตาม กลุ่มอาชีพ คือ รับราชการ ค้าขาย และรับจ้าง มีช่องว่างทางรายได้กว้างมาก โดยเฉพาะระหว่างผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนนั้น วัดพระธาตุข้างค้ำวรวิหารมีความสำคัญอย่างยิ่งใกล้เคียงกับชุมชนบ้านข้างค้ำ คือ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุข้างค้ำวรวิหาร เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาของชุมชน

วัดพระธาตุข้างค้ำวรวิหาร จัดการศึกษาในระบบ ๒ รูปแบบ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย นอกจากนี้ ยังจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีนักเรียนจำนวนมาก โดยเฉพาะในโรงเรียนการกุศลของวัด มีโครงการพัฒนาโรงเรียนประมาณ ๕๐ โครงการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสม ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ได้แก่ ด้านธุรการและการเงิน ด้านการปกครองนักเรียน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านกิจกรรมและบริการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านอาคารสถานที่ นอกจากนี้ ยังจัดการศึกษานอกระบบอีก ๑ รูปแบบคือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การบริหารการศึกษาของวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียน การกุศลของวัด ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ และศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เนื่องจากมีปัจจัยและกระบวนการ ที่เหมาะสม ได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้บริหาร ระดับสูงสุด ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหารของบุคลากรใน ระดับต่างๆ และบุคคลภายนอก ๓) การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งมีความชัดเจนทั้งวิสัยทัศน์ แผนงานและโครงการ ซึ่งก่อให้เกิด ผลดีต่อบรรยากาศขององค์กร กล่าวคือ มีบรรยากาศของ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนต่อนักเรียนครูกับนักเรียน และครูกับผู้บริหารโรงเรียน

(สรุปจาก ฉันทนา จันทรบรรจง, พระครูพิทักษ์เจติยานันท์, กฤษณ์ ปาคำ, ๒๕๔๖)

๑๒. วัดพระธาตุหริภุญชัย

วัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน เป็นวัดที่ตั้งอยู่ ใจกลางเมืองลำพูน เป็นวัดที่สำคัญที่สุดของจังหวัดลำพูน เป็นวัดทางประวัติศาสตร์ของล้านนาไทย เป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง ของจังหวัดลำพูน เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของลำพูน เป็นศูนย์กลาง การศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ของภาคเหนือ สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์การคมนาคมสะดวก
สบาย สภาพทางเศรษฐกิจของวัดมีคณะศรัทธาให้การอุปถัมภ์
ไม่ลำบากด้วยปัจจัย ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ไม่เป็น
ปัญหาเพราะชุมชนถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องอุปถัมภ์และ
แสดงถึงวัดเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง จึงมี
ความภูมิใจ สภาพการเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรไม่ลำบาก
ด้วยอาหารบิณฑบาต เสนาสนะที่พำนักเป็นที่สัปปายะเหมาะแก่
สมณวิสัย ในส่วนของโรงเรียน มีอาคารเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะ
โรงเรียนเมธีวุฒิกุล มีอาคารเรียนถึง ๔ หลัง มีอาคารประกอบ
เพื่อการประชุม ๒ หลัง มีโรงเก็บรถของครูและนักเรียนเป็น
เอกเทศ มีสถานที่เป็นลานกว้างเพื่อประกอบกิจกรรม สนามกีฬา
โรงเรียน นับว่ามีอาคารสถานที่เพียงพอที่จะสามารถรองรับ
จำนวนผู้เรียนที่จะเข้าศึกษาในอนาคตได้ ซึ่งทางโรงเรียนมี
เป้าหมายเพิ่ม สามารถรองรับนักเรียนสูงสุดถึง ๑,๕๐๐ คน
และบรรยากาศสภาพแวดล้อมเหมาะต่อการเรียนการสอน
แม้ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็มีสถานที่แยกเป็นเอกเทศจาก
สถานที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชม

วัดพระธาตุหริภุญชัยจัดการศึกษาหลากหลายหลักสูตร
นับแต่นักธรรมบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญมี
โรงเรียนหอบริยัติ ปฏิบัติการ ส่วนการศึกษาในหลักสูตร
สามัญศึกษา ดำเนินการโดยโรงเรียนเมธีวุฒิกุล การศึกษา
ระดับปริญญาตรี หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ดำเนินการโดย

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ทุกหลักสูตรได้รับการเอาใจใส่กำกับจากเจ้าอาวาส มีบุคลากรสนองงานในด้านต่างๆอย่างเพียงพอ

วัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน มิได้ทอดทิ้งภารกิจการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีโครงการอบรมต่างๆ มากมายแทบทุกเดือน โดยเฉพาะโครงการพระธรรมจาริก โครงการพระสงฆ์ช่วยสอนพระพุทธศาสนา หรือเป็นวิทยากรอบรมในโรงเรียน มิได้ขาด ที่น่ายกย่องมากคือทางวัดจัดตั้งศูนย์ครูพระปริยัตินิเทศก์จังหวัดลำพูน มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑

ทุกหลักสูตรที่บริหารโดยวัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน มีระบบการบริหารการศึกษาที่ชัดเจน เจ้าอาวาสมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีการแบ่งภาระงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน รับผิดชอบตามความถนัด ความสามารถเหมาะสมกับทักษะ ความชำนาญของแต่ละบุคคล มีการบริหารแบบกระจายอำนาจรับผิดชอบเป็นฝ่ายๆ ผู้บริหารมีวาระการดำรงตำแหน่ง มีการสร้างตัวตายตัวแทนเพื่อสืบทอดภารกิจชัดเจน โรงเรียนมีแผนยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานทุกระยะ

ปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ปัญหา

วัดพระธาตุหริภุญชัยได้สะท้อนปัญหาที่ประสบ สรุปได้ดังนี้ ขาดงบประมาณในการจัดการดำเนินการที่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากฝ่ายอื่นๆ เพราะงานที่วัดจัดการหลายหลักสูตร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ไม่มีสวัสดิการสำหรับครู-

นักเรียน ที่จะเป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจเพราะเป็น
โรงเรียนเอกชน

ความสำเร็จด้านจัดการศึกษาโรงเรียนการกุศลของ วัดเกิดจาก

๑. ได้รับการสนับสนุนจากหลายๆฝ่าย อาทิเช่น ฝ่าย
ราชการ เอกชน และชุมชนผู้ปกครอง
๒. เจ้าอาวาสเป็นบุคคลที่มีปฏิธานำเศรษพ
๓. เป็นศูนย์กลางการศึกษาทุกระดับ ถึงปริญญาตรี
๔. บริเวณวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้
สนับสนุน แม้จะไม่มีเพียงพอ
๕. ผู้บริหารแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบเป็นระบบ
๖. ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือและรับผิดชอบงานเป็น
อย่างดี
๗. จัดกิจกรรมแสดงธรรมเทศนาทุกวันพระ
๘. ได้รับความร่วมมือจากประชาชน และพระวิทยากร
๙. วัดเป็นศูนย์กลางรวมของการอบรมศีลธรรม จริยธรรม
จึงมีโอกาสทำการเผยแผ่ได้มาก

(สรุปจาก พิสิฐจู้ โคตรสุโพธิ์, ๒๕๔๕)

๑๓. วัดเขาแก้ว

วัดเขาแก้ว ตั้งอยู่เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลพยุหะคีรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตั้งมาประมาณ พ.ศ. ๑๙๐๐ สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ได้นามว่า วัดเขาแก้ว เพราะที่ตั้งวัดตั้งอยู่เชิงเขาแก้วซึ่งสภาพหินของเขานี้มีหินที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยมหกเหลี่ยมเป็นแก้วใสซึ่งชาวบ้านได้ขุดหินแก้วนี้มาฝนหรือเจียรระไน ทำเป็นหัวแหวนและเครื่องประดับต่างๆ ในตอนหลังมีคนนิยมเรียกกันว่า “แก้วโป่งข่าม” ตามลักษณะของหินแก้วจากภูเขานี้ จึงได้นามตามภูเขานี้ว่า “วัดเขาแก้ว”

พระครูนิทัศน์พลธรรม เจ้าอาวาสวัดเขาแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ บ้านเลขที่ ๒๕๖ หมู่ ๕ ตำบลพยุหะคีรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ชีวิตในวัยเด็กเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนพยุหะประชานุกูล จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาที่วัดเขาแก้ว และด้วยความใฝ่รู้และเป็นผู้ที่สนใจในการเรียนจึงได้ศึกษาต่อประโยคครูพิเศษมูล (พ.) ประโยคครูพิเศษประถม (พ.ป.) และประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) ตามลำดับ ด้วยความที่ใฝ่ใจในการศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถาบันการศึกษาจึงได้มอบปริญญากิตติมศักดิ์ และในปัจจุบันท่านได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมอีกด้านหนึ่งจนเป็นผลสำเร็จและสร้างความศรัทธาให้กับพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

โรงเรียนพยุหะวิทยาเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด
ในพระพุทธศาสนา จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์คือ

๑. เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสศึกษาวิชาสามัญ
ควบคู่กันไปกับการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นการอบรมและ
ปลูกฝังเยาวชนให้เข้าถึงพระพุทธศาสนาในทางที่ถูกที่ควร

๒. เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาวิชาสามัญ
ควบคู่กันไปกับการศึกษาพระปริยัติธรรมและบาลี เพื่อเป็นการ
บำรุงอินทรีย์ในทางวิชาการให้กว้างขวางควรแก่อัตภาพ
และกาลเทศะ

๓. เพื่อให้วัดเขาแก้วอันเป็นเจ้าของสำนักศึกษาได้มี
โอกาสปฏิรูปเทศเป็นขอบเขตการศึกษาในท้องถิ่นให้ก้าวหน้า
โดยลำดับ พอสมควรแก่ลักษณะพระอารามชั้นนอก

๔. เพื่อให้วัดเขาแก้วและสถานศึกษาได้ดำเนินการ
ตามสภาพและเหตุการณ์อันเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจแห่ง
สังฆตธรรมและอสังฆตธรรม

๕. เพื่อปลูกฝังค่านิยมในทางการศึกษาของท้องถิ่น
ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันโรงเรียนพยุหะวิทยาเปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อน
ประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในปี
การศึกษา ๒๕๕๖ มีผู้เรียนจำนวน ๒,๓๙๗ คน ผู้สอน ๑๐๒ คน
และมีห้องเรียนจำนวน ๕๗ ห้องเรียน โดยมีโครงสร้างการ
บริหารงาน คือ มีพระครูนิทัศน์พลธรรมเป็นผู้อำนวยการ

พระครูนิทัศน์ธรรมเวทีเป็นผู้จัดการ นายสมบุญ มากบุญ เป็นครูใหญ่ และแบ่งสายการบริหารงานออกเป็นผู้ช่วยฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายบริหาร ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายกิจการนักเรียน และผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายปกครอง โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียน คือ จะจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้มีพัฒนาการครบ ๔ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมด้านวิชาการ สามารถใช้ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์เหมาะสมกับวัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ท่ามกลางอาคารสถานที่มั่นคง สวยงาม และมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในฐานะที่ท่านพระครูนิทัศน์พลธรรมเป็นผู้บริหารโรงเรียนและเป็นผู้นำในการบริหารงานด้านต่างๆ ท่านจึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาทีมงาน ทั้งนี้โดยความร่วมมือระหว่างพระครูนิทัศน์พลธรรม ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนในการพัฒนาครูทั้งในเรื่องกรอบความคิดในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อการสอน การวัดและประเมินผลแนวใหม่ รวมทั้งจิตวิทยาในการปกครองชั้นเรียน รวมทั้งได้มีการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นระบบ อาทิ ใ้บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจ

ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน พัฒนาครูโดยมี
โครงการพัฒนาจริยธรรมเพื่อให้ครูมีหลักธรรมในการดำรงชีวิต
และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป
สนับสนุนให้บุคลากรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ
เป็นต้น

ในส่วนของการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธะวิทยา
พระครูนิทัศน์พลธรรมในฐานะผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญใน
การบริหารจัดการการศึกษา โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับ
ผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งบริหารงาน
ให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีอิสระในการคิดพัฒนา
รูปแบบการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีม รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อม
ในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และได้ควบคุม
กำกับการบริหารงานของโรงเรียน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ
ดำเนินงาน ๕ ชุด ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาสื่อการเรียน
การสอน คณะกรรมการพัฒนางานวัดผลและประเมินผล
คณะกรรมการบริหารข้อมูลสารสนเทศ คณะกรรมการนิเทศ
งานการสอน และคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
นอกจากนี้ท่านยังเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน
โรงเรียนจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานการสอน โดย
วางแผนการนิเทศการสอนในแต่ละระดับชั้น พัฒนาเครื่องมือ
การนิเทศการสอนให้เหมาะสมกับระดับชั้น เนื้อหาและระยะ

เวลาที่ทำกรนิเทศ นำเสนอคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพิจารณาเห็นชอบเครื่องมือการนิเทศ ปรับปรุงเครื่องมือดำเนินการนิเทศ ติดตามผลการนิเทศ สรุปผลการนิเทศงาน การสอน และรายงานต่อคณะกรรมการอำนวยการเป็นระยะ ซึ่งการควบคุม กำกับ ดูแลดังกล่าวส่งผลให้การเรียนการสอน พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

การประสานสัมพันธ์กับชุมชน

การประสานสัมพันธ์กับชุมชนเป็นภารกิจของโรงเรียนที่สำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัด เพราะเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจรับทราบเรื่องราวต่างๆของทางโรงเรียน เกิดทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองกับวัด อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ธรรมะให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งวัดเขาแก้วและโรงเรียนพุทธะวิทยาได้ดำเนินการเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในหลายลักษณะ อาทิ แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน โดยมีการจัดการประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนางานการศึกษาของโรงเรียน การดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนโดยออกวารสาร “พุทธะวิทยาสาร” มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึงปัจจุบัน จัดส่งเอกสาร แผ่นพับ จดหมายข่าวที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งคติธรรม

ในการดำรงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี กระจายเสียงทางหอกระจายข่าวเพื่อเผยแผ่หลักธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การให้ความร่วมมือกับชุมชนโดยจัดส่งคณะครูและนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมทั้งทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ชุมชน เชิญชวนให้ชุมชนได้ใช้ทรัพยากรของวัดและโรงเรียน อาทิ ห้องประชุม สนามกีฬา อาคารสถานที่ ห้องเรียนเพื่อจัดกลุ่ม สนใจหรือวิชาสี่พระยะสั้นต่างๆ เป็นต้น และผลจากการประสาน ชุมชนดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่เห็นเด่นชัด คือ จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อและประสงค์จะศึกษาต่อใน โรงเรียนพยุหะวิทยามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดระยะเวลา ๕ ปี ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลภายใต้การบริหารการกำกับดูแล และการประชาสัมพันธ์โรงเรียนของพระครูนิทัศน์พลธรรม

การสนับสนุนการศึกษาของหน่วยงาน/องค์กรที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัด

เนื่องจากโรงเรียนพยุหะวิทยาเป็นโรงเรียนเอกชน การกุศลของวัดซึ่งจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งผลสำเร็จของภารกิจจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับจากชุมชน และสังคมบริเวณรอบนอกซึ่งส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่ต้องการจะเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียนพยุหะวิทยามีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้พุทธศาสนิกชนสนใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพยุหะวิทยามากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ และนอกจากความ

ศรัทธาในการบริจาคทั้งงบประมาณ อาหารกลางวันและวัสดุ อุปกรณ์จากผู้มีจิตศรัทธาแล้ว วัดเขาแก้วยังได้จัดตั้งมูลนิธิ เพื่อสนับสนุน การจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรม จำนวน ๒ มูลนิธิ คือ มูลนิธิอัครวงศ์ และมูลนิธิวิปัสสนา วัดเขาแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

การบูรณาการหลักธรรมของศาสนากับการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ ศาสนากับการศึกษาของโรงเรียนพยุหะวิทยาจะจัดการเรียน การสอนโดยยึดการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระ ความรู้ด้านต่างๆอย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยจัดการเรียนการสอนออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. จัดการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการศาสนานำมา สัมพันธ์กับวิชาสามัญต่างๆ เช่น วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ ฯลฯ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนใน

ลักษณะเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการบูรณาการหลักสูตร แต่ถือได้ว่าเป็นการบูรณาการการเรียนการสอน ซึ่งโดยหลักการแล้วการบูรณาการการเรียนการสอนจะเป็นวิธีที่ครูผู้สอนจะสามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่าการบูรณาการตัวหลักสูตร ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนด้านการบูรณาการสาระการสอนเข้าสู่เนื้อหาวิชาต่างๆซึ่งครูผู้สอนสามารถปฏิบัติแล้วเกิดผลเป็นที่น่าพอใจ

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ

โดยที่โรงเรียนพุทธะวิทยาเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ดังนั้น จึงได้เน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการที่สอดแทรกสาระทางศาสนา โดยมีกิจกรรมที่ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นแท้ของศาสนาหลายกิจกรรม เช่น จัดให้มีการอบรม จริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต การนิมนต์พระมาบรรยายธรรมในห้องเรียน จัดให้มีห้องจริยศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ปฏิบัติสมถวิปัสสนา ศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎก ศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมการสวดมนต์ในวันศุกร์ สวดสัปดาห์ การเข้าค่ายปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ การประสานงานกับมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ได้จัดพระสงฆ์ผู้เชี่ยวชาญในการสอนทางด้านจริยธรรม การทำบุญเลี้ยงเพลทุกวันศุกร์ โดยให้นักเรียนได้ร่วมทำบุญสลับกันทุกชั้นเรียน และส่งตัวแทนห้องไปร่วมฟัง

การแสดงพระธรรมเทศนา และนอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ในแต่ละระดับการศึกษายังจัดให้มีโครงการเฉพาะของแต่ละระดับ คือ

ระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาทุกห้องเรียนจะจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ โดยมีกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา และกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม คือ โครงการฝึกสติ และสมาธิเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัย รู้จักอดทน อดกลั้น มีความสามัคคีมากขึ้น และมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม

ระดับประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งกิจกรรมการสอนจะเน้นการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการบูรณาการศาสนาเข้าสู่สาระวิชาได้อย่างกลมกลืน เช่น แผนการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ที่ ๑ กลุ่มสาระชั้น ป.๔ ซึ่งเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ชื่อหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “พยุหะบ้านเรา” ซึ่งเป็นการให้นักเรียน ในแต่ละกลุ่มศึกษาในหัวข้อที่ตนสนใจทั้งในเรื่องของประวัติ สถานที่สำคัญ ศาสนา ประเพณี อาชีพท้องถิ่น ฯลฯ และให้แต่ละกลุ่มกำหนดรูปแบบและวางแผนสืบค้นหาข้อมูลตามแหล่ง ต่างๆที่ตนสนใจ จากนั้นนำเสนอผลงานตามหัวข้อ ประเมินผล ปรับปรุงงานและจัดนิทรรศการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริง รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลจากชุมชน อาทิ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้รู้ ฯลฯ เป็นแหล่งเรียนรู้และยังสามารถบูรณาการ การสอนค่านิยมหรือคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรก นอกจากนี้ ในระดับประถมศึกษายังจัด โครงการคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังและได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน และสังคม โดยมี กิจกรรม อาทิ การสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ การจัดกิจกรรม มารยาทไทย กิจกรรมคุณธรรม ๕ นาที ตอบปัญหาธรรมะ เป็นต้น

ระดับมัธยมศึกษา

การจัดการเรียนการสอนของครูในระดับมัธยมศึกษา มีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า และสอดคล้องกับหลักสูตร โดยนำผลการวิเคราะห์หลักสูตรมาจัดทำกำหนดการสอนเป็นรายวิชา และนำกำหนดการสอนมาเขียนเป็นรายชั่วโมง ซึ่งแผนการสอน

ในทุกสายวิชาจะเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีโครงสร้างที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ด้านพุทธพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยอย่างสมดุล โดยเฉพาะในด้านจิตพิสัยได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม โดยการบูรณาการหลักธรรมเข้ามาใช้ปฏิบัติจริงในหลายโครงการ/กิจกรรม เช่น โครงการส่งเสริมจริยธรรม การบรรพชาสามเณร การอบรมธรรมทายาท โครงการธนาคารแห่งความดี โครงการค่ายพุทธบุตร โครงการธรรมะสู่ใจ โครงการส่งเสริมการทำความดี เป็นต้น

สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนนั้น จะเน้นวิธีการเรียนการสอนโดยบูรณาการการศาสนากับการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญา เจตคติ และทักษะ โดยเน้นการพัฒนาทั้งทางกาย วาจา ใจ เน้นจริยธรรมที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงมากกว่าการเน้นเนื้อหา และรายละเอียดซึ่งมีมากและเกินความจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องรู้ เน้นสอนจากเรื่องใกล้ตัว สามารถเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม เน้นการปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมศาสนพิธี หรือการฝึกปฏิบัติสมาธิ ทั้งนี้เพื่อสอดแทรกทั้งองค์ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธศาสนาและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ทั้งการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนการร่วมอภิปราย คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเลือกด้วยตนเองเพื่อให้กระจ่างชัดในคุณค่า เกิดศรัทธา และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้โดยการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น การสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ การสอนแบบเบญจขันธ์ เป็นต้น

กิจกรรมการเผยแพร่ศาสนา

จากการเรียนการสอนในเชิงบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของโรงเรียนพยุหะวิทยา ได้จัดให้มีกิจกรรมเผยแพร่เพื่อการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาในกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาของโรงเรียนที่ว่า “โดดเด่นคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ” เช่น การเข้าค่ายพุทธบุตร การอบรมคุณธรรม จริยธรรม การสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย การประกวดสวดมนต์ ช่วงชั้นที่ ๒, ๓ และ ๔ การเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา การฟังธรรมเทศนาของนักเรียน การฝึกสติและสมาธิ การเผยแพร่ธรรมะโดยธรรมทูต การสอบธรรมศึกษา การนิมนต์บุคลากรทางศาสนามาอบรมความรู้ทางด้านศีลธรรมในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นที่สามารถบูรณาการการศาสนากับการศึกษาโดยสถานศึกษาได้นำนักเรียนเข้ามา

ร่วมกิจกรรมที่วัดได้จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น งานพิธีกรรมทางศาสนา งานประเพณีทอดกฐิน งานสลากภัตถวายภัตตาหาร งานเพ็ญเดือนสาม งานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน งานเทศน์มหาชาติ การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โรงเรียนพยุหะวิทยาได้จัดส่งนักเรียนเข้าประกวดกิจกรรมทางศาสนาในหลายกิจกรรมที่เป็นที่น่ายกย่องกับผลสำเร็จ อาทิ เข้าร่วมประกวดสวดทำนองสรภัญญะได้อันดับที่ ๘ ของประเทศ แข่งขันตอบปัญหาธรรมะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับรางวัลชมเชยอันดับที่ ๑ ระดับประเทศ ฯลฯ และโรงเรียนพยุหะวิทยากำหนดเป็นหลักการว่าศิษย์ของโรงเรียนพยุหะวิทยาทุกคนต้องสอบได้อย่างน้อยธรรมศาสตร์ จึงจะจบการศึกษา ซึ่งในแต่ละปีจะมีการส่งนักเรียนสอบธรรมสนามหลวง ซึ่งผลการสอบตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๕ พบว่า นักเรียนมีแนวโน้มที่จะสามารถสอบธรรมสนามหลวง ธรรมศาสตร์ ธรรมศึกษาโท และธรรมศึกษาเอกเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งในปีการศึกษา ๒๕๔๖ มีนักเรียนสามารถสอบธรรมศึกษาได้ถึง ๒๙๖ คน

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและวิธีการแก้ปัญหา ของเจ้าอาวาส

๑. ผู้ที่ มาปฏิบัติธรรมในวัดจะเป็นบุคคลที่มาจาก หลากหลายอาชีพ และมีพื้นฐานความรู้ทางธรรม และการปฏิบัติ ธรรมแตกต่างกัน ทำให้ระดับของการรับรู้ธรรมะของกลุ่มบุคคล เหล่านั้นแตกต่างกัน พระครูนิทัศน์พลธรรมจึงใช้รูปแบบการ เผยแผ่ที่หลากหลายทั้งการฝึกปฏิบัติ การถ่ายทอดโดยใช้คำพูด ที่เข้าใจง่าย รวมทั้งใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์ และสื่อต่างๆประกอบ ซึ่งจากการดำเนินงานและผลของการเผยแผ่อย่างต่อเนื่องส่งผล ให้มีผู้เข้ามาปฏิบัติเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง

๒. ครูผู้สอนประสบปัญหาในการสอน เนื่องจากครู ผู้สอนขาดทักษะในการผลิตสื่อการสอนทางพระพุทธศาสนา และความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอนซึ่งบางครั้งเป็นเนื้อหาทาง หลักธรรมที่ลึกซึ้ง ซึ่งท่านเจ้าอาวาสร่วมกับผู้บริหารได้จัดการ อบรมการผลิตสื่อเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งใน การพิจารณาคัดเลือกผู้สอนทางพระพุทธศาสนา ทางโรงเรียน ได้รับครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัด ซึ่งมีวุฒิทั้งทางธรรมและทางโลกประกอบกัน ทำให้มีความรู้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน และมีความลึกซึ้ง อีกทั้งยังสามารถพัฒนาเพื่อนครูในสาขาวิชาเดียวกันได้เป็น อย่างดี

ความต้องการสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ ของวัด

พระครูนิทัศน์พลธรรมมีแนวคิดในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อเนื่องที่ได้ดำเนินการบริหารจัดการอยู่ในปัจจุบัน อยู่ ๒ โครงการ

๑. โครงการพัฒนารูปแบบการสอนให้แก่ผู้สอนวิชาทางด้านศาสนา ทั้งนี้ท่านเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคลากรที่จะทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเป็นสำคัญ หากบุคลากรผู้สอนวิชาทางด้านศาสนา มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ตลอดจนความเข้าใจ ในหลักธรรมไม่เพียงพอก็จะทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการ ถ่ายทอดและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนวิชาทางด้านศาสนาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถ และมี จริยธรรมอยู่ในวิถีชีวิต ตลอดจนการเพิ่มพูนเทคนิคและทักษะ ในการถ่ายทอดอยู่เสมอ จึงจะสามารถทำงานเผยแผ่ศาสนธรรม ไปสู่พุทธศาสนิกชนให้สำเร็จผลได้

๒. โครงการจัดรวบรวมแหล่งข้อมูลทั้งทางด้านศาสนา และวัฒนธรรมภายในวัดในลักษณะพิพิธภัณฑ์ความรู้ เนื่องจาก วัดเขาแก้วมีโบราณวัตถุมากมาย

(สรุปลงจาก กุลชลี จงเจริญ และอัญชลี กริโสภา, ๒๕๔๖)

๑๔. วัดใหม่กรงทอง

โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง เป็นโรงเรียนเอกชน การกุศล ตั้งอยู่ที่วัดใหม่กรงทอง อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัด ปราจีนบุรี จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงชั้น ม. ๖ เริ่มตั้ง โรงเรียนในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน ๓,๙๔๔ คน ครู ๑๔๖ คน ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการจัดการเรียนการสอน ความมั่นคงของบุคลากรเทียบเท่าราชการ

ผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองประกอบด้วย ที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหาร คือ พระครูศรีมหาโพธิ์คณาภิรักษ์ ผู้รับใบอนุญาตคือพระครูสิริอาภาธร ผู้จัดการคือพระมหาสุตใจ ยโสธโร และครูใหญ่ คือ นายอุดม ชำนิ เป็นผู้ที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาสงเคราะห์โดยมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มุ่งเน้นพัฒนาเยาวชน ของชาติให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ พัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็น ผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา ส่งเสริมและมีความเป็นเลิศทางวิชาการ การจัดการครูให้ สอนนักเรียนจะมีคณะกรรมการสรรหาแล้วพิจารณาบรรจุ แต่งตั้งตรงตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล มีการทำงานเป็นที่ม ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองทั้งในด้าน วิชาชีพ และด้านความประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒๕๓๙ มีการนิเทศติดตามผลการสอนของครูทุกคน ภาพลักษณ์

ของครูที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้นำ ทีมเท อุทิศตน ทำงานเป็นที่ม
รับผิดชอบ มีคุณภาพ ด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนที่ใช้ใ
การเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการศึกษา ทุก
อาคารเรียนจะมีการมอบหมายให้มีครูเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ
พัฒนาปรับปรุงให้ทุกส่วนของอาคารมีสภาพสมบูรณ์ตลอดเวลา
รวมทั้งมีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งเวลากลางวัน
และกลางคืน ส่วนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การจัดบรรยากาศ
และสภาพแวดล้อมบริเวณภายนอกอาคารเรียนให้มีความร่มรื่น
บรรยากาศของการเรียนและการทำงานของครูและนักเรียนอยู่
ร่วมกันอย่างมีความสุข การดำเนินงานด้านการศึกษาสงเคราะห์
ของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง มีความสอดคล้องกับพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กล่าวไว้ว่า “บทบาท
ของสถาบันศาสนากับการพัฒนาคนไทยเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มี
จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข... สถาบันศาสนาในฐานะเป็นส่วนหนึ่ง
ของสังคมมีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทั้งการศึกษาใน
ระดับศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย”

ในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองมุ่ง
ปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในการพัฒนาตน การพัฒนา
อาชีพ และการพัฒนาสังคม โดยเน้นคุณภาพของผู้สอน
มีหัวหน้ากลุ่มประสานการดำเนินงาน หัวหน้าสาย

กำกับดูแลและผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการนิเทศติดตามปรับปรุงและพัฒนา ประเมินผล ด้านการบริหารจัดการเน้นการทำงานเป็นทีม และแบ่งกลุ่มงานเป็นระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยม บริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียน ใช้วิธีการกระจายเสียงตอนเช้าก่อนเข้าแถวและตอนเย็นหลังเลิกเรียน และการประชาสัมพันธ์สู่ชุมชน ด้านการปกครองนักเรียนมีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการฝ่ายปกครอง จัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวินัย การจัดทำแผนการอบรม การควบคุมความประพฤติ และแผนพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองจึงมีการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ตามภาพลักษณ์ของนักเรียนที่พึงประสงค์ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีเป็นแบบอย่างและปฏิบัติ อย่างสม่ำเสมอ ความประพฤติของนักเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน

รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง

ด้านวิชาการ

การบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองใช้หลักสูตรกำหนดให้ครูผู้สอนมีการศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา แยกส่วนที่เป็นด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ จึงทำให้เกิดผลการเรียนแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนของทุกหลักสูตรเน้นทักษะกระบวนการ คิดให้เป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีการใช้สื่ออุปกรณ์ นวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แบ่งกลุ่มนักเรียน ตามความสามารถ จัดแผนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ สภาพผู้เรียน การจัดสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนได้จัดให้กลุ่ม วิชาต่างๆได้จัดทำทะเบียนอุปกรณ์และจัดให้มีห้องสื่ออุปกรณ์ การสอน ๑ ห้อง มีครูผู้ดูแลประจำห้องเพื่ออำนวยความสะดวก ในการนำไปประกอบการสอน และจัดให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ จากคอมพิวเตอร์ในรายวิชา CAI มีห้องมัลติมีเดีย ซึ่งมีความ เพียงพอและสะดวกในการใช้ของครูผู้สอน การวัดและประเมิน ผลใช้วิธีการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดและ ประเมินผล โดยมีระบบการประเมินผลการเรียน ประเมินผล ระหว่างเรียน ประเมินผลหลังเรียน และการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง กำหนดเกณฑ์การประเมิน การฝึกปฏิบัติจริง การทำโครงการ การจัดทำพอร์ตโฟลิโอของนักเรียน

ด้านบุคลากร

การจัดดำเนินการด้านบุคลากร มีการจัดบุคลากรตาม หน้าที่ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมีหน้าที่เป็นครู ประจำชั้นห้องละ ๑ คน มีหน้าที่กำกับดูแลเป็นที่ปรึกษานักเรียน

ในห้องพร้อมอำนวยความสะดวก ครูผู้สอนจะทำการสอนในวิชา
ที่ถนัดตรงตามสาขาวิชาที่สอน รวมทั้งมีแผนการพัฒนาครูผู้สอน
ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน เป็นคนทันสมัย
ทันเหตุการณ์ มีการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง ๑๑ ข้อ
และจรรยาบรรณครู ๙ ข้อ มีการให้โอกาสครูได้ศึกษาดูงาน
ศึกษาต่อ และส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองสู่ครูต้นแบบ

การที่โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองประสบความสำเร็จ
ในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน นอกจากจะจัดการศึกษาตาม
หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีการดำเนินการด้าน
กิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วยด้านการเรียนการสอน คือ
โครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการแข่งขันทักษะวิชาการกลุ่ม
โครงการส่งเสริมและพัฒนาทางวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม
คือ โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โครงการ
แข่งขันกีฬาภายใน ซึ่งโครงการส่งเสริมหลักสูตรมีผลทำให้
นักเรียนของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองได้พัฒนางานด้าน
วิชาการ ส่งเสริมให้มีความสามารถทางวิชาการเพิ่มขึ้น รวมทั้ง
ทำให้นักเรียนมีการปรับตัวด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความ
มีวินัย มีน้ำใจ มีความเพียร ความอดทนและความสามัคคี
กิจกรรมต่างๆดังกล่าวเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตรของผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ดำเนินงานโครงการ

โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง ได้จัดดำเนินการเกี่ยวกับการจัดโครงการพิเศษ คือ แผนงานโครงการโรงเรียนสีขาว เพื่อป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน โดยกำหนดมาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียนซึ่งได้รับความร่วมมือและเต็มใจจากผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมและการดำเนินการตามนโยบายจุดเน้นพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดบูรณาการด้านการศึกษา การแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้ระบบ “๕ ส” กิจกรรมต่างๆดังกล่าวเป็นการดำเนินการของโครงการที่จะช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการอำนวยการบริหารโรงเรียน จำนวน ๔ คน และรับทราบข้อเสนอความคิดเห็นของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรม

ร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาชุมชน คือ โครงการอนุรักษ์
แม่น้ำบางปะกง โครงการตามรอยอดีตเมืองศรีมหาโพธิ์
(นางอมรเทวี) โครงการส่งเสริมประเพณีไทย และมีการให้
บริการแก่ชุมชนในการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรและส่งเสริม
การเรียนรู้ในท้องถิ่น นำความรู้ที่ได้จากชุมชนมาพัฒนา
สถานศึกษา การจัดกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกับชุมชนจะได้รับ
ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
ชุมชนยกย่องชมเชยคณะผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนในการ
ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน การดำเนินการกิจกรรมร่วมกับ
ชุมชนจนเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนด้านการจัด
การศึกษา

การดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัด
ใหม่กรงทอง มีความมั่นคงของการทำงานอย่างต่อเนื่องในระดับ
ดีมาก เนื่องจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่สืบทอดต่อกันมาอย่างไม
ขาดสาย การบริหารงานมีการยึดมั่นในปรัชญาของโรงเรียน
มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม นักเรียนมีความใฝ่รู้ มีความฉลาด
กล้าแสดงออก มีเหตุผล มีความก้าวหน้าในการเรียน การจัด
การศึกษา นอกจากจัดดำเนินการตามหลักสูตรของกระทรวง
ศึกษาธิการแล้ว ทางโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองยังได้ร่วมกับ
พระภิกษุผู้สอนในการปลูกฝังธรรมะพุทธศาสนาให้แก่นักเรียน
อย่างเด่นชัด มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การรักษาศีล
รวมทั้งการปลูกฝังวิถีไทยด้วย การจัดกิจกรรมพิเศษให้แก่

นักเรียนด้านศิลปวัฒนธรรม และมีการให้นักเรียนออกไปเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครองและชุมชนใกล้เคียงในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน ได้มีกำแพง ๗ ชั้นกันยาเสพติด โดยจัดโครงการโรงเรียนสีขาวขึ้นเป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี ทำให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ ผู้ปกครองและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดในการแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน ด้านการสร้างควมมั่นคงของบุคลากรเทียบเท่าราชการ

(สรุปจาก พรชูลี อาชวอำรุง และคณะ, ๒๕๔๕)

๑๕. วัดกุฎีดาว

โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๗ ถนนราชดำเนิน ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ประเภทสามัญศึกษา มาตรา ๑๕(๑) จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ โดยเปิดสอนครั้งแรกระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ ๗ โดยมีพระครูปริยัติยานุโยค เป็นผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการ มี นายบุญจง เทพเรณู เป็นครูใหญ่

คนแรก ใช้อาคารเรือนไม้ ๒ ชั้น ๑ หลัง ศาลาการเปรียญ ๑ หลัง และเรือนชั่วคราว ๓ หลัง เป็นอาคารเรียน มีครู ๖ คน นักเรียน ๗๔ คน และเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มีจำนวนนักเรียน ๘๖๔ คน จนในปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๕ มีนักเรียน จำนวน ๒,๘๙๗ คน ครูจำนวน ๑๓๐ คน ร้อยละ ๙๗.๐๗ จบระดับปริญญาตรี อาคารเรียนเพิ่มขึ้นจากแรกเริ่ม ใช้อาคารเรียน ๑ หลัง ศาลาการเปรียญและเรือนชั่วคราว ๓ หลัง เป็นอาคารเรียน ๔ หลัง โรงประกอบอาหาร ๑ หลัง โรงอาหาร ๑ หลัง สนามกีฬา ๑ แห่ง และศาลาการเปรียญ ซึ่งใช้เป็น ห้องประชุมและห้องศิลปะ สถาปนามิศาสตร์ อยู่ในเมืองใกล้วัด สำคัญๆ ใกล้สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ใกล้โรงพยาบาลและ สถานที่ราชการต่างๆ ผู้ปกครอง มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง ๕,๐๐๐-๖๐,๐๐๐ บาท/ปี มีวัฒนธรรม ที่เลื่องชื่อได้แก่ สกุลช่างเมืองเพชร และขนมเมืองเพชร การจัดการศึกษามีการพัฒนาเป็นลำดับ จนในปัจจุบันมีแผนพัฒนาโรงเรียน ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ มาตรฐานการจัดการศึกษาและดัชนีชี้วัดต่างๆ มีการประเมิน ตนเอง มีการบริหารโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและมี คณะกรรมการให้คำปรึกษา ๒ คณะ มีการจัดสรรงบประมาณ โดยจัดในรูปแบบของโครงการต่างๆ

ปัจจุบันจัดการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพระครูวิชัยปัญญานุกโยค เป็นผู้รับใบอนุญาต นายสุพล อนามัย เป็นผู้จัดการและครูใหญ่ ในปีการศึกษา ๒๕๔๕ มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๒,๘๙๗ คน (ชาย ๑,๔๓๘ คน หญิง ๑,๔๕๙ คน) แยกเป็นระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน ๙๖๐ คน (ชาย ๔๗๘ คน หญิง ๔๘๒ คน) ระดับประถมศึกษาจำนวน ๑,๕๓๘ คน (ชาย ๗๖๓ คน หญิง ๗๗๕ คน) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน ๓๑๓ คน (ชาย ๑๖๙ คน หญิง ๑๔๔ คน) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๘๔ คน (ชาย ๓๘ คน หญิง ๔๖ คน) จำนวนบุคลากรทั้งสิ้น ๑๒๙ คน แยกเป็นฝ่ายบริหารจำนวน ๗ คน (ชาย ๔ คน หญิง ๓ คน) ครูระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน ๒๔ คน (หญิง ๒๔ คน) ประถมศึกษาจำนวน ๕๐ คน (ชาย ๑๔ คน หญิง ๓๖ คน) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน ๑๑ คน (ชาย ๓ คน หญิง ๘ คน) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๙ คน (ชาย ๓ คน หญิง ๖ คน) ฝ่ายสนับสนุนจำนวน ๖ คน (ชาย ๒ คน หญิง ๔ คน) ครูพี่เลี้ยงจำนวน ๒๒ คน (หญิง ๒๒ คน) พนักงานจำนวน ๔๕ คน อายุเฉลี่ยของบุคลากรครูผู้สอน ๓๑ ปี ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย ๕ ปี อัตราส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอน ๑:๒๔ แยกเป็นอัตราส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษา ๑:๔๐ นักเรียนต่อครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ๑:๓๓ นักเรียนต่อครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๑:๒๘ นักเรียนต่อครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๑:๙

บุคลากรและคุณวุฒิทางการศึกษา

บุคลากรของโรงเรียนปริยัติรังสรรค์จำนวน ๑๗๘ คน จำแนกเป็นครูฝ่ายบริหารจำนวน ๗ คน ครู-อาจารย์ จำนวน ๙๘ คน ฝ่ายสนับสนุนการสอน ๖ คน ครูพี่เลี้ยงจำนวน ๒๒ คน และพนักงาน ๔๕ คน สำหรับบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาของโรงเรียน ๑๒๙ คน จำแนกตามวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน ๑๐๓ คน อนุปริญญาจำนวน ๙ คน และต่ำกว่าอนุปริญญาจำนวน ๑๗ คน

รูปแบบและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

การจัดการโครงสร้างขององค์กร มีความชัดเจน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต มีครูใหญ่เป็นผู้บริหาร มีผู้ช่วยครูใหญ่ ๖ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ ฝ่ายสัมพันธ์ชุมชน และฝ่ายบริหารงานทั่วไป และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาครูใหญ่ ๒ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการพื้นฐานโรงเรียน

การสื่อสารในองค์กร มีลักษณะเป็นการสื่อสาร ๒ ทาง แบ่งเป็นภายในและภายนอก โดยเฉพาะภายนอก มีลักษณะเป็นการสื่อสารเชิงรุก

การส่งเสริม พบว่ามีกิจกรรมการส่งเสริมบุคลากรและการเรียนการสอน ๔ ประการ คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาต่างๆ การฝึกอบรม การจัดทำและสรรหาสื่อวัสดุ

อุปกรณ์ และการส่งเสริมการวิจัย

การเอื้ออำนวย พบว่ามีการเอื้ออำนวย ๓ ประการ คือ การจัดซื้อ จัดทำสื่อวัสดุอุปกรณ์ การบำรุงรักษา และการให้สวัสดิการ แก่นักเรียนและครูอาจารย์ รวมถึงผู้ปกครองกรณีประสบภัย

การจัดการการเงิน มีกลยุทธ์ ๓ ประการ คือ การจัดสรรงบประมาณที่สำคัญจำเป็น เช่น เงินเดือนครู การหารายได้ และนโยบายประหยัด

การริเริ่ม มีการสนับสนุนความคิดของแต่ละบุคคลอย่างประชาธิปไตยโดยการชี้มติเสียงข้างมาก

การบริหาร ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู และชุมชน มีเป้าหมาย การดำเนินงานโดยยึดคุณธรรม จริยธรรม และการคิดเป็นทำเป็น บริหารโดยใช้เทคโนโลยี มีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี และมีการประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การจัดความสำคัญ มีการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมในโรงเรียนเป็น ๔ ลำดับดังนี้ สร้างเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาความรู้ด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ รักษาเอกลักษณ์ไทย ส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีในการหาความรู้ และส่งเสริมพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

การแก้ปัญหา มีวิธีการ ๓ ประการ คือ มีการจัดทำแผนงาน และแผนการปฏิบัติงานประจำปี มีการจัดระบบจำเป็น

ได้แก่ ระบบวัดและประเมินผล ให้มีประสิทธิภาพ มีการเฝ้าระวัง และแก้ปัญหา โดยการแนะนำ ให้คำปรึกษาและศึกษาวิจัย อย่างน้อยปีละ ๑ เรื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยรวมพบว่าการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนโดยใช้หลักพุทธศาสนาควบคู่กับ ความรู้ทางวิชาการโดยคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และ เอกลักษณ์ไทยเป็นแกนหลักสำคัญโดยมีการสนับสนุนจาก ๖ ฝ่าย ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป ชุมชน และการบริการเป็นชั้นที่ ๒ ฝ่ายปกครองเป็นชั้นที่ ๓ และฝ่ายชุมชนสัมพันธ์เป็นชั้นนอกสุด เนื่องจากต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

ความต้องการในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ ศึกษา

มีความต้องการการสนับสนุนในด้านงบประมาณ การหา รายได้ การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน การพัฒนาอาคารสถานที่ ให้นำอยู่หน้าเรียนยิ่งขึ้น การเพิ่มเทคโนโลยีให้ทันสมัยยิ่งขึ้น การพัฒนาด้านวิชาการในโรงเรียน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น

(สรุปจาก พรชูลี อาชวอำรุง และคณะ, ๒๕๔๖)

๑๖. วัดกวิศราราม

วัดกวิศราราม ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๑๐ ถนนเพชรราชา ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีทำเลที่ตั้งอยู่ติดกับพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ทางด้านทิศใต้ ทำเลที่ตั้งของวัดกวิศรารามและโรงเรียนวินิตศึกษาซึ่งตั้งอยู่ติดกันทางนอกกำแพงทิศใต้ของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในปัจจุบันเป็นทำเลที่ตั้งกลางชุมชนเมืองขนาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางหน่วยงานราชการและศูนย์กลางทางการค้าของจังหวัดลพบุรี

การมีทำเลที่ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและหน่วยงานของรัฐเช่นนั้น ทำให้วัดกวิศรารามและโรงเรียนวินิตศึกษามีศักยภาพในการได้รับการบริโภคทางสาธารณูปโภคสมัยใหม่ (เช่น ระบบไฟฟ้า, ระบบประปา, ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และความเชื่อมโยงกับระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น) ทั้งยังสามารถเข้าถึงแหล่งกระจายเผยแพร่ความรู้ข้อมูลทางเทคนิคสมัยใหม่ได้โดยไม่มีอุปสรรค (ทางเทคนิค) มากนัก นอกเหนือไปจากนั้น การตั้งอยู่ในทำเลท่ามกลางชุมชนเมืองขนาดใหญ่เช่นนี้ยังช่วยเสริมสร้าง จุดเด่นประการหนึ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ในการขยายการจัดการศึกษาได้ดีกว่าวัดซึ่งอยู่ในทำเลที่ตั้งชนบทห่างไกลศูนย์กลางชุมชน

จุดเด่นดังกล่าว คือ ศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางรวบรวมเด็ก, เยาวชน และผู้รับการศึกษาจำนวนมากเข้าสู่กระบวนการศึกษาพร้อมกัน ภายใต้หลักสูตรการศึกษาที่มี

ลักษณะเป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการ โดยใช้รูปแบบการบริหารองค์กรรูปนัยขนาดใหญ่

วัดกวีศรารามได้ประยุกต์ใช้จุดเด่นเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งดังกล่าวอย่างประสพผลสำเร็จในการจัดตั้ง โรงเรียนวินิตศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๙ แล้วพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ จนกลายเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ที่สามารถให้บริการทางการศึกษาตามหลักสูตรสามัญศึกษาแก่เยาวชนจำนวนมากที่เป็นสมาชิกชุมชนของจังหวัดลพบุรี ทั้งในเขตอำเภอเมืองรายรอบวัดกวีศรารามและในอำเภออื่นๆในจังหวัดลพบุรี

โรงเรียนวินิตศึกษา ได้รับการก่อตั้งอย่างเป็นทางการโดย พระพุทธวรญาณ (ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็น พระกิตติญาณมุนี) และคณะศิษย์จำนวนหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดกวีศราราม ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐ ถนนเพชรราชา ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ในการกำหนดปณิธานการก่อตั้งโรงเรียนวินิตศึกษา พระพุทธวรญาณ ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็นพระกิตติญาณมุนี มีความคิดเห็นว่า การส่งเสริมการศึกษาเป็นการกระทำความดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากการศึกษาจะเป็นหนทางนำคนไปสู่ชีวิตที่ต้องการ และการศึกษาและพระพุทธศาสนาเป็นของคู่กัน เนื่องจากการศึกษาเป็นวิถีทางของชีวิต ขณะที่ศาสนาเป็นเครื่องคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต พระธรรมญาณมุนี

จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวินิตศึกษาขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ

๑. เพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษา
๒. เพื่อช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๓. เพื่อให้วัดเป็นสถานที่ที่สามารถทำประโยชน์กว้างขวาง ต่อสังคม และให้วัดมีกำลังเสริมในการปฏิบัติหน้าที่ของตน
๔. เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุต่อชุมชนและสังคม ที่พระเป็นสมาชิกอยู่

จากแนวความคิดของพระกิตติญาณมุนีที่มีหลักความคิด ว่า การศึกษาและพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งเดียวกัน ต้องปฏิบัติ ไปด้วยกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้น การเรียนการสอนในโรงเรียนวินิตศึกษาจึงมีการปลูกฝังจริยธรรม และวินัย มุ่งสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีศีลธรรมเทิดทูนสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นพิเศษ ซึ่งเห็นได้จากการประกาศวัด กวิศรารามราชวรวิหาร เรื่อง จัดตั้งโรงเรียนวินิตศึกษา ลงนาม โดยพระธรรมญาณมุนี (พระกิตติญาณมุนี) วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังนี้

วัดกวิศรารามราชวรวิหาร ได้จัดตั้งโรงเรียนสามัญศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ชื่อ โรงเรียนวินิตศึกษา ขึ้น ภายในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วยความเห็นชอบและการอุปถัมภ์ของพระสงฆ์ กระทรวง

ศึกษาธิการ ทางราชการ ประชาชน และสถานศึกษาต่างๆ ใน
จังหวัดลพบุรี โดยมีรูปการ ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้วัดมีคุณภาพสมเป็นวัดในพระพุทธศาสนา
จะได้เป็นที่ทำงานพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ เพราะ

๑. วัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นที่ประสิทธิ
ประสาทสามัญศึกษามาตั้งแต่เดิม

๒. งานพระศาสนากับงานศึกษาจะต้องดำเนินการ
ร่วมกัน ควบคู่กันจึงจะเกิดผลดีด้วยกัน

๓. กรมสามัญศึกษาเป็นเครื่องสร้างความมั่นคงของ
พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นพื้นฐานที่จำเป็น

๔. ทำให้วัดมีสมบัติที่ถาวรคือบุคลากรและการทำงาน

๕. ทำให้วัดมีโอกาสปฎิการะแก่บ้านได้เต็มกำลังตามที่
พึงประสงค์

การดำเนินการ

๑. วัดจัดที่นอกสังฆาวาสให้เป็นที่ตั้งโรงเรียนตามที่
ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

๒. วัดอนุญาตสถานที่ส่วนภายในสังฆาวาสให้โรงเรียน
ได้ใช้เป็นที่ทำงานที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อความสงบตามที่ปรากฏอยู่
ในปัจจุบัน

๓. วัดอนุญาตให้โรงเรียนขยายอาคารเรียนในเขตนอก
สังฆาวาสในบริเวณอาคารเรียนปัจจุบัน ถ้ามีความจำเป็นและ
สมควรในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียน

๑. วัดพึงส่งเสริม สนับสนุน และอุปถัมภ์โรงเรียนด้วยความ
ความสำนึกว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของวัด คนของโรงเรียนเป็นคน
ของวัด งานของโรงเรียนเป็นงานของวัด โรงเรียนพึงช่วยเหลือ
สนับสนุน และอุปถัมภ์วัดด้วยความสำนึกว่าวัดเป็นต้นสังกัดของ
โรงเรียน

๒. วัดพึงสำนึกว่าจะอยู่ได้เจริญงอกงามเพราะมีโรงเรียน
และโรงเรียนก็จงสำนึกว่าจะอยู่ได้สบาย การศึกษาและพระศาสนา
เป็นเรื่องเดียวกัน

ปณิธาน

วัดกวิศรารามราชวรวิหาร กับโรงเรียนวินิตศึกษาจะต้อง
ร่วมทุกข์เพื่อความอยู่รอดดีด้วยกัน และเพื่อความมั่นคงของ
พระศาสนากับการศึกษา ความปลอดภัยของชาติ ศาสนา
ยังยืนตลอดไป ผู้สร้างความแตกแยกระหว่างวัดกับโรงเรียน
ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำลายพระศาสนาและการศึกษา จะต้องประสบ
ความพินาศอย่างย่อยยับหาชั้นดีมิได้

ผู้รักษาการตามรูปการนี้

๑. เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ภิกษุสามเณร และไวยาวัจจ วัดกวีศราราม
๒. คณะกรรมการบริหารโรงเรียนวินิตศึกษา คณะผู้บริหารโรงเรียนวินิตศึกษา ครูโรงเรียนวินิตศึกษาทุกคน

จากปณิธานในการก่อตั้งโรงเรียน พระธรรมญาณมุนี ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวินิตศึกษาไว้ดังนี้

๑. วิธีการศึกษาแบบเกาส์ส่วนใดมีคุณค่าและเป็นของไทยแท้แต่เดิมมา เช่น ความรู้จักเชื่อฟังเคารพ เชื่อฟังครูบาอาจารย์ ก็พยายามรักษาไว้

๒. วิธีการใหม่ที่ใดที่เหมาะสมแก่เวลาและสภาพการณ์ทั้งหลาย เช่น การที่ครูบาอาจารย์ต้องรับฟังข้อเสนอแนะของศิษย์บ้าง ก็เลือกรับไว้โดยประยุกต์ใหม่กับเก่าที่ดีแล้วเข้าด้วยกัน ซึ่งมั่นใจว่าจะเป็นวิธีการบริหารการศึกษาที่ดี

๓. การดำเนินการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว คือถ้าไม่สุดวิสัยก็ไม่ทิ้งกัน แต่ต้องพยายามช่วยกัน ซึ่งเป็นสภาพสังคมที่ประเสริฐ ที่ก่อให้เกิดความหวังและความอบอุ่น

๔. พยายามปลูกฝังคุณธรรมเหล่านั้นซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของชีวิต คือ

- ความมีวินัย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นคนมีโชคดี
- ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ล้วน สู้ปัญหา ไม่หนีหนี

ไม่ยอมแพ้

- ความรู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของสังคม
- ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นทางด่วนของชีวิต
- ความสามัคคี ประองดอง ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นพลังงานที่ไร้ปัญหา

๕. กิจกรรมทางศาสนาทั้งหลายทั้งเก่าทั้งใหม่ เช่น การประชุมไหว้พระสวดมนต์ การฟังเทศน์ การบำเพ็ญจิตภาวนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การประกอบกุศลจิตในวันสำคัญ การพัฒนาวัด ศาสนสถานอื่นๆ ก็ได้พยายามจัดทำทุกอย่างด้วยความจริงใจ ได้เพิ่มการสวดมนต์ไหว้พระที่หน้าแถวเวลาเช้า ซึ่งไม่มีใครทำได้ และรับฟังของดีในพระพุทธศาสนาจากครูอาจารย์ที่มีความสามารถ ขึ้นอีกประการหนึ่ง

๖. ได้เปิดห้องสมุดฝ่ายศาสนาโดยเฉพาะขึ้นอีกแผนกหนึ่ง โดยได้รับการอุปถัมภ์จากพุทธสมาคม จังหวัดลพบุรี

ที่ได้มีการกำหนดแนวทางเช่นนี้ก็เนื่องจากเห็นว่า การศึกษามีคุณภาพเหมาะสม จะต้องประกอบด้วย ศาสนา ปรัชญา วัฒนธรรม หลักสูตรที่กำหนดขึ้นเป็นคราวๆ ตามความต้องการของปัจจุบัน ระเบียบปฏิบัติความต้องการของสังคม ความเหมาะสมของท้องถิ่นและผู้รับในอัตราส่วนที่เหมาะสมกัน โรงเรียนวิจิตรศึกษา มีความพยายามในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เมื่อมี

การประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ โรงเรียน
วินิตศึกษาได้ปรับเปลี่ยนชั้นเรียนที่เปิดสอน จาก ม.๑-ม.๖ เป็น
ม.ศ.๑-ม.ศ.๓ ตามการแบ่งช่วงชั้นการศึกษาในสมัยนั้น ดังนั้น
ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕ ชั้นเรียนสูงสุดของโรงเรียนจึงอยู่ที่ชั้น
ม.ศ. ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงขออนุญาตขยายชั้นเรียน ระดับ ม.ศ.
๔ และ พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นปีแรกที่เปิดรับนักเรียนหญิง แต่ยังคง
แยกห้องเรียนระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการประกาศหลักสูตร
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ โรงเรียนวินิตศึกษาได้ปรับปรุงการเรียน
การสอนตามประกาศดังกล่าว และได้รับคัดเลือกให้เป็น
โรงเรียนนำร่อง ในการใช้หลักสูตรใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ
ซึ่งการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ได้รับเลือก
จากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนมาตรฐาน ในการจัด
การเรียนการสอนและได้รับเกียรติบัตรโรงเรียนดำเนินการใช้
หลักสูตรดีเด่นประจำปีการศึกษา ๒๕๒๖ จากรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ปีการศึกษา ๒๕๒๘ อาจารย์ ชงค์ วงษ์จันทร์ ซึ่งเกษียณอายุ
ราชการจากกระทรวงศึกษาธิการในตำแหน่งปลัดกระทรวง
ได้มาร่วมงานกับโรงเรียนวินิตศึกษาอย่างเต็มเวลา เป็นผลให้มี
การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ซึ่งทำให้มี
ความก้าวหน้าในการพัฒนาโรงเรียนในเวลาต่อมา

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ พระธรรมญาณมุนี ได้โอนโรงเรียน
วินิตศึกษาเข้าเป็นสมบัติของวัดกวิศรารามราชวรวิหาร ทำให้
โรงเรียนมีฐานะเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
โดยสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงรับโรงเรียน
วินิตศึกษาเข้าไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

โรงเรียนวินิตศึกษาได้รับการพัฒนาจากคณะผู้บริหาร ครู
อาจารย์ นักเรียน ศิษย์เก่า พ่อค้า ประชาชน และทางราชการ
อย่างต่อเนื่องจนถึงปีการศึกษา ๒๕๓๘ ก็ได้รับการรับรอง
มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับปีการศึกษา ๒๕๓๘ ได้จัดทำโครงการสอน
สองภาษา (Bilingual Program) โดยให้ใช้สื่อการสอนเป็นภาษา
อังกฤษ และบางรายวิชาให้สอนเป็นภาษาอังกฤษ เช่น วิชา
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา งานบ้านและ
พลศึกษา เป็นต้น

ปีการศึกษา ๒๕๔๐ เข้าร่วมโครงการโรงเรียนเครือข่าย
(Partner School) กับ Anderson Secondary School ซึ่งเป็น
โรงเรียนอันดับ ๑ ใน ๕ ของสิงคโปร์ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ลงนาม
ข้อตกลงโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องกับ Pitt Water House School
ประเทศออสเตรเลีย มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกันกับ
โรงเรียนทั้ง ๒ แห่งซึ่งมีการดำเนินการต่อเนื่องมาด้วยดี

โรงเรียนวินิตศึกษาได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีการศึกษา ๒๕๔๔ โรงเรียนวินิตศึกษามีนักเรียนทั้งสิ้น ๓,๒๕๔ คน มีครูอาจารย์ ๑๕๖ คน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนวินิตศึกษาซึ่งมีลักษณะพิเศษเพิ่มเติมแตกต่างไปจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไปตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ เงื่อนไขการกำหนดให้นักเรียนทุกคนรับการเรียนรู้ตามหลักสูตรธรรมศึกษา (นักธรรมตรี, โท, เอก) และต้องสอบได้อย่างน้อยหลักสูตรนักธรรมตรี ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนวินิตศึกษา

สำหรับโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารระดับบนและคณะทำงานฝ่ายต่างๆ ร่วมกับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ปกครองและศิษย์เก่าของโรงเรียน โดยมี “สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนวินิตศึกษา” กับ “สมาคมศิษย์เก่ากวิศร-วินิตศึกษา” เป็นองค์กรเชื่อมโยงเครือข่ายความสัมพันธ์ดังกล่าว อันอาจถือได้ว่าเป็น “ความสัมพันธ์เชิงชุมชน” (ระหว่าง “โรงเรียน” กับ “บ้าน”) แต่ทิศทางแนวโน้มการดำเนินความสัมพันธ์ดังกล่าวที่ดำเนินการในช่วง ๒-๓ ปี ที่ผ่านมาส่วนใหญ่โน้มเอียงไปในกรอบดำเนินการแบบ “ความสัมพันธ์รูปนัย” (Formal) มากกว่าจะเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ชุมชนแบบอรูปนัย (Informal) ตามวิถีชีวิตพื้นบ้านดั้งเดิม

ในฐานะที่เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดภายใต้การกำกับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการที่ถือว่าโรงเรียนวิจิตรศึกษา มีฐานะเป็น “โรงเรียนเอกชน” แห่งหนึ่ง โรงเรียนดังกล่าวจึงได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นเงินอุดหนุนตามจำนวนนักเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการคิดเป็นมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๑

นอกเหนือไปจากนั้น การบริหารโรงเรียนวิจิตรศึกษา ยังแสวงหาแหล่งงบประมาณสำหรับจัดโครงการต่างๆเพิ่มเติม เช่น จากเงินบริจาค, จากการจำหน่ายเอกสารสมุดหนังสือ และอุปกรณ์การเรียน, จากการดำเนินกิจการร้านอาหารภายในโรงเรียน, จากร้าน “มินิมาร์ท” ซึ่งเปิดดำเนินการไม่นานนัก, จากมูลนิธิและกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน, จากการเก็บค่าธรรมเนียมต่างๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจาก “ค่าธรรมเนียมการเรียน” ซึ่งไม่มีการจัดเก็บเพราะได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐแล้ว

โรงเรียนวิจิตรศึกษาเป็นผลลัพธ์ของความริเริ่มของคณะสงฆ์ (ภายใต้การผลักดันดำเนินการโดยพระพุทธรธรรมญาณ และการสนับสนุนโดยบุคคลากรหลายฝ่ายทั้งในฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์) ในอันที่จะก่อตั้งและบริหารจัดการสถาบันการศึกษาตามหลักสูตรสามัญของภาครัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ) โดยพยายามผสมผสานสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้อะไรเรื่องศาสนธรรม จริยธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมประเพณีของไทยเข้าไปเป็น

ส่วนผสมภายในหลักสูตรให้ได้เท่าที่เงื่อนไขสภาวะการณ์ทางปฏิบัติและระเบียบข้อบังคับเชิงสถาบันจากภาครัฐจะอำนวยให้กระทำได้ในช่วงเวลาต่างๆ

นับตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียนวินิตศึกษาและเปิดรับนักเรียนรุ่นแรกๆ ได้จำนวนไม่มากนัก จนกระทั่งพัฒนาขยายตัวเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสผู้กำกับดูแลการบริหารนโยบายและคณะผู้บริหารโรงเรียนทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์สามารถใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อันถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางชุมชนเมืองขนาดใหญ่ของชาวลพบุรี ข้อแตกต่างพิเศษในหลักสูตรของโรงเรียนที่กำหนดเป้าหมายการศึกษาวิชาธรรมศึกษาเพิ่มเติม นอกเหนือไปจากหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และวโรกาสพิเศษต่างๆ ที่วัดกวีศรารามและโรงเรียนวินิตศึกษาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทำให้ถือได้ว่าการจัดการศึกษาของวัดกวีศรารามที่โรงเรียนวินิตศึกษาเป็นกรณีความสำเร็จที่โดดเด่นในแวดวงการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน

(สรุปลจาก วรพล ธรรมมิกบุตร, ๒๕๔๕)

๑๗. วัดมงคลนิมิตร

วัดมงคลนิมิตร เป็นพระอารามหลวงในจังหวัดภูเก็ต เป็นวัดเก่าแก่ของชาวเมืองภูเก็ต ประชาชนนิยมเรียกกันว่า “วัดกลาง” เพราะวัดนี้ตั้งอยู่ในใจเมืองภูเก็ต ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ปัจจุบันพระศรีรัฐธรรมคุณ (เหลือบ กิตติคุณ) เป็นเจ้าอาวาสตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒

พระศรีรัฐธรรมคุณ อายุ ๙๔ ปี เดิมชื่อ เหลือบ นามสกุล สันติพิทักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ บุตรนายข้า และนางชุ่ม สันติพิทักษ์ ที่บ้านเลขที่ ๓๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาเหนือ อำเภอกำแพง จังหวัดกระบี่ บรรพชาเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่วัดนาเหนือ อำเภอกำแพง จังหวัดกระบี่ และอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ที่วัดศรีธาราราม ตำบลมะรุ่ย อำเภอบ้านลาด จังหวัดพังงา ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในทางธรรม เป็นที่ศรัทธาของประชาชนชนเมืองภูเก็ต และได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ แผนกครุศาสตร์บัณฑิต จากสถาบันราชภัฏภูเก็ต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙

โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร ตั้งอยู่เลขที่ ๓ ถนนเยาวราช ตำบลลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต จัดเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ในบริเวณวัดมงคลนิมิตร

โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตรได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๘ โดยพระเวชกิจพิศาล เป็นตึกชั้นเดียวหลังคามุงกระเบื้อง

พื้นไม้กระดาน เปิดสอนวิชาสามัญหลักสูตรมัธยมวิสามัญของ
กระทรวงศึกษาธิการ รับนักเรียนชายไปกลับ อายุต่ำกว่า ๑๐ ปี

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๐ ได้โอนกิจการให้วัด
ดำเนินการ โดยมี พระวิสุทธีวงศาจารย์ญาณมุนี (ริน พรหมรัตน์)
เป็นเจ้าของ นายแป้น ธัญญาณนท์ เป็นครูใหญ่

ปัจจุบัน โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร มีพระศรีรัฐธรรมคุณ
(เหลือบ กิตติคุณ) เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร เป็นผู้รับใบ
อนุญาต นายโยธิน ปาลีมาพันธ์ เป็นผู้จัดการ และนายเลื่อน
จิรวชิษฐาภรณ์ เป็นครูใหญ่จนถึงปัจจุบัน

หลักสูตรที่เปิดสอน

๑. ระดับอนุบาล เปิดรับนักเรียนชาย/หญิง อายุตั้งแต่ ๓
ปีขึ้นไป จำนวน ๑๘ ห้องเรียน จัดการเรียนการสอนโดยเน้น
การเตรียมความพร้อมของนักเรียน มีการเสริมภาษาอังกฤษ

๒. ระดับประถมศึกษา รับนักเรียนชาย/หญิง อายุตั้งแต่
๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๓ ห้องเรียน จัดการเรียนการสอนโดยเน้น
ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนได้ สามารถคิดแก้ปัญหาเรื่อง
ต่างๆได้ตามศักยภาพ

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รับนักเรียนชาย/หญิง
จำนวน ๒๐ ห้องเรียน จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้
นักเรียนมีความรู้ สามารถพัฒนาตนเองเพื่อการศึกษาต่อและ
ประกอบอาชีพ

โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร ได้รับการคัดเลือกให้เป็น
โรงเรียนนำร่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔

การบริหารจัดการ ใช้การดำเนินการบริหารและการจัด
การโรงเรียนทั้งระบบ โดยยึดถือเกณฑ์ ๓ ประการคือ

๑. การบูรณาการเข้ากับระบบงาน

วัดมงคลนิมิตรได้วางนโยบายที่มุ่งส่งเสริมจริยธรรม
คุณธรรมแก่เยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติให้เป็นคนดี
มีความรู้ คู่คุณธรรม โดยเน้นเอาหลักธรรมของศาสนาพุทธ
มาบูรณาการเข้ากับระบบงานบริหารจัดการเรียนการสอน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมชุมชน
สัมพันธ์ตามวิถีพุทธ เพื่อให้เยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง และ
มีความรู้คู่คุณธรรม

๒. การดำเนินงานครบวงจร

ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
ทั้งระบบ ได้นำทฤษฎีการดำเนินงาน PDCA มาใช้ทุกงาน

๓. การจัดให้นักเรียนเรียนรู้แบบองค์รวม

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้อหา
ทักษะพื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมเนื้อหาสาระ สอดแทรก
คุณธรรม จริยธรรมตามวิถีชาวพุทธ ทุกกลุ่มสาระเพื่อให้เกิด
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อบรรลุชีวิตในสังคมได้

อย่างมีความสุข ในการจัดกิจกรรมนี้ มีการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการมากที่สุด เช่น การสอนบูรณาการ พระพุทธศาสนา กับวิชาศิลปะ และวิชาภาษาไทย

ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ได้สนับสนุนปัจจัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและโรงเรียน คือ ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ที่มุ่ง ประโยชน์แก่ผู้เรียน ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านที่ถนัดและเชี่ยวชาญ จัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมกำหนดมาตรฐานวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยเน้นผลที่เกิดขึ้น กับผู้เรียน

เนื่องจากโรงเรียนพุทธมงคลนิมิตรเป็นโรงเรียนเอกชน การกุศลของวัดมงคลนิมิตร จึงได้รับการสนับสนุนจากวัดมงคล นิมิตร ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ คือ การจัดกิจกรรมที่เน้นพระภิกษุ มาสอนวิชาพระพุทธศาสนา โครงการสอนพระปริยัติธรรม แก่เด็กเรียน โครงการอยู่ค่ายปฏิบัติธรรม บวชธรรมจารี การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ณ หอประชุมใหญ่พุทธมณฑล โครงการ จัดวิทยากรจากจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยมาสอนวิชาพระพุทธ ศาสนา ปีละ ๒-๓ รูป การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดทำ สารวิชาศีลธรรมและวิชาพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ผลจากการเรียนโดยบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ตามวิถีชาวพุทธ

๑. โรงเรียนได้รับการยกย่องชมเชยจากหน่วยงานราชการ
ในการจัดกิจกรรมด้านจริยธรรมดีเด่น

๒. ผู้บริหาร ได้รับการยกย่องมีผลงานจริยธรรมดีเด่น
และได้รับการยกย่องเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ได้รับพระราชทาน
เสมาเสมาธรรมจักร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี

๓. ครูนักเรียนได้รับยกย่องในด้านคุณธรรม จริยธรรม
อย่างต่อเนื่อง

๔. เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้ปกครองเกิดศรัทธา
นำบุตรหลานเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก ภาวะวิกฤตศีลธรรม
ในปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางสังคม และด้วยความเชื่อที่ว่า
โรงเรียนมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวในการสร้าง
เกราะคุ้มกันให้กับนักเรียนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ
และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตรได้รับ
การยอมรับ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมนจากผู้ปกครองในการ
ส่งลูกหลานเข้าไปศึกษา ด้วยความเชื่อว่าโรงเรียนจะสามารถ
หล่อหลอมบุตรหลานของตนให้เป็นคนดี และประสบความสำเร็จ
ในการเรียนรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ประกอบกับการจัดการศึกษา
ให้นักเรียนโดยไม่เก็บค่าใช้จาย ทำให้จำนวนนักเรียนของ
โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตรเพิ่มขึ้นทุกปีการศึกษา

การระดมทรัพยากรมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร

ถึงแม้ว่าโรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร จะเป็นโรงเรียนเอกชน การกุศลของวัดที่ไม่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลอย่างเต็มที่ แต่ทางโรงเรียนก็สามารถระดมทุนทรัพยากรจากชุมชน องค์กร เอกชนต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างเพียงพอ สาเหตุ เป็นเพราะ

๑. ชาวบ้าน ผู้ปกครองชุมชนมีความเลื่อมใสศรัทธา ในการเป็นโรงเรียนการกุศล นักเรียนเข้าเรียนโดยไม่ต้องเสียเงิน ค่าบำรุงการศึกษา หรือแปะเจี๊ยะต่างๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาส ความเสมอภาคทางการศึกษา เมื่อทางโรงเรียนขอความช่วยเหลือ ร่วมมือ ชุมชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

๒. ความโปร่งใสในการบริหารเงินงบประมาณของทาง โรงเรียน คุณลักษณะเด่นของผู้บริหารคนปัจจุบันของโรงเรียน พุทธมงคลนิมิตรเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต อุทิศเวลา แรงกาย และ แรงใจบริหารงานโรงเรียนด้วยความมุ่งมั่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนให้ ความเชื่อถือศรัทธาในตัวผู้บริหารมาตลอด

๓. ความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาชุมชน รอบๆ โรงเรียนพุทธมงคลนิมิตร ซึ่งเป็นชุมชนของคนเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนชั้นกลางจึงมีกำลังที่สนับสนุนทางการเงินแก่โรงเรียนได้

๔. คณะครูโรงเรียนพุทธมงคลนิมิตรมีส่วนช่วยหารายได้ด้วยความโปร่งใสไม่มีการเรียไ้โรบริจาค เช่นช่วยกันทำไอศกรีมจำหน่าย บริหารและจัดการสหกรณ์ของโรงเรียนด้วยความซื่อสัตย์ ตรวจสอบได้ตลอดเวลา

๕. นโยบายประหยัด มัธยัสถ์ ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากคณะครู และนักเรียน เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้ว ๑ หน้า นำหน้าที่เหลือมาใช้

(สรุปจาก ปราณี สกุลพิพัฒน์ และคณะ, ๒๕๔๖)

๑๘. วัดควนวิเศษ

โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย การปกครองอยู่ภายใต้คณะสงฆ์ภาค ๑๗ หนใต้ ซึ่งมีเนื้อที่ ๒๐ ไร่ กับ ๑ งาน โฉนดเลขที่ ๑๕ อาณาเขตทางด้านทิศเหนือยาว ๒๐๐ เมตร ทางด้านทิศใต้ยาว ๑๕๐ เมตร ทางด้านทิศตะวันออกยาว ๑๓๐ เมตร ติดต่อกับถนนวิเศษกุล และทางด้านทิศตะวันตกยาว ๑๓๐ เมตร ติดต่อกับที่ดินของชาวบ้าน วัดควนวิเศษได้ริเริ่มให้ความเห็นชอบสร้างโรงเรียนประเภทการกุศลของวัดนี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ภายในบริเวณที่ดินของวัดเป็นเนื้อที่โรงเรียนจำนวน ๒ ไร่ กับ ๒ งาน และ ๙๑.๒ ตารางวา เท่านั้น แต่โรงเรียนได้มีบทบาทสำคัญทางการศึกษาใน ๒ รูปแบบ คือ

ด้านศาสนศึกษา ทางวัดและโรงเรียนมีความใกล้ชิด เป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้อุดมคติของคำว่า “บวร” (บ้าน วัด และโรงเรียน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นต้นมา และเจริญก้าวหน้า เป็นลำดับจนสามารถเป็นโรงเรียนการกุศลของวัด เพื่อเยาวชน ผู้ยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจอันจัดอยู่ใน ประเภทการศึกษาสงเคราะห์อย่างแท้จริง เป็นรูปแบบหนึ่งที่โดดเด่นในภูมิภาค ซึ่งโรงเรียนได้เปิดสอนวิชาทางพุทธศาสนา แก่นักเรียนทุกชั้นจนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก เป็นจุด โดดเด่นของการจัดศาสนศึกษาได้แก่ รูปแบบของโรงเรียนที่ไม่เก็บค่าเล่าเรียนแก่นักเรียน ทั้งเยาวชนพุทธ มุสลิม และคริสต์ ผู้ยากจนด้อยโอกาส

ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษ มูลนิธิ มีกิจกรรมการอบรมธรรมะหน้าเสาธงทุกวันพระ มีธรรมศึกษาและการสอบธรรมศึกษาทุกปี การส่งเสริมกิจกรรม ตอบปัญหาธรรมก้าวหน้า การเข้าค่ายโครงการพุทธบุตร โครงการอบรมเด็กอ่อนในลักษณะเป็นศูนย์กิจกรรมของเด็ก ปฐมวัยก่อนเกณฑ์การศึกษา มีชมรมศิลปะประเพณีทางศาสนา ของท้องถิ่น และวงดนตรีโยทวาธิต รวมทั้งการส่งเสริมวิชาการ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ของโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากวัด โรงเรียน ครู โรงเรียนเครือข่าย และผู้ปกครองนักเรียนจนเป็นแนวทาง สำคัญทำให้การจัดการศึกษาทั้ง ๒ รูปแบบบรรลุผลสำเร็จ

โดยเฉพาะกับการนำยุทธศาสตร์ระดมพลังความสามัคคี ความเข้าใจปรัชญาการศึกษาเพื่อชีวิต และอุดมคติทางศาสนา มาใช้เป็นอุบายของเจ้าอาวาสวัด พระภิกษุสงฆ์ในวัดและ คณะกรรมการบริหารปกครองโรงเรียนในรูปแบบเป็นคณะกรรมการ ที่มีท่านเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานร่วม คณะกรรมการบริหาร ได้เล็งเห็นคุณค่าของการศึกษา และการอบรมเยาวชนด้วย “ศาสนา” มีการประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูและ นักเรียนเพื่อระดมความคิด และการทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหา อุปสรรคเป็นประจำทุกเดือน จนทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีและส่งผล สำเร็จทางการจัดการศึกษา และเผยแผ่จริยธรรมทางศาสนา ได้ผลดีมาก

โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ เป็นโรงเรียนประเภท การศึกษาสงเคราะห์ที่เน้นการกุศลตามหลักคำสอนของ พระพุทธศาสนา และมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ภายใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวง ศึกษาธิการ มุ่งมั่นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของการศึกษาให้ เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม นอกจากนี้ได้รับการอุดหนุนจาก รัฐบาลส่วนแล้ว ก็ยังต้องอาศัยศรัทธาของประชาชน ผู้ปกครอง นักเรียน ความร่วมมือของทุกฝ่ายในการสร้างประสิทธิภาพ และการบริหารกิจกรรมทางการศึกษา จนสามารถดำเนินการได้ (ตามประเภทของโรงเรียนการกุศล) ที่รัฐและคณะสงฆ์อุปถัมภ์ อยู่ แต่ทางโรงเรียนและวัดยังต้องใช้งบประมาณเพิ่มในการ

ส่งเสริมกิจกรรมเข้าค่าย การตอบปัญหาธรรมะ กิจกรรมส่งเสริม
วัฒนธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และการอบรมธรรมะ
หน้าเสาธงทุกวันพระ โดยเฉพาะกิจกรรมการศึกษาของศูนย์เด็ก
ก่อนเกณฑ์ จึงควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และการจัดทำแผน
กิจกรรมทางการศึกษา และการเผยแพร่อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง
มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา

๑. อาคารสถานที่ของโรงเรียนมีจำกัดตามเนื้อที่ ยากต่อ
การขยาย
๒. ขาดแคลนครูสอนธรรมศึกษา และจริยธรรม
๓. สถานภาพของวิชาธรรมศึกษาถูกกำหนดให้เรียน
คาบสุดท้าย
๔. บทบาทของโรงเรียนประเภทการกุศลไม่มั่นคง
๕. อุปกรณ์การเล่นของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ใน
โรงเรียนมีลักษณะชำรุด และเสื่อม

ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา ใช้วิธีสร้าง
ความร่วมมือในการบริหารโรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษกับทาง
ราชการ โรงเรียนเครือข่าย และส่วนราชการภายในจังหวัด

(สรุปจาก สุกัทร ปัญญาที่ป และคณะ, ๒๕๔๕)

๑๙. วัดมหาพุทธาราม

วัดมหาพุทธาราม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ในเขตที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษ และอยู่ในท่ามกลางชุมชน มีพระพุทธรูปประธานองค์สำคัญ คือ องค์หลวงพ่อดโต ที่ประชาชนมีความเลื่อมใส เป็นที่พึ่งทางใจของชาวศรีสะเกษ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดศรีสะเกษ

เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระศรีธรรมนาถมุนี (พระมหาธีรังกูร ธีรังกูโร ป.ธ.๙, ศษ.บ.) เป็นผู้ที่มีความสามารถบริหารงานของวัดเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากจะมีความสามารถด้านการปกครอง ด้านการศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ จนเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษแล้ว ท่านยังสามารถนำหลักธรรมทางศาสนามาบูรณาการกับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา ได้จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่

- การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- โรงเรียนวัดมหาพุทธาราม (สช.)
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดมหาพุทธาราม
- ศูนย์บริการผู้สูงอายุ วัดมหาพุทธาราม
- ศูนย์พระนักเผยแผ่ วัดมหาพุทธาราม

- ศูนย์อบรมพระนักเทศน์ วัดมหาพุทธาราม
- หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) วัดมหา

พุทธาราม

การดำเนินกิจการต่างๆข้างต้น โดยเฉพาะในส่วนของโรงเรียนวัดมหาพุทธาราม ซึ่งเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีปรัชญา หลักการ เป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่ระบบประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ ในด้านบริหารมีการบริหารจัดการอย่างเชื่อมโยงกัน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นการสร้างรูปแบบการบริหารแบบองค์รวม ซึ่งมีการประสานกันทุกส่วน ทั้งวัด บ้าน โรงเรียน และชุมชน

วิธีการบริหารจัดการในส่วนของโรงเรียนวัดมหาพุทธาราม ประกอบด้วย

- การเตรียมบุคลากรที่มีความสามารถด้านการบูรณาการศาสนากับการศึกษาให้แก่โรงเรียน และพัฒนาบุคลากรในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง
- การปลูกฝังและส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงการบูรณาการระหว่างเนื้อหารายวิชา ซึ่ให้เห็นจุดหมายของการบูรณาการระหว่างศาสตร์ว่ามีเป้าหมายทางคุณธรรม จริยธรรม แทรกอยู่ด้วย

- การส่งเสริมให้โรงเรียนร่วมกับชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

- การส่งเสริมสนับสนุนระบบงานวิชาการของโรงเรียน โดยเน้นความเชื่อมโยงงานวิชาการของโรงเรียนเข้ากับสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น

- การส่งเสริมให้มีการประสานกันระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และชุมชนอย่างเป็นระบบ

- การส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

- การสนับสนุนในด้านงบประมาณและสถานที่อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน

- การร่วมประสานงานในระหว่างการทำงานทุกด้าน เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- การส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

ในส่วนของการศึกษาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย

- การประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และบาลี ของสำนักเรียนไปยังวัดต่างๆ ในจังหวัดและต่างจังหวัด
- การพยายามส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครู-อาจารย์ ตลอดทั้งนักเรียน ให้มีความมุ่งมั่น มานะ อดทน พยายาม
- การส่งเสริมพระภิกษุสามเณรที่สอบได้ โดยการถวายทุนการศึกษา มีการจัดภัตตาหารถวายพระเณรต่างวัดที่มาเรียน และการจัดหากุฏิที่พักให้
- การจัดระบบการจัดการเรียนการสอนภายใน วางรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- การเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรที่มีความตั้งใจ และที่สอบเปรียญธรรม ๓ ประโยคได้แล้ว สามารถเรียนทางโลกได้ด้วย

วัดมหาพุทธารามมีการจัดสรรบุคลากรอบรมและพัฒนาศาสนิกชน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนความก้าวหน้าด้านวิชาการ วุฒิศึกษาของบุคลากร

วัดมหาพุทธารามมีอาณาบริเวณที่เหมาะสม เนื่องจากตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนเมือง และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญคู่บ้านคู่เมือง คือ องค์หลวงพ่อโต มีการดูแลบริเวณวัด อาคารสถานที่ให้

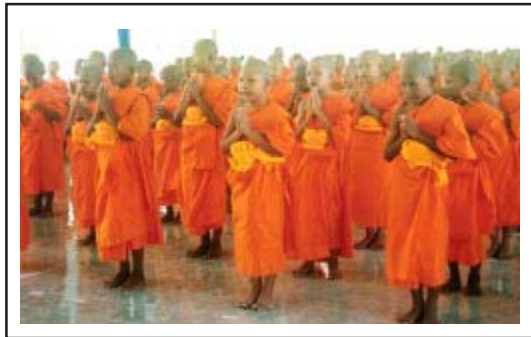
สะอาดอยู่เสมอ มีการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับภารกิจ และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ความหนาแน่นของชุมชนและเศรษฐกิจของชุมชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมของวัด

วัดมหาพุทธาราม มีแหล่งงบประมาณที่เป็นปัจจัยสนับสนุนภารกิจต่างๆของวัดดังนี้

- มูลนิธิพระเทพวรมุณี (เสนา ปญญาวิโร)
- มูลนิธิธารณีกองเพชร
- มูลนิธิเพื่อการศึกษาวัดมหาพุทธาราม
- พุทธสมาคม จังหวัดศรีสะเกษ
- มูลนิธิเพื่อสนับสนุนพุทธสมาคม

ศักยภาพในการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาของวัดมหาพุทธาราม มีปัจจัยหลัก เช่น การบริหารงานของเจ้าอาวาส และมีองค์ประกอบที่สำคัญอันเป็นพื้นฐานในเชิงทฤษฎี คือ ๑) แนวคิดการบูรณาการแนวพุทธที่ทำให้การดำเนินการมีหลักการ และเนื้อหาสมบูรณ์ ๒) แนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจน และ ๓) รูปแบบในการดำเนินงาน ทำให้การบูรณาการการศาสนากับการศึกษาประสบผลสำเร็จ

(สรุปจาก คุณ โทชน์ และเทพพร มังธานี, ๒๕๕๖)

บทที่ ๓

การสังเคราะห์รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการ การศาสนากับการศึกษา

การสังเคราะห์ผลการวิจัยกรณีศึกษาทั้ง ๑๙ เรื่อง จำแนก
เป็น ๔ ส่วนได้แก่

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวัดที่เป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย

๑.๑ ทำเลที่ตั้ง

๑.๒ รูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ

๑.๓ แหล่งรายได้

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ ประกอบด้วย

๒.๑ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

๒.๒ ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

๓. ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ การจัดการศึกษา
ดำเนินไปได้ด้วยดี

๔. ข้อเสนอแนะจากกรณีศึกษา

ทำเลที่ตั้ง

วัดที่เป็นกรณีศึกษาด้านการจัดการศึกษาในระบบดีเด่น ๑๙ วัด เมื่อสังเคราะห์การกระจายตัว พบว่าอยู่ในภาคกลางมากที่สุดถึง ๗ วัด รองลงมาเป็น ภาคเหนือและภาคใต้ ภาคละ ๔ วัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓ วัด และภาคตะวันออก ๑ วัด ทำเลที่ตั้งของวัดจำนวน ๑๔ วัดอยู่ในอำเภอเมือง อีก ๕ วัดอยู่ในอำเภออื่น ได้แก่ อำเภอตากฟ้า และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ๒ วัด อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และอำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา จังหวัดละ ๑ วัด (ข้อมูลในตารางที่ ๒-๓) แสดงให้เห็นว่าทำเลที่ตั้งของวัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้วัดประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพราะการอยู่ในที่ชุมชนเอื้อต่อการระดมทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษา แม้วัดที่มีได้อยู่ในอำเภอเมืองก็ยังเป็นวัดที่อยู่ในอำเภอที่เจริญไม่น้อยกว่ากัน

รูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ

วัดที่เป็นกรณีศึกษาส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับภิกษุ-สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หรือการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเยาวชนในโรงเรียนการกุศล เพียงอย่างเดียว (ตารางที่ ๔) วัดที่จัดการศึกษาทั้งโรงเรียนการกุศล และโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มี ๔ แห่ง ได้แก่ วัดพระธาตุหริภุชชัย

วรมหาวิหาร วัดศรีอุโมงค์คำ วัดสุทัศนบุรณาราม และวัดพระธาตุช้างค้ำ
วรวิหาร ในจำนวนนี้ ๓ วัดเป็นวัดในภาคเหนือ โดยเฉพาะวัด
พระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร จัดการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา
ด้วย โดยเป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ขณะที่วัดศิระเกษ จ.หนองคาย จัดการศึกษาทั้ง
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วิทยาเขตของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จนถึงระดับบัณฑิต
ศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สูงสุดถึง ๙๙% รวมทั้งมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน (ตารางที่
๙)

แหล่งรายได้

ในการจัดการศึกษาในระบบ วัดได้งบประมาณสนับสนุน
จากรัฐบาล โดยโรงเรียนเอกชนการกุศลได้รับงบประมาณ
สนับสนุน ๑๐๐ % ตามจำนวนนักเรียนจากรัฐบาลโดยตรง
ส่วนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้รับงบประมาณ
สนับสนุนตามสัดส่วนงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ ในส่วนการศึกษาสงฆ์ซึ่งน้อยกว่าโรงเรียนเอกชนการกุศล
ทำให้วัดต้องระดมทรัพยากรเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการจัด
การศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผลการสังเคราะห์กรณีศึกษาพบว่า
แหล่งรายได้ที่สำคัญของวัดมาจากการบริจาคของศาสนิกชน
ด้วยพลังศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด สำหรับวัดที่มีประวัติ

ความเป็นมายาวนาน และวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรืออยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร วัดเดิม และวัดศิระเกษ เป็นต้น แหล่งรายได้อีกส่วนหนึ่งมาจากการจัดกิจกรรมระดมทุน เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า และกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ซึ่งจะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถและบารมีของเจ้าอาวาสแต่ละวัดโดยตรง (ตารางที่ ๔) สำหรับวัดที่มีศาสนสมบัติก็จะได้รับรายได้จากค่าเช่าศาสนสมบัติอีกส่วนหนึ่ง ทั้งหมดนี้วัดนำมาใช้ทั้งในส่วนการดำเนินภารกิจของวัด และส่วนการจัดการศึกษา โดยดำเนินการในรูปแบบมูลนิธิหรือกองทุนการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง ๒ อย่าง วัดที่มีทั้งมูลนิธิและกองทุนการศึกษาได้แก่ วัดศรีอุโมงค์คำ วัดสระเรียง วัดมงคลนิมิตร และวัดมหาพุทธาราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดมหาพุทธารามมีถึง ๖ มูลนิธิ

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ข้อมูลกรณีศึกษาแสดงการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาดีเด่น จำนวน ๙ วัด โรงเรียนเอกชนการกุศลดีเด่น จำนวน ๑๐ วัด (ตารางที่ ๕) โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจัดการเรียนการสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีโรงเรียนศรีนภเชตวิทยา จ.นครสวรรค์ เพียงโรงเรียน

เดียวที่จัดการศึกษาเฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนโรงเรียน
เอกชนการกุศลจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จำแนกเป็น อนุบาล-ม.๓ ๒ โรงเรียน, อนุบาล-ม.๖ ๔ โรงเรียน
และ ม.๑-ม.๖ ๔ โรงเรียน (ตารางที่ ๕)

การที่โรงเรียนเอกชนการกุศลสามารถจัดการศึกษา
ได้ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจาก
นักเรียนเป็นเยาวชนในชุมชนรอบๆบริเวณวัด โรงเรียนไม่ต้อง
รับภาระด้านที่พักอาศัย นักเรียนมีบิดามารดาและผู้ปกครองดูแล
ขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ผู้เรียนต้อง
บวชเป็นสามเณรจำพรรษาในวัดจึงไม่สามารถจัดการศึกษาใน
ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาได้ เนื่องจากสภาวะแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย
โรงเรียนเอกชนการกุศลที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษา
เช่น โรงเรียนพินิตประสาธน์ โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ก็อยู่ในข่าย
เหตุผลเดียวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
โรงเรียนพินิตประสาธน์เป็นโรงเรียนมัธยมโรงเรียนเดียวในจังหวัด
พะเยา ส่วนโรงเรียนนันทบุรีวิทยาเป็นโรงเรียนในโครงการ
สงเคราะห์เด็กยากจนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สภาวะที่แตกต่างกันของผู้เรียนที่เป็นบรรพชิตกับฆราวาส
เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้จำนวนนักเรียนของโรงเรียนเอกชน
การกุศลมากกว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
จำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
ที่เป็นกรณีศึกษาต่ำสุด ๒๐๓ รูป สูงสุด ๗๐๘ รูป (ตารางที่ ๗) ใน

โรงเรียนบาลีสถิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ขณะที่จำนวนนักเรียนของโรงเรียนเอกชนการกุศลต่ำสุด ๘๙๐ คน
ที่โรงเรียนพินิตประสาธน์ และสูงสุด ๓,๙๔๔ คน ที่โรงเรียนมัธยม
วัดใหม่กรงทอง จ.ปราจีนบุรี (ตารางที่ ๘)

นอกจากนี้ความหนาแน่นของประชากรในอำเภอและ
จังหวัดที่โรงเรียนเอกชนการกุศลตั้งอยู่ก็เป็นอีกองค์ประกอบ
หนึ่งที่ทำให้จำนวนนักเรียนมีมากขึ้น และการที่เป็นการศึกษา
สงเคราะห์ผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทำให้เป็นที่นิยมของ
ประชาชนที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน เมื่อรวมกับการบริหารจัดการ
อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในระดับสูง
ชุมชนจึงให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดี เห็นได้จาก
รายงานการวิจัยทุกฉบับประเมินความมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนการกุศลในระดับสูง (ตารางที่ ๑๑)

ในทางตรงกันข้าม การที่รัฐบาลขยายการศึกษาภาคบังคับ
เป็น ๑๒ ปี ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ ส่งผลกระทบ
อย่างสูงต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา ทำให้ต้องใช้กลยุทธ์หลากหลายในการจัดหาผู้เรียน
เช่น โรงเรียนมัธยมวัดสระเรียง วัดทำโครงการเก็บทรัพย์สินตกหล่น
เพื่อค้นหาเยาวชนที่ด้อยโอกาส จัดโครงการบรรพชาสามเณร
ภาคฤดูร้อนแล้วส่งเข้าเรียน ให้ครูเดินทางแนะนำโรงเรียน
ประถมศึกษาทั่วจังหวัด ส่งพี่กลับบ้านหาลูกน้องมาเรียน หรือ

พระรับกิจนิมนต์เทคโนโลยีโอกาสประชาสัมพันธ์หานักเรียน โดยตั้งเป้าหมายจำนวนนักเรียนปีละ ๑๐๐ คน โรงเรียนมงคลวิทยา ใช้วิธีรับสมัครนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษาทุกจังหวัดมาบวช เป็นสามเณรแล้วเรียนในโรงเรียน

การที่เยาวชนอายุประมาณ ๑๒ ปี ต้องจากบ้านและครอบครัวมาอยู่วัดในเพศบรรพชิตตั้งแต่อายุน้อย ยังต้องการความอบอุ่นและการดูแลเลี้ยงดูที่ใกล้ชิด ต้องการความสนุกสนาน และการชุกชอนตามวัย แต่ต้องถูกจำกัดด้วยสมณวิสัยและความไม่สะดวกสบายในการดำรงชีวิต ทำให้ไม่อาจอดทนความว้าเหว และความคิดถึงครอบครัวได้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจึงมีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบจำนวนนักเรียนแรกเข้ากับจำนวนผู้จบการศึกษาในแต่ละรุ่นพบว่า มีนักเรียนออกกลางคันสูงถึง ๘๐ % หรือมากกว่า เช่น จำนวนนักเรียนโรงเรียนศรีนภเขตวิทยา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๕ แสดงจำนวนนักเรียนแรกเข้ามัธยมศึกษาปีที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๑๐๘ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๔ จำนวน ๙๔ คน และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๓๘ คน เป็นต้น (กุลชลี จงเจริญ, ๒๕๔๖:๘๐)

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

หากพิจารณาการบริหารจัดการโดยใช้ทฤษฎีระบบ (IPO) ซึ่งประกอบด้วยตัวป้อนหรือวัตถุดิบ (Input) ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ครูและนักเรียน กระบวนการผลิต (Process) ซึ่งได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิต (Output) ซึ่งได้แก่ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากข้อมูลในรายงานการวิจัย ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ครอบคลุมทั้งระบบโดยมุ่งเน้นยุทธศาสตร์การจัดหาตัวป้อนหรือวัตถุดิบ และยุทธศาสตร์การดูแลรักษาตัวป้อน ร่องลงมาเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการกระบวนการผลิต และยุทธศาสตร์การจัดการผลผลิต ดังรายละเอียด

ยุทธศาสตร์การจัดหาตัวป้อน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาในครอบครัวชนบทที่ขาดแคลนและขาดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ปกครองอนุญาตให้บวชเป็นสามเณรเพื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ส่วนยุทธศาสตร์การจัดหาครู ใช้วิธีการให้ทุนการศึกษาในสาขาวิชาที่ต้องการ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง ... ใช้วิธีสร้างครูสร้างคนหาคนที่ต้องการเป็นครูให้ไปเรียนในสาขาวิชาที่ต้องการ จบแล้ว

กลับมาเป็นครู และเลือกนักเรียนที่เรียนดีและเก่งให้ไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี และปริญญาโทจบแล้วกลับมาสอนตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ ผลของการพัฒนาวิธีนี้ทำให้มีผู้สอนตรงตามวิชาที่ต้องการ สอนได้เต็มเวลาครูไม่ขาดแคลน และประการสำคัญมีความภาคภูมิใจต่อองค์กร ด้วยเป็นผู้รู้คุณและตอบแทนคุณที่ได้รับอุปการะเกื้อหนุน นอกจากนี้โรงเรียนให้ความเอาใจใส่ดูแล จัดฝึกอบรมเป็นระยะๆ และให้สวัสดิการแก่ครูเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ มีความมั่นคงในชีวิต (ประหยัด เกษม, ๒๕๔๖ : ๘๒) ...โรงเรียนมงคลวิทยา วัดเขาสาป จังหวัดระยอง ให้ความสำคัญกับครูเป็นอันดับแรก ดั้งนั้นการคัดเลือกครูที่ตรงต่อสายงานและมีการจัดสวัสดิการที่ดีโดยมีที่พักและอาหารจ่ายเงินเดือนสูงกว่าระบบราชการ มีการขึ้นเงินเดือนปีละ ๒ ครั้ง มีโบนัสประจำปี จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถสมัครเป็นครู และเป็นกำลังใจในการทำงาน มีผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ (สมหมาย แจ่มกระจ่าง และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ, ๒๕๔๖ : ๕๓)

ยุทธศาสตร์การดูแลตัวบ่อน นอกจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง และโรงเรียนมงคลวิทยา รายงานการวิจัยส่วนใหญ่แสดงข้อมูลการดูแลตัวบ่อนที่เป็นนักเรียน เนื่องจากสามเณรเหล่านั้นมาจากทุกภูมิภาค จึงต้องจัดหาที่พักอาศัย พาหนะรับ-ส่ง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน ตลอดจนระบบการปกครองดูแลเช่นเดียว

กับการอยู่ในโรงเรียนประจำ แต่เป็นโรงเรียนประจำที่ผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น ผลการสังเคราะห์ พบยุทธศาสตร์การดูแลตัวบ่อนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียงจัดทำโครงการเมืองเอื้อชนบท ชนบทเอื้อเมือง เพื่อจัดหาที่พักอาศัยให้สามเณร โดยจัดให้สามเณรพร้อมพระพี่เลี้ยงไปพำนักในวัดที่มีพระจำพรรษาอยู่น้อย หรือเป็นวัดร้างที่ชาวบ้านพร้อมจะบูรณะให้เป็นวัดประจำหมู่บ้านหรือวัดที่มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนใกล้วัด หรือในท้องถิ่น พระพี่เลี้ยงและสามเณรที่ไปอยู่ประจำจะช่วยดูแลพัฒนาวัด ประกอบศาสนกิจร่วมกับพระภิกษุสามเณรในวัด และพุทธศาสนิกชนใกล้วัดด้วยวิธีนี้นอกจากจะแก้ปัญหาด้านที่พักอาศัยแล้วยังก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมอีกด้วย เช่นเดียวกับโรงเรียนวิสุทธិพรตพิทยาคม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่จัดกรับ-ส่งนักเรียนที่ไม่ได้พักอยู่ในวัดที่ตั้งโรงเรียน และจัดกรับ-ส่งสามเณรออกบิณฑบาตในที่ชุมชนร่วมกับการเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาถวายอาหารแก่นักเรียน

การปกครองดูแลนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง ใช้วิธีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก โดยจัดให้มีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลอบรมให้คำปรึกษาแก่สามเณร

ส่วนวัดมงคลสามัคคีธัมมโทย หรือวัดเขาสาป ใช้วิธีการปกครองผ่านสภาสามเณร เป็นการปกครองตนเองโดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ควบคุม

ยุทธศาสตร์การจัดการกระบวนการผลิต รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนว่า ครูผู้สอนขาดแคลน และมีคุณภาพไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ขาดเทคนิควิธีสอน และขาดแคลนสื่อประกอบการเรียนการสอน แม้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาดีเด่นที่เป็นกรณีศึกษาก็แสดงปัญหาเหล่านี้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่าง

โรงเรียนเซตुพนศึกษา ... จำนวนบุคลากรครูไม่เพียงพอ ครูขาดความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ บุคลากรที่รับผิดชอบไม่ตรงกับสายงาน กระบวนการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ครูผู้สอนไม่เข้าใจหลักการประเมินผล ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

โรงเรียนศรีนภเขตวิทยา ...ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในแต่ละเดือนมีจำนวนสูงมาก สื่อการสอนที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ และยังต้องได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพ

โรงเรียนพุทธรังษีพิทยาลัย ... ขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรด้านการสอน ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน

โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษาฯ ... วัดต้องจ่ายค่านิตยภัตให้กับ
ครูผู้สอนจำนวนมาก ครูผู้สอนนักรวมจ่ายเดือนละ ๗๐๐ บาท/รูป
ครูสอนบาลีจ่ายเดือนละ ๓,๐๐๐ บาท/คน/รูป แต่งบประมาณ
สนับสนุนยังไม่เพียงพอ

โรงเรียนวิสุทธិพรตพิทยาคม ... การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน
การเรียนการสอน การผลิตสื่อ การพัฒนาบุคลากรทำได้ยากยิ่ง
ต้องระดมทุนผ่านกิจกรรมผ้าป่าการศึกษาเป็นประจำทุกปี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมวดวิชาสามัญต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
นักเรียนมีสติปัญญาในระดับปานกลาง ทำให้ไม่สามารถทำงานที่ครู
มอบหมายได้สำเร็จ และไม่เข้าใจบทเรียน อย่างไรก็ตามคะแนน
การประเมินจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับดีมากและดี

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาดีเด่นได้ดำเนินยุทธศาสตร์
การจัดการกระบวนการผลิต ดังต่อไปนี้

๑. การระดมทุนและการจัดตั้งกองทุนและมูลนิธิเพื่อ
การศึกษา เพื่อนำดอกผลมาใช้สนับสนุนการจัดการศึกษา
(ทุกโรงเรียน)

๒. การจ่ายค่าตอบแทนสูงกว่าระบบราชการ และขึ้นค่า
ตอบแทนปีละ ๒ ครั้ง รวมทั้งมีโบนัสพิเศษเพื่อสร้างแรงจูงใจให้
บุคลากรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการมาสอนในโรงเรียน
(โรงเรียนมงคลวิทยา)

๓. การสร้างเครือข่ายการศึกษากับโรงเรียนสังกัด คณะกรรมการการศึกษาพื้นฐาน และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคนิควิธีสอน การประเมินผล ตลอดจนองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย (โรงเรียนมงคลวิทยา)

๔. การให้ทุนการศึกษาในสาขาที่ขาดแคลนแก่นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับการให้ทุนศึกษาต่อแก่นักเรียนของโรงเรียนที่จบการศึกษาแล้วเพื่อกลับมาเป็นครูในโรงเรียนเดิม เป็นการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอและตรงตามความต้องการ (โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง)

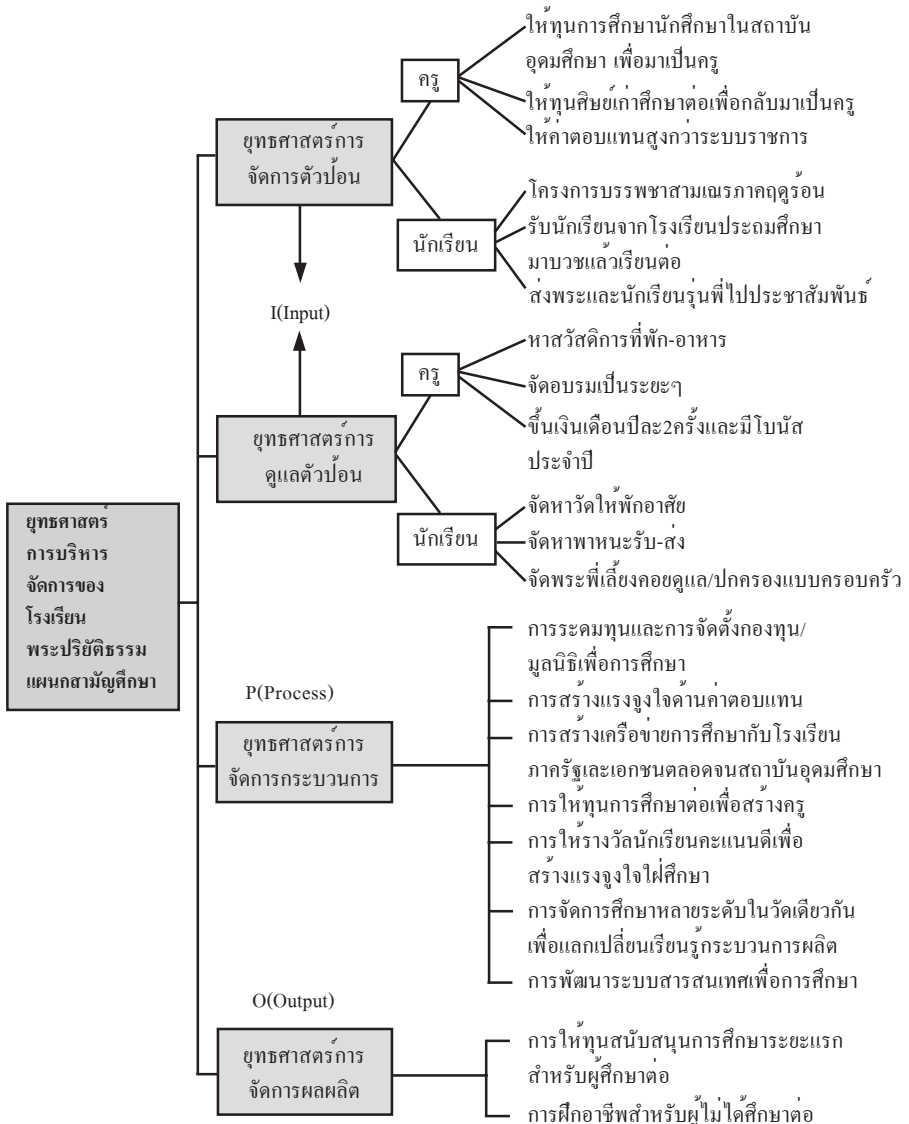
๕. ให้รางวัลหรือทุนสนับสนุนแก่นักเรียนที่สอบได้คะแนนดีในวิชาต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจใฝ่ศึกษา (โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดสระเรียง)

๖. ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน (โรงเรียนวิสุทธีพรตพิทยาคม)

๗. การจัดการศึกษาหลายระดับในวัดเดียวกัน ตั้งแต่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา และบัณฑิตศึกษา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถสร้างมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษาฯ วัดศิระเกษ)

ยุทธศาสตร์การจัดการผลผลิต เนื่องจากจุดมุ่งหมายของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นไปเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนผู้ด้อยโอกาสในชนบท ดังนั้นเมื่อจบการศึกษานักเรียนจึงลาสิกขาเพื่อไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตในเพศฆราวาส ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมเนื่องจากบรรพชาเป็นสามเณรมาตั้งแต่เด็กไม่รู้จักการหาเงินเพื่อใช้จ่ายเป็นค่าครองชีพ และทุนการศึกษาวัดจึงต้องช่วยเหลือดูแลอีกกระยะหนึ่งโดยการให้ทุนเรียนในช่วงแรกจนกว่าจะหาทุนเรียนได้เอง ส่วนที่ไม่ได้เรียนวัดต้องช่วยเหลือเรื่องการฝึกอาชีพ (วัดเขาสาป โรงเรียนมงคลวิทยา)

แผนภูมิที่ ๑ แสดงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนพระ
 ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชน

การกุศล

โดยเหตุที่โรงเรียนเอกชนการกุศลเป็นโรงเรียนของวัดที่จัดการศึกษาสำหรับฆราวาส แม้วัดจะริเริ่มก่อตั้งแต่ก็มีได้เข้าไปบริหารจัดการเต็มๆ เหมือนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนการกุศลจึงมีฐานะเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่ตั้งอยู่ในวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับงบประมาณสนับสนุนเช่นเดียวกับโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นๆ ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนบุคลากร งบประมาณ หลักสูตรการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา ดำเนินตามข้อกำหนด และระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกประการ โดยมีจุดเด่นที่เหนือกว่าโรงเรียนเอกชนโดยทั่วไปคือ นักเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษา อีกทั้งระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนานกว่า ๕๐ ปี ทำให้ถึงพร้อมทั้งศักยภาพ และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ตารางที่ ๘) ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนเอกชนการกุศลดีเด่นที่เป็นกรณีศึกษาทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนรวมทั้งโรงเรียน ต่างได้รับรางวัลดีเด่นทั้งด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตร (ตารางที่ ๑๑) อาทิ โรงเรียนพินิตประสาธน์ เป็นโรงเรียนแกนนำกลุ่มโรงเรียนเอกชนการกุศลในการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษาสำหรับการเรียนรู้อุทธศาสตร์พระพุทธศาสนา โรงเรียนเมธีวุฒิก
ชนะเลิศการประกวดสื่อวิทยาศาสตร์ และมีครูแนะแนวดีเด่น
โรงเรียนนันทบุรีวิทยาเป็นโรงเรียนที่มีระบบบริหารจัดการดีเด่น
โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ผู้บริหาร ครู นักเรียน และโรงเรียน
ได้รับรางวัลทุกปี โรงเรียนวินิตศึกษา ได้รับการรับรองมาตรฐาน
คุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
จัดการเรียนการสอนหลักสูตร Bilingual Program จัดทำโครงการ
โรงเรียนเครือข่ายกับโรงเรียนมัธยมในประเทศสิงคโปร์
ทำโครงการโรงเรียนพี่ โรงเรียนน้องกับโรงเรียนมัธยมในประเทศ
ออสเตรเลีย และมีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับทั้ง ๒ ประเทศ
นี้ด้วย โรงเรียนวัดเขาแก้วเป็นโรงเรียนจริยธรรมดีเด่นระดับจังหวัด
และนักเรียนได้รับรางวัลด้านศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียน
วัดใหม่กรงทอง เป็นโรงเรียนเครือข่ายสถานศึกษาต้นแบบ และได้
รับรางวัลที่ ๑ ระดับเขตการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่ได้รับ
ผลสำเร็จในการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน
โรงเรียนมงคลนิมิตรได้รับรางวัลดีเด่นด้านจริยศึกษาและบริหาร
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเป็นโรงเรียนนำร่องหลักสูตรใหม่
การศึกษาพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษได้รับรางวัลส่งเสริม
พระพุทธศาสนาดีเด่น ห้องสมุดดีเด่น และผ่านเกณฑ์การประเมิน
รางวัลพระราชทานคุณภาพอันดับ ๑ ระดับอำเภอและจังหวัด
อันดับชมเชยระดับเขตการศึกษา

อย่างไรก็ตามโรงเรียนเอกชนการกุศลที่เป็นกรณีศึกษา บางโรงที่อยู่ในจังหวัดห่างไกลก็ยังมีประสบปัญหาด้านบุคลากร และงบประมาณไม่เพียงพอเช่นเดียวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขณะที่บางโรงตั้งอยู่ในชุมชนเมืองมียุทธศาสตร์ การจัดหางบประมาณและการดูแลบุคลากรที่น่าสนใจ เช่น

๑. การหารายได้จากร้านค้า โรงอาหาร สหกรณ์และ มินิมาร์ท (โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ โรงเรียนวินิตศึกษา)

๒. การสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลในชุมชนท้องถิ่นเพื่อระดมทุน (โรงเรียนมัธยม วัดใหม่กรงทอง)

๓. การเพิ่มค่าตอบแทนบุคลากรเฉลี่ยคนละ ๑๐๐ บาท/ปี (โรงเรียนปริยัติรังสรรค์)

๔. จัดทำโครงการหลังเกษียณอายุราชการ ความมั่นคง เทียบเท่าราชการ (โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง)

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกเหนือจากการส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาต่อในสาขาวิชาต่างๆที่ทุกโรงเรียนดำเนินการเช่นเดียวกันแล้ว โรงเรียนวินิตศึกษาได้ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่โดดเด่น ได้แก่ การทำโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน โครงการโรงเรียนเครือข่าย และโครงการโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง กับโรงเรียนมัธยมในต่างประเทศ และจัดสอนหลักสูตร Bilingual Program

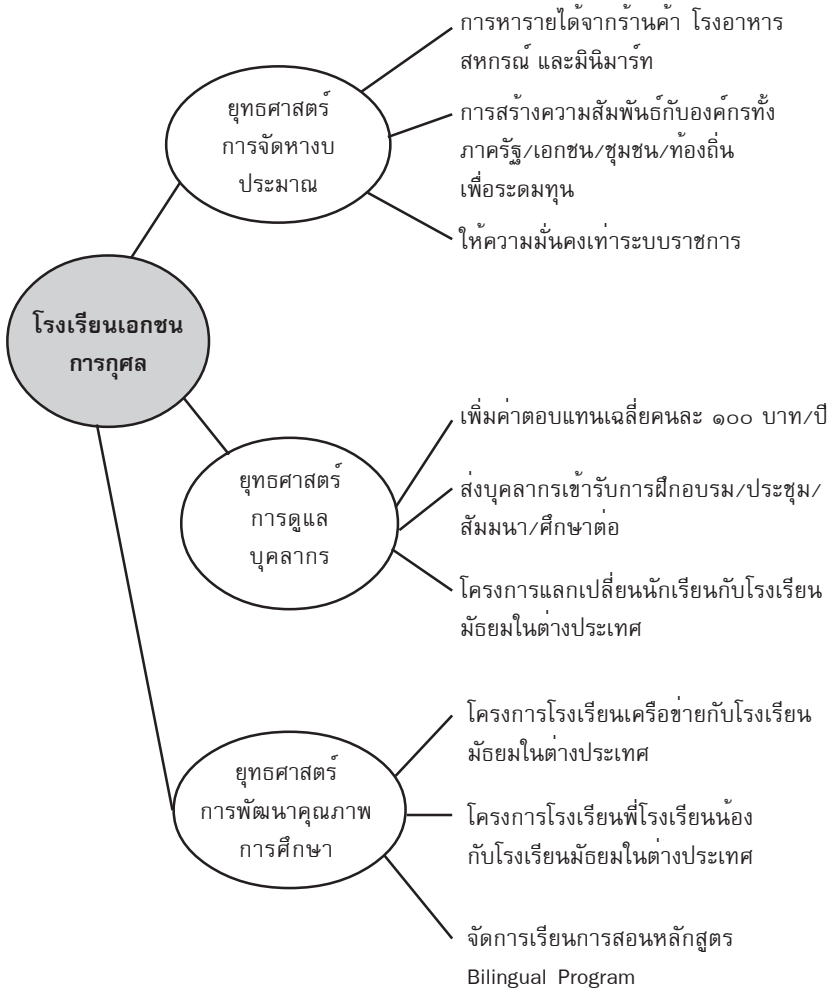
ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยกรณีศึกษาพบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามุ่งบูรณาการการศาสนากับการศึกษา ด้วยการให้ผู้เรียนศึกษาทั้งหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษาไปพร้อมๆ กับบูรณาการความรู้ไปเผยแพร่ศาสนธรรมแก่ชุมชน ในการปฏิบัติศาสนกิจอีกส่วนหนึ่งด้วย (ตารางที่ ๙)

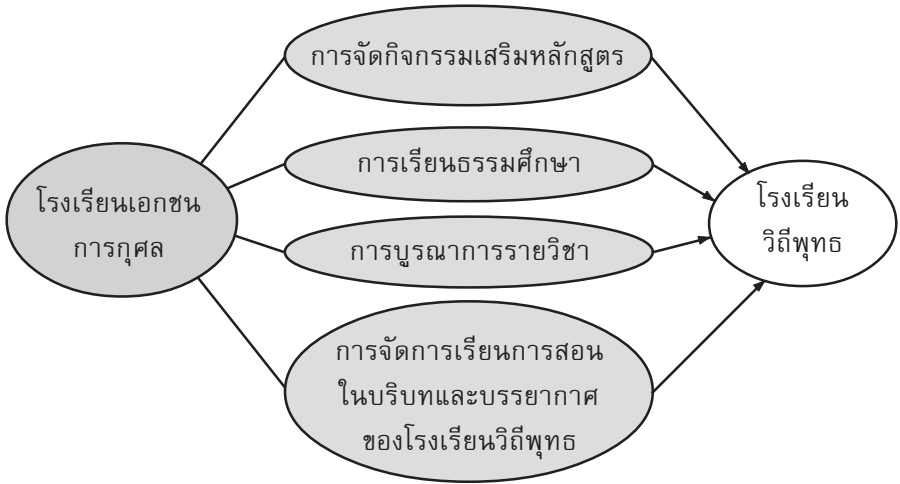
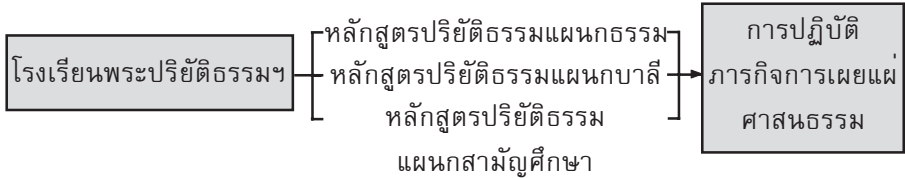
ส่วนโรงเรียนเอกชนการกุศลบูรณาการการศาสนากับการศึกษา ๔ วิธี (ตาราง ๑๒) ได้แก่

๑. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านศาสนา
๒. การจัดสอนธรรมศึกษาและกำหนดให้นักเรียนต้องสอบผ่านอย่างน้อยระดับนักธรรมตรี
๓. บูรณาการสาระทางพุทธศาสนากับทุกรายวิชา
๔. จัดการเรียนการสอนในบริบท และบรรยากาศของโรงเรียนวิถีพุทธที่มีต้นแบบจากแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวินิตศึกษาที่พระธรรมญาณมุนีผู้ก่อตั้งโรงเรียนกำหนดไว้

แผนภูมิที่ ๒ แสดงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียน เอกชนการกุศล

แผนภูมิที่ ๓ ยุทธศาสตร์การบูรณาการการศาสนากับการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี

ข้อมูลจากรายงานการวิจัยกรณีศึกษาทั้ง ๑๙ เรื่อง แสดงปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษาในระบบของวัด ทั้งประเภทโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และโรงเรียน เอกชนการกุศลดำเนินไปด้วยดีว่าประกอบด้วย

๑. ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของเจ้าอาวาสและผู้บริหาร
โรงเรียน

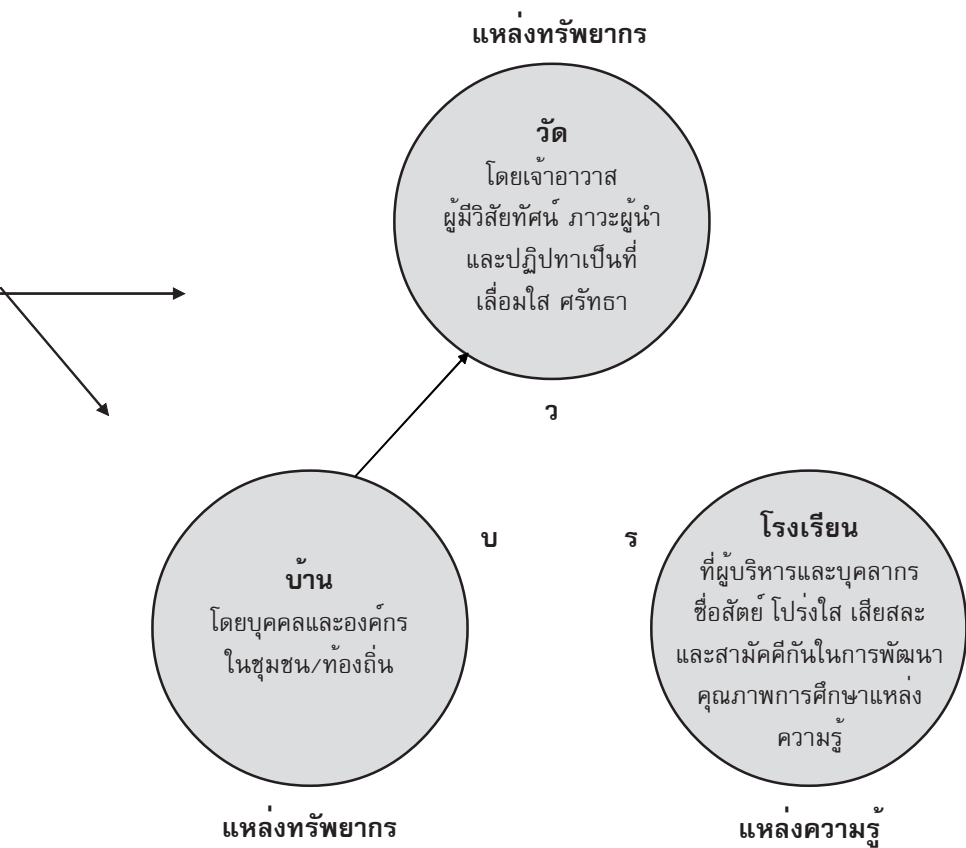
๒. ความร่วมมือของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งในส่วนที่เป็น บุคคลและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งที่เป็นสถาบันการศึกษา และสถาบันอื่นๆ

๓. ความมุ่งมั่น ความสามัคคี และความทุ่มเทเสียสละของ บุคลากรในโรงเรียนที่จะพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพของ สถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวหาก บ้าน หมายถึง องค์กร และบุคคล ในชุมชนหรือท้องถิ่น ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ของวัดในพระพุทธศาสนาดำเนินไปด้วยดี อาจอธิบายได้ด้วย หลักการสามประสาน หรือหลักการ “บวร” ได้แก่ ความร่วมมือ กันระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้เพราะ แม้วัดจะไม่ได้เข้าไปบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน เอกชนการกุศลโดยตรงก็ตาม แต่วัดโดยเจ้าอาวาสยังมีบทบาท

อันสูงยิ่งในการระดมทรัพยากรจากบ้านคือ ชุมชน และมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

แผนภูมิที่ ๔ ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนาดำเนินไปได้ด้วยดี

หลักการสามประสาน บ้าน-วัด-โรงเรียน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ

การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะของรายงานการวิจัย กรณีศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบของวัดพบว่าข้อเสนอแนะส่วนใหญ่พ้องกันใน ๓ ประเด็นคือ

๑. การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษา
๒. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน อาทิ โครงการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีห้องเรียน เครือข่ายโรงเรียนการศึกษาพื้นฐาน การสนับสนุนสื่อการสอนที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ การเพิ่มบุคลากร
๓. การประสานความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

บทที่ ๔

ข้อเสนอแนะ

ผลการสังเคราะห์การวิจัยกรณีศึกษาการจัดการศึกษาในระบบของวัด จำนวน ๑๙ เรื่อง แสดงองค์ความรู้เรื่องรูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบริหารจัดการรวมทั้งการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัดตลอดจนเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการการศาสนากับการศึกษาแก่สถานศึกษาทั่วไปอย่างเป็นรูปธรรม ดังรายละเอียดตามข้อเสนอแนะทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติต่อไปนี้

แนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของวัด

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

การจัดการศึกษาในระบบของวัดทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียนเอกชนการกุศลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบด้วย

รูปแบบ

ส่งเสริมให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนการศึกษาพื้นฐานสำหรับสงฆ์ในความดูแลของ คณะสงฆ์ร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเขตพื้นที่การศึกษา เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ได้รับการสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผล เช่นเดียวกับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานอื่นๆ ตามข้อกำหนดในมาตรา ๑๔ (๒) มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ดังรายละเอียด

มาตรา ๑๔ ...สถาบันศาสนา...ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณีดังต่อไปนี้...(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬา เพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มิใช่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

มาตรา ๓๓ สภาการศึกษา มีหน้าที่ (๑) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬา กับการศึกษาทุกระดับ (๒) พิจารณาการเสนอนโยบายแผน และมาตรฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนตาม (๑) (๓) พิจารณาเสนอ นโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (๔) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม (๑) (๕) ให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้...

มาตรา ๓๔ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน...

มาตรา ๓๗ การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา...

มาตรา ๓๘ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน... ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน... ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล... สถาบันศาสนา... ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

ด้วยวิธีนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้รับงบประมาณอุดหนุนการศึกษา ๑๐๐ % ตามจำนวนนักเรียน เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศล ระบบบริหารจัดการ ระบบการพัฒนาบุคลากร จะได้รับการพัฒนาภายใต้กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การจัดการศึกษาในระบบของวัดในโรงเรียนทั้ง ๒ ประเภท อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และเป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรการต่างๆ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

๑. กำหนดให้ผู้บริหาร และบุคลากรของโรงเรียนทั้ง ๒ ประเภท เป็นบุคลากรวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา เพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๓ วรรคสอง ให้ครูผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

๒. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้เป็นรูปแบบเดียวกับโรงเรียนเอกชน

การกุศล โดยให้มีฆราวาสและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ
ฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมโรงเรียน
การศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอื่นๆ

๓. ส่งเสริมให้ใช้หลักการ ๓ ประสาน บ้าน-วัด-โรงเรียน
(บวร) ในการจัดการศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

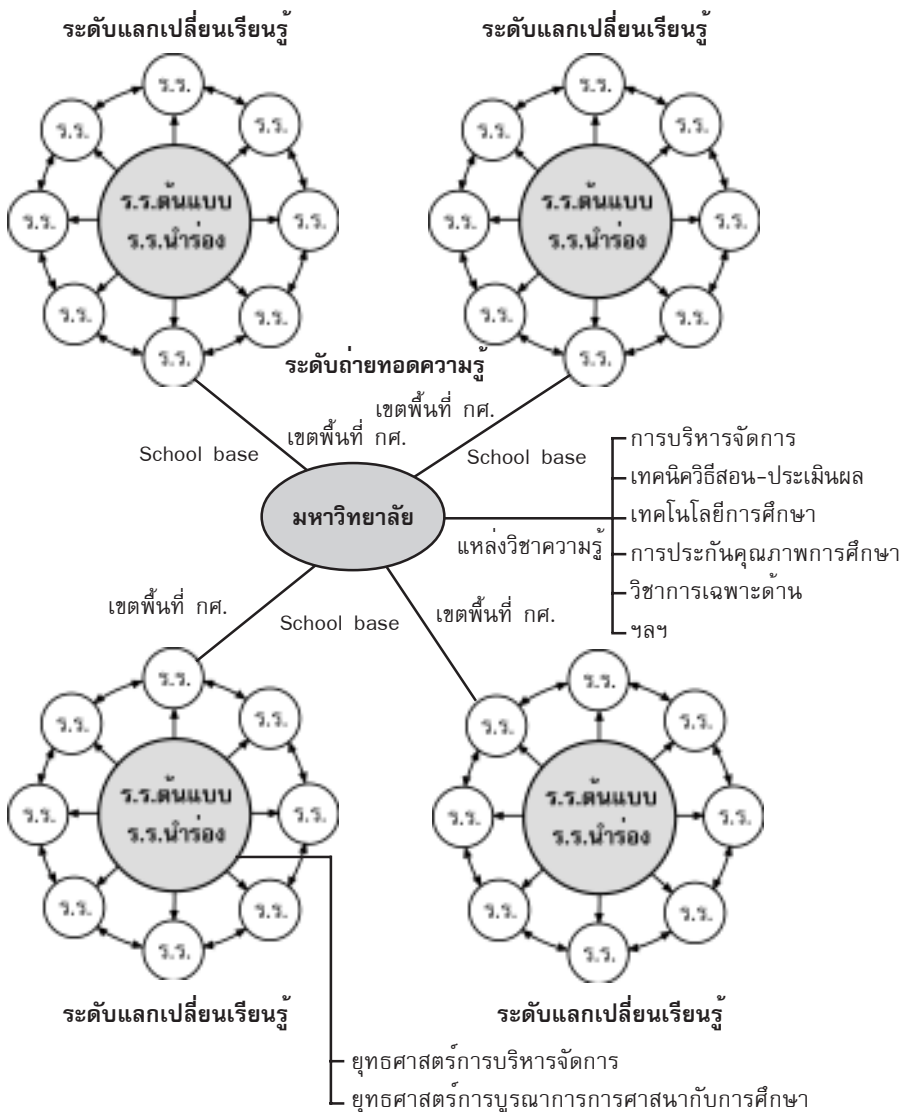
ในการดำเนินการให้บรรลุยุทธศาสตร์ที่นำเสนอข้างต้น
ทำได้โดยการพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา ทั้งในระดับถ่ายทอด
ความรู้ และระดับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้แก่

๑. ระดับถ่ายทอดความรู้ โดยให้มหาวิทยาลัยในแต่ละ
ภูมิภาคที่มีคณะครุศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, คณะวิทยาการ
จัดการ เป็นแม่ข่ายพัฒนาบุคลากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน
การบริหารจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษา เทคนิควิธีสอน
การประเมินผล เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนความรู้ทาง
วิชาการเฉพาะด้าน แก่บุคลากรในโรงเรียนทั้ง ๒ ประเภทที่เป็น
ลูกข่ายโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School base)

๒. ระดับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการจัดทำเครือข่าย
โรงเรียนการศึกษาพื้นฐานระดับเดียวกันในแต่ละเขตพื้นที่การ
ศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ
และอื่นๆ โดยอาจมีโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนนำร่องของ
แต่ละเขตเป็นโรงเรียนพี่เลี้ยงตั้งแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๕ เครือข่ายทางการศึกษา

เครือข่ายทางการศึกษาแต่ละภูมิภาค

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ

ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารเขตการศึกษาควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการให้เข้าสู่มาตรฐานเดียวกันดังต่อไปนี้

๑. สร้างเครือข่ายโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่เดียวกันทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนของวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่างๆ อาทิ วิธีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน วิธีการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา วิธีการบริหารจัดการ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพบุคลากร

๒. สร้างเครือข่ายทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานทางวิชาการอื่นๆ เพื่อระดมทรัพยากรทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการ

เขตการศึกษาควรเป็นศูนย์กลางการพัฒนามาตรฐานการบริหารจัดการของโรงเรียนการศึกษาพื้นฐานทุกประเภท โดยใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลยุทธ์การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร และการแก้ปัญหาความขาดแคลนที่โรงเรียนแต่ละแห่งดำเนินการประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่นๆนำไปประยุกต์ใช้

แนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษาสำหรับสถานศึกษาโดยทั่วไป

การบูรณาการการศาสนากับการศึกษาสำหรับสถานศึกษาโดยทั่วไปทำได้โดยการบูรณาการด้วยสภาพแวดล้อม บูรณาการด้วยการจัดหลักสูตรและบูรณาการด้วยเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมดังรายละเอียด

๑. บูรณาการโดยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดสถานศึกษาในรูปโรงเรียนวิถีพุทธ

๒. บูรณาการโดยหลักสูตร ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสามัญศึกษารวมกับหลักสูตรธรรมศึกษา และหลักสูตรบาลีศึกษา

๓. บูรณาการโดยเนื้อหาสาระ และกิจกรรม ได้แก่ การสอนโดยบูรณาการสาระทางพระพุทธศาสนากับรายวิชาต่างๆ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

แผนภูมิที่ ๗ การบูรณาการศาสนากับการศึกษา

บรรณานุกรม

กุลชลี จงเจริญ และอัญชลี กรีโสภา. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการ
ศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดเขาแก้ว
อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ : ศึกษากรณีการ
บูรณาการการศาสนาสู่สถานศึกษา, สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

กุลชลี จงเจริญ. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการศึกษาและการ
เผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า
จังหวัดนครสวรรค์ : ศึกษากรณีการบูรณาการการ
ศาสนาสู่สถานศึกษา, สำนักงานเลขาธิการสภาการ
ศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

คุณโทชน์ และเทพพร มังธานี. ๒๕๔๖ การศึกษารูปแบบ
บูรณาการการศาสนาสู่การศึกษา : กรณีศึกษาวัด
มหาพุทธาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระเกษ,
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

จารุวรรณ ธรรมวัตร และคณะ. ๒๕๔๖ รูปแบบการเผยแผ่
ศาสนาและการจัดการศึกษาของวัดเดิม อำเภอพิมาย
จังหวัดนครราชสีมา, สำนักงานเลขาธิการสภาการ
ศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

ฉันทนา กล่อมจิตและกฤตกร กล่อมจิต. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา ศึกษาเฉพาะกรณี : วัดศิระเกษ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

ฉันทนา จันทร์บรรจง, พระครูพิทักษ์เจติยานันท์, กฤษณ์ ปาคำ. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอมือง จังหวัดน่าน, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

ประหยัด เกษม. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบูรณาการการศาสนาสู่การศึกษา วัดสระเรียง อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

ปราณี สกกุลพัฒน์และคณะ. ๒๕๔๖ ความสำเร็จในการปฏิบัติการจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนาของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาวัดมงคลนิมิตร อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

ปริญญา สร้อยทอง และคณะ. ๒๕๔๖ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดศิรวังศ์ อำเภอมือง

จังหวัดนครสวรรค์, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

พรชูลี อาชวอำรุง และคณะ. ๒๕๔๕ รูปแบบการจัดการศึกษา
และการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา :
กรณีศึกษาประเภทการศึกษาสงเคราะห์ของวัดใหม่
ทรงทอง จังหวัดปราจีนบุรี, สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

_____. ๒๕๔๕ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่
ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษา
ประเภทการศึกษาสงเคราะห์ของวัดกุฎีดาว
จังหวัดเพชรบุรี, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์ .๒๕๔๕ รูปแบบการจัดการศึกษาและการ
เผยแพร่ศาสนธรรมวัดเขตุน : โรงเรียนเขตุนศึกษา
ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

_____.๒๕๔๕ รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่
ศาสนธรรมวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร :
โรงเรียนเมธีวุฒิกุล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดลำพูน, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

วรพล ธรรมิกบุตร .๒๕๔๖ **รูปแบบการจัดการศึกษาและการ
เผยแผ่ศาสนธรรมวัดสกุณปัถวี อำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี**, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

_____. ๒๕๔๕ **รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่
ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษา
วัดกวีศรารามราชวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี**,
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

สมบุญ ฟูเต็มวงศ์ และสุมาลย์ สอนกระจำง. ๒๕๔๖ **รูปแบบ
การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัด
ในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดศรีอุโมงค์คำ
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา** (การบูรณาการการศาสนา
สู่การศึกษา), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

สมหมาย แจ่มกระจ่าง และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ. ๒๕๔๖
**รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม
ของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดมงคล
สามัคคีธัมมโทย (วัดเขาสาป) อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง**, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
เอกสารอัดสำเนา.

สุภัทร ปัญญาทีป และคณะ. ๒๕๔๕ **รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษา วัดราชภัฏบูรณาราม**, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

_____. ๒๕๔๕ **รูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษ**, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, เอกสารอัดสำเนา.

สุภาพร มากแจ้ง. ๒๕๔๕ **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยรูปแบบ และกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม : กรณีศึกษา ๙ วัด**, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวพร มากแจ้ง
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ระดับ ๙
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ประสบการณ์การทำงาน

งานบริหาร

- พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๓๙ - รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
- พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔ - ผู้อำนวยการโครงการบัณฑิตศึกษา
- พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๔๔ - กรรมการบริหารสถาบันราชภัฏธนบุรี

งานวิชาการ

- พ.ศ.๒๕๓๘ - นักวิจัยแห่งชาติ รหัส ๓๘-๖๐-๐๔๕๙
- ครูภาษาไทยดีเด่นระดับอุดมศึกษาของ
คุรุสภา
- พ.ศ.๒๕๓๙-๒๕๔๑ - ประธานคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร
ศศ.ม. และ ป.บัณฑิต สาขาไทยศึกษา
สถาบันราชภัฏธนบุรี
- คณะกรรมการวิจัย "การศึกษาความต้องการ
ศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา สาขาไทยศึกษา
สถาบันราชภัฏธนบุรี"

- ผู้ทรงคุณวุฒิพัฒนาหลักสูตร ภาษาไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กรรมการศึกษา นอกโรงเรียน
- พ.ศ.๒๕๔๒-๒๕๔๔ - คณะกรรมการเผยแพร่ผลงานวิจัยทาง ภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ.๒๕๔๕ - คณะทำงานโครงการวิจัยพัฒนามาตรฐาน คณะครุศาสตร์ สำนักงานสภาสถาบัน ราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ.๒๕๔๖ - ประธานคณะกรรมการโครงการวิจัยประเมิน การใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- พ.ศ.๒๕๔๖-ปัจจุบัน - รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผลงานทางวิชาการ

ตำรา

๑. ภาษาบาลี-สันสกฤตในภาษาไทย กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗
๒. ภาษาบาลี-สันสกฤตในภาษาไทย กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕
๓. หลักมัดคูกุเทศก์ กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔
๔. หลักมัดคูกุเทศก์ กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘

๕. การศึกษาวิถีชีวิตมอญบางขุนเทียน : มอญบางกระดี่
ทุนอุดหนุน การวิจัยจากศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น
สถาบันราชภัฏ ธนบุรี พ.ศ.๒๕๔๐

๖. การศึกษาความต้องการเข้าศึกษาสาขาไทยศึกษาของสถาบัน
ราชภัฏธนบุรี (วิจัยร่วม) ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันราชภัฏธนบุรี
พ.ศ.๒๕๔๐

๗. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ทุนอุดหนุน
การวิจัยจากกรมการศาสนา พ.ศ.๒๕๔๒

๘. รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ "ฉลาดรู้" (วิจัยร่วม)
ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ พ.ศ.๒๕๔๓

๙. ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
(วิจัยร่วม) ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ พ.ศ.
๒๕๔๔

๑๐. รูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาและการเผยแพร่
ศาสนธรรม : กรณีศึกษา ๙ วัด ทุนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕

๑๑. การวิจัยและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูศาสตร์ (วิจัยร่วม)
ทุนสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๕

๑๒. รูปแบบ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับการศึกษา
ของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีการจัดการศึกษาในระบบ
ทุนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.
๒๕๔๗

รายนามวัด เจ้าอาวาสและคณะนักวิจัยที่เป็นข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัย

เรื่อง รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศาสนากับ
การศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีการจัดการศึกษาในระบบ

๑. วัดเขาแก้ว

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

พระครูนิทัศน์ธรรมเวที

นางสาวกุลชลี จงเจริญ

๒. วัดตากฟ้า

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

พระศรีวิสุทธิเวที

นางสาวกุลชลี จงเจริญ

๓. วัดมหาพุทธาราม

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

พระศรีธรรมนาถมุนี

รศ.ดร.คุณ โทษณ์

นายเทพพร มังธานี

๔. วัดเดิม

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

พระโพธิ์ธรรมาณ

รศ.จากรุวรรณ ธรรมวัตร

พระมหาบุญมี ปวโร

นายสมพร สังข์ทองกลาง

๕. วัดศรีสะเกษ

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระสุนทรธรรมธาดา

รศ.ฉันทนา กล่อมจิต

- ๖. วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร** อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
 เจ้าอาวาสวัด
 คณะผู้วิจัย
 อ. เกอเมือง จ. น่าน
 พระราชวิริยาภรณ์
 รศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง
 พระครูพิทักษ์เจติยานันท
 นายกฤษณ์ ปาคำ
- ๗. วัดสระเรียง**
 เจ้าอาวาส
 คณะผู้วิจัย
 อ. เกอเมือง จ. นครศรีธรรมราช
 เจ้าอธิการประหยัด วุฒิปญโญ
 ผศ.ประหยัด เกษม
 พระมหาอุทตนา คลิ่งเคล้า
 พระโสภณ พรหมเนตร
- ๘. วัดมงคลนิมิตร**
 เจ้าอาวาส
 คณะผู้วิจัย
 อ. เกอเมือง จ. ภูเก็ต
 พระศรีรัฐธรรมคุณ
 ผศ.ปราณี สกกุลพิพัฒน์
- ๙. วัดคีรีวงศ์**
 เจ้าอาวาสวัด
 คณะผู้วิจัย
 อ. เกอเมือง จ. นครสวรรค์
 พระวิกรมมุนี
 นายปริญญา สร้อยทอง
 พระปลัดอัครเดช สุระเตโช
 พระสมุห์ธีระพงษ์ ฐานธมโม
- ๑๐. วัดใหม่กรงทอง**
 เจ้าอาวาส
 คณะผู้วิจัย
 อ. เกอศรีมหาโพธิ จ. ปรจวบบุรี
 พระครูสิริอาภาธร
 รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง
 พระมหาสุตใจ ยโสธโร

๑๑. วัดกุฎีดาว

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

พระครูวชิรปัญญาคุณ

(บุญเรือง รวีวิโส)

รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง

นายธงชัย สุริโย

๑๒. วัดเชตุพน

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พระวิมลญาณมณี

ดร.ฟิลิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์

พระประสิทธิ์ สิรินธโร

นายสายทอง ผลผดุง

๑๓. วัดพระธาตุหริภุญชัย

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

พระราชมหาเจติยาภิบาล

(ไพบูลย์ ภูริวิบุโล)

ดร.ฟิลิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์

พระราชมหาเจติยาภิบาล

๑๔. วัดสกุณปัถวี

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

พระครูสุวรรณวชิรธรรม

รศ. ดร.วรพล พรหมกบุตร

พระมหาศุภกิจ สิริจันท

๑๕. วัดกวีศราราม

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

พระครูประสาธสฤตกิจ

รศ.ดร.วรพล พรหมกบุตร

พระครูปลัดสุวัฒนโพธิคุณ

๑๖. วัดศรีอุโมงค์คำ

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

พระสุธรรมมุนี

นางสาวสมบุรณ์ พุเต็มวงศ์

นายชยัน ตีบเมืองมา

๑๗. วัดมงคลสามัคคีธัมมโฆทัย

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

พระอธิการวิथा จิตตธมฺโฆ

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง

นายพีระพงษ์ สุดประเสริฐ

นางวนิดา จันทร์พิทักษ์

๑๘. วัดราชภัฏบูรณาราม

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

พระครูพิมพ์ลธรรมภาณี

รศ.ดร.สุภัทร ปัญญาที่ป

พระมหาเกียรติศักดิ์ ไชสวาท

พระมหาสุริยา อาจิตปัญโญ

นายจำรัส ปรัชญาวิโรจน์

๑๙. วัดควนวิเศษ

เจ้าอาวาส

คณะผู้วิจัย

อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

พระครูพิบูลธรรมสาร

รศ.ดร.สุภัทร ปัญญาที่ป

พระจำลอง ดิกขวิโร

พระไพศาล ลีตวิริโย

รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย
เรื่อง รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศึกษากับศึกษา
กรณีการศึกษาในระบบ

ที่ปรึกษา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)	เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม
พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี)	เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช
พระเทพกวี (มนตรี คณิสสรโร)	ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง
พระเทพปริยัติเมธี (รุ่ง อธิปญโญ)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์
พระราชบัญญัติมานู (чим อีสสรธมโม)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม
ดร.รุ่ง แก้วแดง	เลขาธิการสภาการศึกษา (ถึง ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗)
ดร.อรุณ จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.นงราม เศรษฐฐานิช	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สวัสดิ์ ตีชีน	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้อ
ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ที่ปรึกษาโครงการ
ดร.พิณสุดา ลีริธรงค์ศรี	

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์	นักวิชาการการศึกษา ๘ ว.
นายสมศักดิ์ จิตตพรพงษ์	นักวิชาการการศึกษา ๖
นางณิชกมล ดวงมัลย์	นักวิชาการการศึกษา ๖ ว.

บรรณาธิการ

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์	นักวิชาการการศึกษา ๘ ว.
------------------------	-------------------------

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ